

FAMILIA AMAN

Familia Aman este celebră datorită lui Theodor Aman, nume de referință în pictura românească. Fratelui său, Alexandru Aman, îi aparține inițiativa înființării primei biblioteci publice și a primului muzeu din orașul Craiova.

Primul Aman stabilit în Craiova, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, este **DIMITRIE AMAN (DIMO)**, care a venit din sudul Dunării. Era „român cuțovlah”¹ și avea „o soră, Zoe, căsătorită în 1797 cu Constantin, fiul lui Cociu Caludi, un frate Mihail Mammos, negustor la Sibiu și la Viena, mort în 1829 la Sibiu și un altul, vameș la Căineni”².

Nicolae Iorga a întocmit biografia lui Dimitrie Aman ca prefață la volumul acestuia de corespondență.³ Dimitrie Aman era negustor întreprinzător și s-a ocupat de comerțul cu unt și lână (aprovizionând cu unt Vidinul). Întreținea relații comerciale „cu casele din Viena” și cu „Casa cea mare a lui Manicati Saphranos din Sibiu”.⁴ A avut în arendă vămile oltene. În 1818 a primit rangul de serdar „care făcea să intre în rândurile boierimii, cel care fusese *negustorul, vameșul, magazinerul*”⁵.

Din 1821 până în august 1822 s-a adăpostit la Sibiu. „Craiova era pustie, afacerile mergeau prost, casa ocupată de turci ruinată”.⁶ Întors în Craiova își reia activitatea și se ocupă din nou de vămi. În 1823 are grijă de repararea Bisericii Sf. Troiță din Craiova.

C. Lecca –
Serdarul Dimitrie Aman

Averea sa cuprindea moșiile de la Corlățelu, Zănoaga și Broscari, două vii, case în Craiova, și din 1824, în arendă, moșiile Breasta și Slătioara (Olt).

În 1828, din cauza năvălirii rușilor și a ciumei pleacă la Câmpulung, unde rămâne până în 1831 când se întoarce în Craiova. În același an este numit inspector al „măsurilor și cumpenelor drepte”⁷ și rămâne în funcție până în 1832. În 1834, serdarul Dimitrie Aman nu mai era în viață.

Dimitrie Aman a fost căsătorit cu Zamfira și au avut un fiu, Costache (Constantin)⁸. După moartea Zamfirei (1813), serdarul se recăsătorește cu Despina (Pepica, Pipi) Paris. De origine grecească⁹, Pepica (cca 1800 – 1868), avea trei frați: Dumitrachi, Costachi și Stamati Paris. Mama lor, Luxandra Paris, locuia în 1826 în casele ginerelui său¹⁰. Despina Aman era iubitoare de muzică și de literatură, având pian în casă. Cu Pepica, Dumitru Aman a avut 5 copii: Gheorghe (Iorgu), Sevastia, Alexandru, Luxandra și Theodor.

Pepica Aman

Este interesant de urmărit ascensiunea socială a familiei Aman care a început în prima jumătate a secolului al XIX-lea ca urmare a înrudirii, prin căsătorii, cu câteva neamuri vechi boierești și a prestigiului dobândit de serdarul Dimitrie Aman.

Informațiile despre familia Aman contribuie la cunoașterea ambianței sociale și culturale în care au trăit marii comercianți și boieri ai Craiovei în prima jumătate a secolului al XIX-lea

COSTACHE AMAN (n. 1801-m. 1837), primul copil al lui Dimitrie Aman, a studiat la Viena. Din corespondența cu tatăl său aflăm că nu e atras de medicină și s-a înscris la Real Akademik¹¹. Învățase mai multe limbi străine, cânta la vioară și desena frumos. Întors în țară și-a ajutat tatăl în afaceri și a avut o moșie la Cepturoaia¹². Constantin Dimitrie Aman (~ 1797 – 1841, după P.Rezeanu; 1801 – 1837, după Mihai Sorin Rădulescu) a fost căsătorit cu Maria Dâlgeanu (~ 1817 – 1871), fiica serdarului Panait Dâlgeanu. El a avut un fiu (născut în 1832

și mort în copilărie) și o fiică, Elena (1837 – 1860) care s-a căsătorit cu Barbu Bălcescu, fratele mai mic al lui Nicolae Bălcescu.

Maria Dâlgeanu s-a recăsătorit cu Costache Orescu și au împreună un copil născut pe 8 august 1838.

Barbu Bălcescu (1824 – 1884) a studiat dreptul la Paris, a fost membru al Corpului magistraților (1856) și al Curții de Apel (1859-1864) din București. Din 1864 este avocat în Craiova. În 1874 este primar al Craiovei. Elena (Aman) și Barbu Bălcescu au avut trei fete: Olga, măritată cu generalul Petre Gigurtu, Zoe, măritată cu magistratul Nicolae Mandrea, și Ana (Neti), măritată cu doctorul Dumitru Culcer.

Olga Gigurtu (1856-1940), nepoata lui Costache Aman, a debutat în revista „Ramuri” (1913) din Craiova cu povestirea „*Câte au dispărut de când mi-aduc aminte*”, semnând cu pseudonimul Ileana. În 1927 a publicat volumul „*Amintiri*”, în care își povestește copilăria, despre unchiul său, Nicolae Bălcescu, și despre orașul Craiova din ultimele trei decenii ale secolului al XIX-lea. Din acest volum aflăm mai multe informații despre familia Aman.

Petre Gigurtu (1846 – 1918), soțul său, general de brigadă, absolvent al Școlii de la Saint Cyr (1868), a luat parte la Războiul de Independență (1877) și a fost comandantul Corpului I Armată. A fost președintele Comitetului de organizare a Monumentului Independenței din Craiova, inaugurat pe 21 mai 1913, în prezența Reginei Elisabeta, a principelui Ferdinand și a familiei regale.

Olga și Petre Gigurtu au avut șapte copii: Iulia (1876 – 1878); Alissa (1878 – 1960), măritată cu ofițerul Gh. Gheorghiu; Daniela (1878 - 1879); Haretina (1880 – 1968), măritată cu ing. Al Dinopol; Manda (1882 - 1940), măritată cu boierul oltean Nicolae Murgășianu; Valeria (1884 – 1869), măritată cu ing. Vasile Chiru și Ion (1886 – 1959), căsătorit cu Ana Bobora¹³.

Ion Gigurtu (1886 – 1959), strănepotul lui Costache Aman, s-a născut la Turnu Severin. A urmat cursurile Colegiului „Carol I” din Craiova, ale

Ion Gigurtu

Academiei de Mine din Freiburg și apoi cele de la Charlottenburg (Berlin). A fost director al Societății „Mica” și apoi ministru al Industriei și Comerțului (1937 – 1938) în guvernul Octavian Goga. În 1940 a ajuns secretar de stat și apoi președintele Consiliului de Miniștri. După război este arestat și moare în închisoare.

Zoe Mandrea (1858 – 1924), nepoata lui Costache Aman, „a patronat un salon literar-artistic în casa sa din București (casă care mai există și astăzi)”¹⁴. A pictat în acuarelă peisaje de la Florești (Gorj), moșia pe care a moștenit-o de la părinții săi și la care a poposit Mihai Eminescu. Împreună cu soțul său, Nicolae Mandrea, a construit școala din Florești și a pus piatra de temelie a bisericii din localitate. Zoe (Bălcescu) Mandrea, nepoata fraților Aman după mamă, a vizitat Fundația „Alexandru și Aristia Aman” în ziua de 3 aprilie 1919 împreună cu fiica sa, Marguerite A.

Zoe Mandrea

Razu, și cu soțul acesteia, general de divizie A. Razu¹⁵. În 1822 a fondat Societatea „Femeia Română. A scris volumul de memorii „*Icoane din trecut*”, București, Tipografia Geniului (Cotroceni), f.a.

Nicolae Mandrea (1842 – 1910) a fost magistrat și profesor universitar la Facultatea de Drept din Iași. A fost membru fondator al Societății „Junimea” din Iași și prieten cu Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, P. Carp, Th. Rosetti. În ziua de 25 ianuarie 1910, N. Mandrea, președinte la Curtea de Casație din București, vizita Fundația Amanilor și semna în caietul vizitatorilor. A murit la Florești, dar a fost înmormântat la cimitirul Bellu din București în cavoul construit de unul din frații săi, arhitectul George Mandrea¹⁶.

Soții Mandrea au avut cinci copii: Radu (1879 – 1963), director general al C.E.C., care a restaurat conacul de la Florești, căsătorit a treia oară cu Henriette, fiica lui Duiliu Zamfirescu; Theodor (1890 – 1924), căsătorit cu Irina Kintescu, descendentă a familiilor oltenesti Prejbeanu și Coțofeanu; Margareta (1881 – 1968), căsătorită cu

căpitanul Aristide Razu; Maria (1884 – 1968), căsătorită cu astronomul Constantin Popovici, de care a divorțat în 1932, și Elena – Aristea (1889 – 1980), căsătorită cu inginerul Gheorghe Crăsnaru, descendent dintr-o veche familie oltenească¹⁷.

Ana Culcer (1859 – 1944) s-a căsătorit cu doctorul Dumitru D. Culcer (1850 – 1927). Dumitru D. Culcer (Tache) este fiul doctorului Dumitru (1807 – 1867) care a înființat primul spital din Tg. Jiu.

Soții Culcer au avut cinci copii: Dumitru-Max (1882 – 1969), medic, Elena (n. 1884 - ?), Maria (1886 – 1968), Ana (n. 1894 - ?) și Vera (1897 – 1954). Maria Culcer s-a căsătorit cu dr. Toma Voiculescu (1877 – 1959) și fiul lor este dr. Vlad Voiculescu, neurolog, membru al Academiei Române¹⁸.

Doctorul Max Culcer, nepotul Elenei (Aman) Bălcescu, a semnat în registrul vizitatorilor Fundației „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova, pe 23 iunie 1909, și în iulie 1910, împreună cu Dr. Merseting [?], profesor universitar din Paris¹⁹.

*Acad. Vlad
Voiculescu*

GHEORGHE (IORGU) AMAN, fiul lui

Dimitrie Aman (n.1818 după Paul Rezeanu, 1824 după Mihai Sorin Rădulescu) s-a căsătorit „cu Maria, fiica decedaților Petrache și Maria Poenaru, toți din Craiova, unde se poate vedea din alăturatul certificat al Oficiului Stării Civile”²⁰.

Iorgu Aman

Iorgu și Maria Aman locuiau în suburbia Sf. Dumitru (str.Matei Basarab), și au avut împreună mai mulți copii: Elena (1857 - 1873), Dimitrie (1858 - 1887), Alexandrina, (1859 - 1884), Iuliana (1860 - ?), Maria (1863 - 1887), Anica (1865 - 1875) și Alexandru (1867 - 1867).

Iorgu Aman a decedat pe 24 august 1882 la București, la Hotelul Regal, în vârstă de 61 ani. Era de profesie avocat și era văduv (conf. procesului-verbal încheiat în fața locului transcris în Registrul Stării Civile Craiova, inv.

Dumitru Aman

2709 și 2712). Soția sa, Maria, născută în 1837, a decedat în iulie 1867 în străinătate (conform procesului-verbal de aducere din străinătate în țară a cadavrului decedatei Maria Aman în puterea actului nr. 8090/8 iulie 1867 prin portul Turnu-Severin; transcris în Registrul Stării Civile Craiova nr.2448).

Dumitru Aman (n.7 aug.1858 - d.1887) s-a căsătorit în 1883²¹ cu Zoe Butculescu (1859-1947), fiica paharnicului Constantin Butculescu. Ei au avut un fiu, **Gheorghe Grigore**, care a murit în 1914 la Glasgow, unde era căsătorit a doua

oară cu o scoțiancă. George Aman a fost ultimul descendent bărbătesc al familiei Aman.

Alexandrina Boldescu s-a născut pe 30 august 1859 la Craiova. S-a căsătorit pe 9 februarie 1884 cu Ulise Bodescu. Ea donează Fundației „Alexandru și Aristia Aman“ din Craiova, în 1932, următoarele tablouri, portrete de familie, de Theodor Aman, care-i reprezintă pe: Alexandru Aman, Sevastița Socolescu, născută Aman (semnat, 1857), Iancu Socolescu (semnat), Pepita Racoviță, născută Socolescu (semnat, 1865), Nicolaus Racoviță (semnat), Grigore Racoviță, tatăl lui Nicolaus (semnat), Cleopatra Racoviță (semnat, 1871), Jean Racoviță, fratele lui Nicolae (semnat) și Jean Racoviță (copie, semnat F.Zahn, 1852), Constantin Racoviță (nesemnat), d-na Balș, din familia Racoviță (nesemnat), Alexandrina Ulise Boldescu (pastel).

Ulise Boldescu (n.1850, Botoșani – 1908), doctor în științe politice și administrative la Bruxelles, a fost avocat al Baroului Dolj și deputat în două legislaturi. Primar al Craiovei (1890 – 1893, 1899 – 1901) a inițiat amenajarea unui abator comunal la standardele europene ale timpului, a dispus pavarea centrului orașului și a introdus lumina electrică în oraș. A sprijinit Fundația „Alexandru și Aristia Aman“.

SEVASTIA (SEVASTIȚA) SOCOLESCU (n.1819 - 1878) este fiica serdarului Dimitrie Aman. S-a căsătorit pe 23 mai 1840, la Craiova, în Biserica Sf. Troiță, cu Iancu Socolescu(1814 - 1883). Au fost cununați de Scarlat Paris cu Despina, sora sa.

Sevastia Socolescu

Iancu Socolescu

Proprietar și negustor, Iancu Socolescu a avut și rangul de pitar. Locuia pe strada Sabinelor în suburbia Episcopiei din Craiova. Sevastița și Iancu Socolescu au avut trei fete: Ecaterina (n. 10 aug. 1842, naș fiind Teodorache Aman care semnează în registru, decedată nevârstnică), Maria (decedată pe 13 ianuarie 1846, nevârstnică) și Despa Pepita (1841 - 1914) care s-a măritat cu Nicolae Racoviță.

Sevastița Socolescu a decedat pe 14 iunie 1878, în comuna Socolești (Dolj), unde familia avea moșie și conac. În certificatul de

Pepita Racoviță

Nicolae Racoviță

deces se precizează că avea 58 de ani. Iancu Socolescu a murit în Craiova pe 2 ianuarie 1883, având 69 de ani.

Nicolae Racoviță (1835 – 1894), fiul lui Grigore și al Cleopatrei (n. Brăiloiu) Racoviță, s-a născut în Craiova. A făcut studii juridice la Berlin unde și-a luat și doctoratul în drept. A lucrat în administrație și în justiție. A fost ministru ad-interim la Externe (1870), titular la Culte și Instrucțiune Publică în cabinetul Ion Ghica (1872), președinte al Consiliului Județean Dolj (1876 – 1880) și primar al Craiovei (1888 – 1890). De asemenea, a fost redactor la „Revista istorică” (1862), editată de Al. Odobescu la București și a editat săptămânalul „Nepărtinitorul”, jurnal politic și literar (1867, 1868 și 1870), la Craiova. Nicolae Racoviță a murit la Roma, dar este înmormântat la Craiova, în Cimitirul Sineasca, alături de soția sa, **Despa Pepita**, născută la Craiova pe 1 martie 1841 și decedată la Territet (Franța) în 1914. Prin Racoviță, familia Aman s-a înrudit cu alte neamuri princiere.

„Tatăl său, Grigore Racoviță (1797 – 1872), era fiul beizadelei Mihai Racoviță, fiul domnitorului Ștefan Racoviță, fiul primului domnitor din acest neam de veche obârșie moldovenească, Mihail Racoviță”²². Grigore Racoviță, paharnic și mare postelnic, a trăit în Craiova, unde a și murit. El a fost căsătorit cu Cleopatra Brăiloiu, sora omului politic Constantin N. Brăiloiu. Înrudirea cu familia Racoviță a adus neamurile princiere în familia Aman. Dimitrie Paris a fost căsătorit cu Maria Prejbeanu, o urmașă a lui Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești, iar Urdăreanu este un urmaș al Cantacuzinilor (Șerban, Domnul Țării Românești).

ALEXANDRU AMAN (1820 – 1885) s-a născut în Craiova la 2 octombrie 1820. A urmat cursurile școlii primare „Madona Dudu” și ale Colegiului „Carol I” din Craiova. A terminat colegiul „Sf. Sava” din București, în 1844. În același an pleacă la Paris, pentru a studia dreptul.

În 1846, își ia diploma de bacalaureat în drept la Paris (înramată mai târziu pentru a fi expusă la fundația din Craiova care îi poartă numele). În 1847, publică la Paris lucrarea

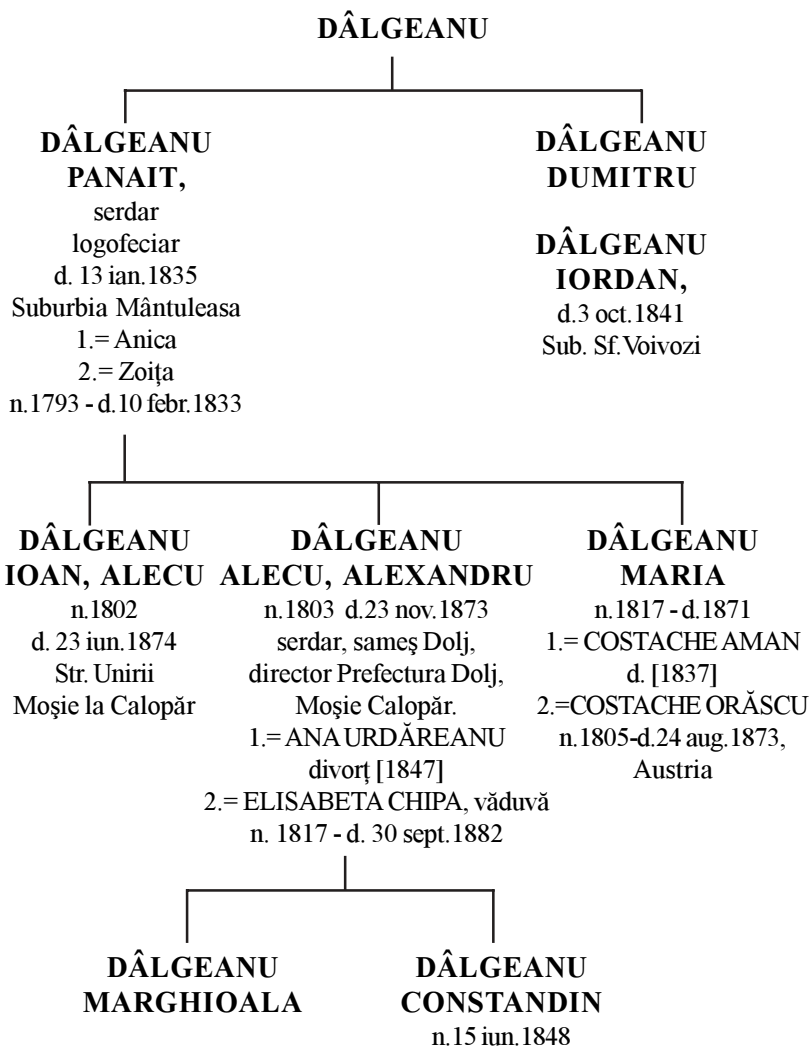
„*Jus romana. De usuris et fructibus et mora. Droit français. De l'effet des obligations. Thèse pour licence*“. La 18 ianuarie 1848, i se acordă diploma de licență în drept, eliberată la 25 aprilie același an de Republica Franceză, și semnată de revoluționarul Carnot. A fost primul român care a obținut o astfel de diplomă la acea vreme. În Franța a făcut parte din „Societatea studenților români de la Paris“, filiala „Asociației Literare“ din Muntenia. Grupul revoluționarilor români pașoptiști de la Paris, din care făceau parte Bălcescu, Bolintineanu, Golescu, Costache Negri, s-a întâlnit pe 8/20 martie 1848 pentru stabilirea unui program comun în Principatele Române. La această întrunire a fost și Alexandru Aman, care a făcut parte din Gărzile Naționale pariziene care apărau orașul. Idealurile revoluționare pașoptiste și-au pus amprenta asupra personalității sale. Se întoarce în țară în 1848, înainte de intrarea trupelor turcești și rusești în Principate venite să înăbușe revoluția (15/27 septembrie 1848)²³.

La Craiova este numit procuror la judecătorie, secția I. Principele Barbu Știrbei (născut la Craiova în 1799), fratele domnitorului Gheorghe Bibescu, îi conferă rangurile boierești de pitar (1851) și de serdar (1855).

În cariera sa juridică a fost călăuzit de idei progresiste și principii oneste. În 1854 este numit supleant la Curtea de Apel din Craiova, secția a II-a, de către Ioan Al. Filipescu. Din corespondența sa reiese preocuparea sa constantă pentru unitatea națională a românilor și evenimentele politice din țara sa. În preajma alegerilor pentru Unire este prezent la Craiova și supraveghează scrutinul.

A militat pentru progresul cultural al orașului său. El a fost președintele „Societății craiovene pentru învățământul și cultura poporului“, înființată în 1874, care avea drept scop „răspândirea învățământului și culturii prin inițiativă privată. Astfel se vor fonda școli primare prin sate, se vor organiza cursuri pentru adulți, se vor ține conferințe de popularizare a literaturii și științei“²⁴. Statutul societății apare în 1875 la Craiova. Printre membrii societății sunt: Gh. Chițu, pictorul Selegianu și colonelul Cristodulo Cerchez, cel care, în 1877, va ajunge general și erou.

Intențiile sale nobile de a asigura tuturor accesul la cultură s-au materializat prin „Fundăția Alexandru și Aristia Aman“, prima bibliotecă publică și primul muzeu din Craiova.

*Arborele genealogic al Familiei Dâlgeanu
Date genealogice întocmite de Aurelia Florescu*

S-a căsătorit în 1853 cu Aristia (1833 – 1904), fiica lui Grigore și a Elenei Lăceanu. Grigore Lăceanu (1800 – 1878), negustor cu rangurile de pitar (1841) și serdar (1850), a fost deputat în divanul ad-hoc al Țării Românești (1857). Elena Lăceanu, soția sa, a murit în Craiova, în 1873, în etate de 59 de ani. Au donat un teren evreilor din Craiova pentru un cimitir.

Alexandru Aman ia inițiativa organizării „Asociației Magistraților din România Mică“, care își începe activitatea la 5 mai 1877, pentru strângerea de donații pentru armată. Fiind președinte al Curții de Apel din Craiova, Alexandru Aman adresează un apel populației, publicat în Monitorul Oficial din 16/28 octombrie 1877. În listele de subscripții apar membrii familiei sale: Grigore Lăceanu, Gheorghe D. Aman, Alexandrina Aman și Aristia Aman. Tot Alexandru Aman s-a îngrijit de organizarea unei brutării pentru ostașii de la Poiana Mare și Bechet (Dolj). La 26 iulie 1877, regele Carol I trimite o telegramă de mulțumire lui Alexandru Aman și Comitetului Magistraturii din Craiova. Pentru întreaga sa activitate a fost decorat cu Ordinul Steaua României²⁵.

De-a lungul vieții a adunat o impresionantă colecție de artă cuprinzând lucrări de pictură universală din secolul al XVII-lea: tablouri de școală olandeză, flamandă, franceză și italiană; lucrări de pictură românească, incluzând și 12 tablouri de Theodor Aman și lucrări de grafică (89 de studii ale fratelui său).

În biblioteca familiei Aman erau cărți valoroase, românești și străine, unele vechi din secolele al XVI-lea și al XVII-lea, multe cu ex-librisul manuscris al proprietarului și diverse însemnări ale familiei, ediții de lux și publicații periodice, precum și alte obiecte de muzeu.

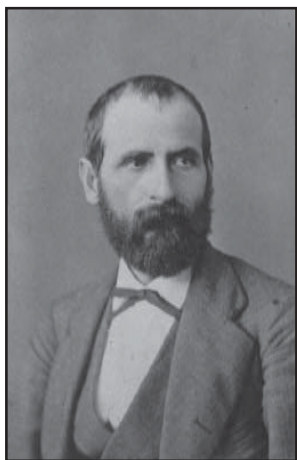
Alexandru și Aristia Aman nu au avut copii. El a murit la Paris în 1885, iar Aristia, la Ems în Germania, în 1904. Monumentul lor funerar, în stil antic grecesc, există și astăzi în Craiova, în cimitirul Sineasca. Monumentul este semnat de Carol Stork din București.

LUCSANDRA (LUȚA) URDĂREANU, fiica serdarului Dimitrie Aman, s-a născut în Craiova (1828 - ?) și s-a căsătorit pe 6 aprilie 1847

cu Gheorghe Urdăreanu, zis Ghiță (1818 - 1889), a cărei genealogie urcă până în secolul al XV-lea. „În secolul al XV-lea, posesiunile acestui mare neam boieresc se întindeau în zona subcarpatică, de la Olt până la Jiu, având o mare forță economică. După 1500, din acest trunchi s-au desprins familiile Bengeștilor, Pârâienilor, Bârseștilor, Urdărenilor ș.a., care, așadar, își trag originea din vechea boierime autentic românească din nordul Olteniei”²⁶.

Ghiță Urdăreanu avea moșii pe valea Amaradiei, unde apare ca subprefect al plășii. Soții Ghiță și Luța Urdăreanu au avut mai mulți copii: Ștefan (n. 1848, decedat copil), Iancu (1849 - 1907); Maria (1850 - 1924), căsătorită cu Ion Titulescu; Elena (1854 - 1934), căsătorită cu Toma Marocneanu; Pandelie (1858 - 1902), căsătorit cu Alexandrina de Lapommeraye (1873 - 1926) și Nicolae (1864 - 1921, București), căsătorit cu Olga Iurașcu²⁷.

Luța a trăit toată viața la Craiova, alături de copiii favoriți, Maria și Pandelie, după cum povestește Olga Gigurtu în cartea sa de amintiri.

Ion Titulescu

Ion Titulescu (1838 - 1883), soțul Mariei Urdăreanu, licențiat în drept la Paris, a fost membru al baroului Dolj, prim președinte al Curții de Apel din Craiova, și prefect al județului Dolj în timpul Războiului de Independență.

Soții Titulescu au avut trei copii: Cornelia, căsătorită cu colonelul Gheorghe Nenișor (1859 - 1915); Nicolae (1882 - 1941), marele diplomat, căsătorit cu Caterina Burcă, și Paula, căsătorită cu generalul Dumitru Christu.

Nicolae Titulescu (1882 - 1941), nepotul Luței Aman, s-a născut la Craiova, unde a urmat cursurile Colegiului „Carol I”.

A studiat apoi dreptul la Paris, unde a obținut doctoratul. La întoarcerea în țară este profesor la Facultatea de Drept din Iași și la cea din București. În 1912 e deputat și apoi ministru de Finanțe și de Externe. La Paris face parte din Consiliul Național pentru Unitatea Românilor (1918), și din delegația României la Conferința de Pace (1919). Este trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la Londra (1921), delegat

*Nicolae Titulescu,
împreună cu Albert Einstein*

permanent al României la Societatea Națiunilor (1924) și membru al Curții permanente de arbitraj de la Haga (1930). A fost ales președinte a celei de-a XI-a și XII-a sesiuni a Adunării Generale a Ligii Națiunilor (1930, 1931). A avut un rol important în crearea unui sistem de securitate colectiv (alianțe regio-

nale): Mica Înțelegere (1921) și Înțelegerea Balcanică (1934). Membru al Academiei Române și diplomat ilustru, a fost unul din importanții politicieni români recunoscuți și apreciați pe plan internațional.

Căpitanul **Pandellie Urdăreanu** (1858 – 1902), căsătorit cu Alexandrina de Lapommeraye (1873 – 1926), este tatăl a trei copii: Ernest (1897 – 1985), mareșal al Palatului sub Carol al II-lea, al cărui om de încredere a fost; Gheorghe (Gică) (1901 – 1965), inginer, proprietar al uzinelor „Codlea” și Lelia (1899 – 1990), pictoriță²⁸.

Elena (Lina) Urdăreanu (1854 – 1934), căsătorită cu Toma Marocneanu (1834 – 1908) împreună cu care a avut trei copii: Lucia (1880 – 1978), căsătorită cu Dumitru Gaicu din Focșani; Margot, căsătorită cu Mihai Oromolu (1879 – 1959), guvernator al Băncii Naționale, și Maria, căsătorită cu Mihai Popp din Craiova, militantă a mișcării feministe din România²⁹.

Mihai Oromolu

Mihai Oromolu (1875 – 1945), licențiat în drept la Paris, cu cursuri de literatură și filosofie la Munchen, a activat în magistratură în 1900 la Pitești, Tîrgoviște, Buzău, Constanța și Brăila. În 1903 este magistrat la

Craiova, și în 1904, avocat al statului. Este prefect al județului Dolj între 1912 – 1913. Membru al Partidului Conservator, este deputat și senator, ministru al Industriei în guvernul Tache Ionescu. Între 1922 – 1926 a fost guvernator al Băncii Naționale a României. Semnează, alături de Nicolae Iorga, memoriul prin care solicită apărarea Basarabiei și Bucovinei de Nord de agresiunea sovietică (1940). În anii războiului a fost președintele societății „Amicii Americii“.

Maria Popp, născută Marocneanu, a studiat în Franța la un pension din Paris. S-a căsătorit cu Mișu Popp, moșier oltean. În 1917, în timpul primului război mondial a fost la Iași, soră de caritate, contribuind la organizarea spitalelor de răniți și a fost decorată cu Crucea Regina Maria. Revenind la Craiova a conferențiat în 1919 despre înființarea și programul „Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeii“. A fost președinta „Societății pentru Profilaxia Tuberculozei“, Filiala Craiova, care a realizat Sanatoriul de la Leamna. În 1930 este ajutor de primar la Craiova și se ocupă de instituțiile de binefacere, printre care și școala „Dima Popovici“. Membră a Consiliului Național al Femeilor și în Consiliul pentru Societatea Națiunilor, a primit „Meritul Cultural“ de la Carol al II-lea. A scris în 1926 despre „*Constituția și organizația Societății Națiunilor*“. În 1939 a fost aleasă prima femeie senator din România.. A sfârșit în

surorile Marocneanu

temnițele comuniste³⁰.

THEODOR AMAN (1831 – 1891) este ultimul copil al serdarului Dimitrie Aman. Theodor, „cel dăruit de Dumnezeu“³¹, s-a născut la 20 martie 1821, la Câmpulung Muscel, unde familia sa se refugiase. Și-a petrecut copilăria în casa părintească din Craiova și a început să învețe la Școala Centrală din Craiova (profesor de desen Constantin Lecca), continuând la Colegiul „Sf. Sava“ din București (profesor de desen Carol Walenstein). În tinerețe a avut și el un rang mic de boierie – cel de pitar³². În 1848, animat de puternice sentimente patriotice, este alături

*Theodor Aman
în timpul studiilor de la Paris*

de revoluționari împreună cu Ioan Maiorescu, Eugeniu Carada, Gh. Chițu, ș.a. fiind și membru al Clubului revoluționar din Craiova cu sediul în clădirea Școlii Centrale.

În 1850 pleacă la Paris, unde studiază pictura cu Martin Drolling și Fr. Picot (1850 – 1854). A călătorit la Constantinopol, unde a fost primit de Sultan, căruia i-a prezentat tabloul „*Bătălia de la Oltenița*“. În Crimeea a pictat „*Bătălia de la Alma*“, expus la Paris în 1855.

În Craiova a pictat *Portretul Pepicăi Aman*, mama sa, în anii 1855 – 1856, *Portretul lui Alexandru Aman*, fratele său, și *Portretul Aristiei Aman*, cumnata sa, în 1856. Martor al scenei de entuziasm din fața Școlii Centrale de la Craiova din timpul unei întâlniri prounioniste, în 12 octombrie 1857, pictează, în același an *Hora Unirii de la Craiova*. Tot atunci pictează portretele lui Iancu și Sevastița Socolescu (cumnatul și sora sa), iar mai târziu, portretele lui Grigore Nicolae și Jean Racoviță (Craiova, 1865). A fost preocupat de lectură, citind și adnotând paragrafe din Descartes, Voltaire, Hugo, Dante. În colecțiile Bibliotecii „Alexandru și Aristia Aman“ din Craiova, printre cărțile familiei, sunt și volume care i-au aparținut lui Theodor Aman. Pictorul iubea muzica la fel ca mama sa. El însuși cânta la violoncel. Theodor Aman a contribuit la înființarea celor două școli de Belle-Arte de la București și Iași (1864). A fost numit directorul Școlii de Belle-Arte din București prin decretul semnat de Alexandru Ioan Cuza la 5 octombrie 1864.

A fost un pictor productiv (3000 de lucrări), gravor și sculptor, muzicant amator. Membru post-mortem al Academiei Române (10 septembrie 1991)³³.

S-a căsătorit cu Ana Politimos (1840 – 1926), cu care nu a avut copii. Ana Aman fusese căsătorită cu Ion Niculescu-Dorobanțu și avea doi copii: cântăreața Zina de Nory și un băiat. Pictorul a murit la 19 august 1891, în București.

Ana Aman

Zina de Nory

„Cât privește înființarea muzeului care îi poartă numele, acesta se datorește în mare parte străduințelor neobosite depuse vreme de 17 ani de văduva pictorului, pentru a aduce la îndeplinire voința soțului ei.”³⁴ Muzeul a fost inaugurat în 1908 în prezența lui Spiru Haret, ministrul Instrucțiunii, cel care a venit și la Craiova în decembrie, același an, pentru deschiderea „Muzeului și Bibliotecii Alexandru și Aristia Aman”. Ana Aman a venit să viziteze Fundația Alexandru și Aristia Aman pe 31 decembrie 1909³⁵.

Familia Aman a început să se afirme în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, prin Dimitrie Aman și a devenit celebră prin pictorul Theodor Aman. Printre rudele familiei Aman există personalități importante ale culturii și civilizației românești. Prestigiul câștigat de Dimitrie Aman a fost păstrat și sporit de urmașii săi.

*

NOTE

- (1) C.S. Nicolăescu-Plopșor. – *Obârșia familiei Aman*, în Arhivele Olteniei, An II, 1923, nr.5, p.8.
- (2) Mihai Sorin Rădulescu. – *Theodor Aman – Legături genealogice, în „Centenar Aman“*, București, Editura Venus, 1991, p.25.
- (3) Nicolae Iorga. – *Correspondența lui Dimitrie Aman, negustor din Craiova (1794 – 1834)*, publicată după originalele păstrate în Muzeul Aman din Craiova, București, Typografia Neamul Românesc, 1913, p.III
- (4) Nicolae Iorga, *Op. cit.* p.IV.
- (5) *Ibidem*, p.VIII.
- (6) *Ibidem*, p.XII.
- (7) *Ibidem*, p.XIV.
- (8) Paul Rezeanu. – *Din nou despre familia Aman*, în *Centenar Aman*, București, Editura Venus, 1991, p.18.
- (9) C.S. Nicolăescu-Plopșor, *art. cit.*, p.8.
- (10) N. Iorga, *Op. cit.*, p.XIII.
- (11) N. Iorga, *Op. cit.*, p.IX.
- (12) Paul Rezeanu, *Op. cit.*, p.18.
- (13) Mihai Sorin Rădulescu, *Op. cit.*, p.26.
- (14) *Ibidem*, p.27.
- (15) Muzeul Aman, Arhivele Bibliotecii „Aman“, p.193.
- (16) Mihai Sorin Rădulescu, *Op.cit.*,p.27.
- (17) *Ibidem*, p.27.
- (18) *Ibidem*, p.27.
- (19) Muzeul Aman, p.16.
- (20) Biblioteca „Aman“, Dosar 1853-1890, f.80.
- (21) Paul Rezeanu, *Op. cit.*, p.18.
- (22) Mihai Sorin Rădulescu, *Op. cit.*, p.30.
- (23) T.Rădulescu și Z.Găreau. *Frații Aman – luptători pentru independență și unitate națională* (în manuscris), p.5.
- (24) Statutele Societății Craiovene pentru Învățământul și Cultura poporului, Craiova, Typografia Română Gh. Chițu și I. Theodorian, 1875, p.12.
- (25) T.Rădulescu, *lucrarea citată*, p.7
- (26) Mihai Sorin Rădulescu, *Op. cit.*, p.29
- (27) Olga Gigurtu – *Amintiri și icoane din trecut*, Craiova, Scrisul Românesc, 1935.
- (28) *Ibidem*, p.29.
- (29) *Ibidem*, p.29.

- (30) I.P.Țuculescu.– *Siluate proeminente*, Buc., Editura „Atheneu“, f.a.
(31) N. Iorga, *Op.cit.*, p.XIII.
(32) Mihai Sorin Rădulescu, *Op. cit.*, p.30.
(33) *Dicționarul personalităților doljene*, Craiova, Aius, 1999, p.13-14.
(34) Radu Bogdan.– *Theodor Aman*, București, E.S.P.L.A., 1995, p.110.
(35) Muzeul Aman, p.12.

*

Informațiile despre: Barbu Bălcescu, Olga și Petre Gigurtu, Ion Gigurtu, Zoe și Nicolae Mandrea, Dimitrie și Max Culcer, Ulise Boldescu, Nicolae Racoviță, Ana Culcer, Alexandru și Aristia Aman, Theodor Aman, Ion Titulescu, Nicolae Titulescu, Mihai Oromolu, sunt preluate din „*Dicționarul personalităților doljene*“. Restitutio. Craiova, Aius, 1999, editat de Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman“ din Craiova.

Date despre familia Aman am primit de la prof. Aurelia Florescu din Craiova.

Fotografiile în care apare N. Titulescu sunt reproduse din volumul „Nicolae Titulescu un mare român, un mare european, un mare contemporan: O restituire fotodocumentară realizată de George Potra, Cristina Păiușan și Dumitru Preda; Cuvânt înainte de Adrian Năstase“. - București, Fundația Europeană Titulescu, 2002.

FUNDAȚIA „ALEXANDRU ȘI ARISTIA AMAN“

În Craiova au existat oameni cu simț civic și filantropic care au ctitorit biserici, au construit școli și spitale, au înființat biblioteci și muzee din averile lor lăsate în acest scop. Ne facem o datorie de onoare, de a reaminti, în fața contemporaneității, pe câțiva dintre aceștia: Constantin Obedeanu, Ilie Otetelișanu, Dimitrie Știrbei, Constantin Dima Popovici, Theodor Preda, Sofia Caneciu, Petrache Trișcu, Elefterie și Elena Cornetti, Alexandru și Aristia Aman, Jean Mihail, Nicolae P. Romanescu.

Printre „*Testamentele Craiovenilor cari au avut gânduri bune pentru orașul Craiova*“, publicate în „*Arhivele Olteniei*“, revistă apărută la Craiova între 1922-1943, sunt și cele ale lui Alexandru și Aristia Aman (vezi Anexa 1 și 2).

Alexandru Aman, în testamentul său din 14 noiembrie 1884, lăsa moșiile sale: Poiana (Dolj) și Corlățelu (Mehedinți) pentru: „clădirea și în urmă pentru întreținerea în orașul Craiova a unui spital de două zeci de paturi pentru cei bolnavi și pentru cei bătrâni ajunși neputincioși, din orice treaptă socială și fără nici o distincțiune de avere sau religiune“ (vezi Anexa 1). În continuare, în testament, spune: „Pentru cultura poporului din orașul meu natal Craiova, îi leg biblioteca mea, precum și toată colecțiunea mea de tablouri originale, de diferite școale și o mică parte numai cărți. Portretele originale ale familiei mele, obiecte de artă și toate mobilele, cu acestea să se înființeze o bibliotecă liberă tuturor și un muzeu pentru răspândirea cultului de frumos în sine, deschis publicului de două ori pe săptămână, iar biblioteca în toate zilele...“ (vezi Anexa 1).

Aristia Aman, născută Lăceanu, a susținut ultimele dorințe ale soțului său și în testamentul său, din 14 mai 1901, instituie ca legatară universală a averii sale – Primăria Craiovei – care va trebui să constru-

Fundația „Alexandru și Aristia Aman” în anul 1911

Pepica Aman (străbunica), Maria Titulescu (mama) și Nicolae Titulescu, copil (șezând), în 1899.

iască un spital și să întrețină o bibliotecă și un muzeu (vezi Anexa 2). De asemenea, Aristia Aman ne spune în același testament, cum dorește să fie organizate biblioteca și muzeul în casele sale. *„Muzeul va cuprinde într-un apartament din etajul de sus colecțiuni de istorie naturală, antichități naționale și istorice, putându-se mări, fără însă de a se introduce în el secții de alt gen; în celălalt apartament o galerie de tablouri (acolo unde se și găsesc actualmente tablourile testate de soțul meu orașului).*

În etajul de jos al caselor se va instala biblioteca, utilizându-se cărțile testate de soțul meu și mărindu-se anual cu cărți de știință, proprii a contribui la răspândirea și fortificarea cunoștințelor orașenilor doritori a se instrui.

În bugetul fiecărui an se va prevedea o sumă de bani, cu care să se înavuțească, în proporțiile cuvenite, muzeul, galeria de tablouri și biblioteca.“ (vezi Anexa 2).

Fundația „Alexandru și Aristia Aman“ a fost concepută ca o instituție culturală complexă cuprinzând: o bibliotecă, un muzeu și o pinacotecă la care au acces gratuit toți cei interesați conform dorinței testatorilor.

Primăria Craiovei, legatară universală a Amanilor, îl însărcinează pe Toma Herescu să se ocupe de Fundație. Acesta este la început intendent și apoi director al Fundației din 1905. Toma Herescu a fost și primul director al Școlii Petrarhe Trișcu din Craiova, inaugurată în 1890, datorită tot unui gest filantropic al celui care a dat numele său acestei instituții de învățământ.¹ În iulie 1905, personalul Fundației este format din: director, intendent, doi servitori și un gardian.

Directorul Toma Herescu, pentru „a ști ce are de făcut în continuare“, solicită primăriei aprobarea deplasării la alte fundații similare, respectiv la Fundația Universitară „Carol I“ din București, pentru a vedea cum este organizată.² Preocupat de soarta averii instituției scrie primăriei că „arendașii comunelor Poiana și Corlățelu spun că acareturile și conacurile, pătulele și magaziile sunt în stare improprie pentru a fi utilizate, deci veniturile sunt micșorate“, iar primarul ar trebui să însărcineze pe cineva cu verificarea celor spuse pentru a ști ce e de făcut.³ De asemenea, întocmește o listă cu obiectele propuse pentru licitație (Adresa din 7 mai 1905).

În 1905 se primesc de la Primărie: 16 tablouri, broșuri cu Anuarul Baroului, Monografia Spitalului Preda, 2 tablouri: Aman și Grigorescu, cumpărate de la d-na Irina G. Peseacov.⁴

Din 1906, directorul Fundației este preocupat de pregătirile pentru începerea lucrărilor de transformare a clădirii principale (pivnița trebuie eliberată, sobele trebuie desfăcute ca și grindăria veche și tâmplăria). Clădirea intră în reparații pentru a fi o instituție culturală funcțională.

În anul următor, pe lângă lucrările care se fac clădirii, se continuă constituirea colecțiilor bibliotecii și muzeului prin achiziții și donații. Astfel, noul director Theodor Popescu, profesor de limba română la Liceul „Carol I”, consemnează în inventarul fundației pe anul 1907 următoarele intrări: cărți (*Nouveau Larousse Illustré*, 7 volume, *Grand Dictionnaire Universel Larousse*, *Der Stein der Weisen*, 95 fascicule, *Brokhause*, 17 volume, Caton Theodorian „*Prima durere*”, Socolescu „*Analele arhitecturii*”, etc.) și tablouri (21 tablouri, printre care „Parcul” și „Supă”, de N. Grant, „Capul de evreu”, de N. Grigorescu etc.)

În 1908 se continuă lucrările pentru amenajarea clădirii. În același timp se fac achiziții pentru Fundație: „o colecție de monede cumpărate de Primărie de la lt.col. S. Demetriad”, „estimate și catalogate de dl. Luigi Paulon pentru a pune bazele unei secțiuni numismatice”; bustul lui Ion Heliade Rădulescu, de G. Cireșescu cumpărat de la sculptor; cărți de la Maria Bildinescu și cărți de la Librăria Națională din București. Elefterie Cornetti donează un tablou în ulei reprezentând familia soției, Tasie Atanasiu „găsind o măsea de mastodont” o dă muzeului, iar maiorul Othon Moschuna donează 110 cărți.⁵

Pe 21 iunie 1908 se face recepția lucrărilor de la clădirea Aman. Procesul verbal e semnat de primarul N. M. Boboc, executorul testamentar I. A. Mitescu, arhitectul Petre Antonescu, directorul Th. Popescu și inginerul șef D. Stamatopol. Comisia consemnează lucrările care trebuie remediate.⁶

Pictorii craioveni: Titi Stoenescu, Ion Stăncescu și Grig. Untu se oferă să selecteze și să aranjeze tablourile, în mod gratuit. Astfel, sunt aranjate definitiv cele două saloane, comunică Th. Popescu primăriei pe 12 iulie. În continuare se fac ultimele pregătiri: se pavează curtea, se

I. A. Mitescu

Interior din Casa „Aman“ (1914)

pun transperante, se instalează contorul electric etc. Pe 7 octombrie 1908, d-nii I. Cuțana și Th. Defleury sunt numiți „bibliotecari la fundație“.

Pe 21 decembrie 1908 se inaugurează Fundația „Alexandru și Aristia Aman“ în prezența ministrului Instrucțiunii Publice, de atunci, Spiru Haret. Evenimentul este consemnat și pe prima pagină a unui volum, legat în piele, care are gravat pe coperta I, cu auriu, Muzeul Aman și care este un registru al vizitatorilor acestei instituții. Alături de Spiru Haret semnează: general I. Gigurtu-comandant Corp Armată, C.M. Ciocazan-primarul orașului Craiova, Ion G. Plessia-senator, Iulian Vrabiescu-deputat, Th. Popescu-directorul Muzeului, J. Cuțana și T. Defleury-bibliotecari ș.a. (vezi Anexa 3). În cele 287 de pagini, numerotate de mână, întâlnim semnăturile unor personalități care au vizitat „Fundația Alexandru și Aristia Aman“ în perioada 1908-1929. Și celelalte registre ale vizitatorilor, până în 1949, sunt mărturia prestigiului de care s-a bucurat acest complex cultural în prima jumătate a secolului XX.

Dintre vizitatorii anului 1909 cităm câteva nume, respectând formula lor de prezentare: Dr. Alexandru Bogdan, Octav Erbiceanu-prof. Iași, Ana Conta-Kernbach, Severin Ghenadie Georgescu-Episcopul Râmnicului și Noului Severin, Al Tzigara-Samurcaș, K.Șt. Cesianu, Ioan Rusu Șirianu, C-tin Găvănescu-București, N. Vulovici, D. Tomescu, G.I. Ionescu-Șișești, C.S. Făgețel, M. Strajan, Ana Th. Aman ș.a.⁷

În continuarea acestui capitol ne vom ocupa, cronologic, de evoluția fundației, în special de secțiile muzeului. Despre biblioteca fundației, care există și astăzi în aceeași clădire, la aceeași adresă și poartă numele testatorilor, va fi un capitol separat în această lucrare.

Din raportul de activitate pentru anul 1910 aflăm informații despre cărțile și cititorii bibliotecii, despre colecțiile muzeului și pinacotecii. Astfel „s-au primit bijuteriile lăsate prin testament de răposații soți Aman și care fuseseră păstrate la Primărie până acum: un medalion cu peruzele de alamă, o broșă de malahit, un ceasornic de aur cu lanț de aur al lui Alexandru Aman, având o cheie de aur și două medalioane, dintre care unul cu inițialele A.A., 3 butoni cu pietre de briliant, un ceasornic vechi de damă cu perle, un inel cu briliant, un ceasornic damă de aur, etc.⁸ Bijuteriile s-au expus într-o vitrină.

În august s-au primit „două medalii de aur de la Expoziția Universală Internațională de la Paris din 1900“, una medalie de metal de la Jubileul Batalionului I Vânători, un tablou în ramă cu semnătura M.S. Regina

Adăugați 25 sept. 1909, înshibitativă a fost 193.
de Brașovia La Episcopie Râmnicu Buzău
Lavinia & Maria Georgescu

31 Decembrie 1909 12.
Anna Th. Aman

Ana Coste-Pleșcu
7/12 1909

Dr. Ioan Ibriceanu
profesor Iași.
Gr. Roman
arist. - Pictor

Semnături din „Cartea de Onoare“ a
Fundației „Alexandru și Aristia Aman“

trimis drept recunoștiință pentru ajutorul dat de Primărie „Vetrei Românești” ș.a.

Directorul, Th.Popescu, descoperă în spatele unei acuarele de Th.Aman, reprezentând portretul lui Alexandru Aman, un alt tablou reprezentând-o pe mama pictorului, datat 19 octombrie 1848 și semnat de pictor.

În același an se achiziționează „48 schițe în peniță, creion și acuarelă, toate lucrate de Aman”. Primăria este de acord să se cumpere, de la Magazinul Gluckman, lucrările lui Theodor Aman.

Primarul C.M.Ciocazan aprobă organizarea unei expoziții a pictorilor olteni în sala nr. 2 a Fundației între 15 mai-15 iunie 1910, când expun: I. Gheorghiu, Stăncescu, Bălănescu, N. Rădulescu, Gr. Untu, M. Gelep, Gr. Romano ș.a.

Primăria trimite 10 broșuri cu „Regulamentul Fundațiunei Alexandru Aman și soția sa Aristia, născută Grigorie Lăceanu” din Craiova. (Vezi Anexa 4). Fundația are 3 secții: biblioteca, pinacoteca și muzeul reunite în casele Aman. Consiliul de administrație al fundației se compune din: primarul orașului, executorul testamentar special I.Ath.Mitescu, prim președintele și procurorul general al Curții de Apel din Craiova-executori testamentari și directorul instituției.

Executorul testamentar special Ion Ath.Mitescu(1852-1928) a făcut studii de drept la Geneva, fiind licențiat în 1874. A fost avocat al Baroului Dolj și procuror la Curtea de Apel din Craiova. A intrat în politică ca membru al Partidului Liberal fiind și deputat. Alături de Petre Chițu, a condus ziarul craiovean „Carpații”⁹.

Primarii Craiovei și avocatul Mitescu, cât este în viață, aveau obligația de a se ocupa de fundație, respectând testamentul Aristiei Aman.

Din registrul vizitatorilor aflăm că: „Pe 23 apr./ 3 mai 1910 Instituțiunea a fost vizitată de A.A.L.L.R.R. Principele Ferdinand și Principesa Maria, moștenitorii tronului și personagiile din anturajul lor” și urmează semnăturile: Maria, Ferdinand, A. Constantinescu-ministrul Agriculturii, lt.col.Grecianu, Elise Grecianu, C.M.Ciocazan-primar, Mișu N.Pop ș.a. În același an mai semnează, printre vizitatori: G.Brezul cu cei din Societatea de muzică „Hora”, Titu Frumușanu, Nicolae Flevea, Leon Bocu-Dir. ziarului Tribuna Arad, Alex. Oteteleșanu-București și S.Stoilow-Craiova, D.G.Kiriac, Al.C.Satmary ș.a.¹⁰

L. Dragomires

Dⁿ. Im. H. H. H. H.

Chario:
F. H. H. H.

Georgea P. Loan
Euf. H. H. H.
Georgea P. Loan
Euf. H. H. H.
Mamari

Semnături din „Cartea de Onoare”
a Fundației „Alexandru și Aristia Aman”

Din 1 februarie 1911, directorul fundației este profesorul Ștefan Ciuceanu(1875-1936). Licențiat în științe istorice la București(1900), având ca profesori pe V.A.Urechea, Gr.Tocilescu și Nicolae Iorga, a predat el însuși istoria la Gimnaziul „T.Vladimirescu“ din Tg.Jiu, Colegiul „Carol I“ din Craiova și Liceul „Moise Nicoară“ din Arad. A colaborat la „Arhivele Olteniei“ și a ținut conferințe în cadrul Societății „Prietenii Științei“. Lui i se datorează înființarea unor secții de istorie și etnografie la Fundația Aman, dar și a Muzeului Olteniei în 1915.¹¹

Implicarea profesorului Ciuceanu în conducerea activității fundației este benefică pentru dezvoltarea colecțiilor și aranjarea muzeului după criteriile științifice. Fundația primește donații în 1911, de la G. Mileticiu-medic la Sanatoriul Madona Dudu, lt.col.Ch.Conta, Ionel C. Filliti-director al Cabinetului Ministrului Afacerilor Străine din România, Epitropia Bisericii Harșu prin preotul paroh M. Constantinescu și de la Liceul „Carol I“ din Craiova. „Am cumpărat, spune Șt. Ciuceanu, de la licitația publică organizată pentru vânzarea averii defuncților soți Elefterie Cornetti: cărți vechi, monede, un pedestal de lemn sculptat și trei tablouri (printre care și portretul lui Th.Aman, în aqua forte)“¹². De la Salonul Oficial din București a achiziționat trei tablouri de Marius Bunescu, H.Hârlescu și Nelyes, iar de la N.Bönchis, fost librar în Craiova, 5 monede vechi de aur(antice). De la C.Alexandrescu din București a cumpărat monede românești de argint din timpul lui Mircea cel Mare, Petru Mușat, Alexandru cel Bun, Bogdan II, Ștefan Lăcustă și de la I.Eschenasy, ceasornicar, un inel de bronz roman și alte monede.

Pe 9 iulie 1911, directorul fundației îi scrie ministrului Instrucțiunii și Cultelor-Spiru Haret-despre situația instituției. „Biblioteca cuprinde 3000 de volume; Pinacoteca are tablouri de Grigorescu, Aman, Mirea ș.a. pe lângă cnpii după capodoperele Renașterii italiene; Muzeul are un caracter familiar, cu obiecte artistice lăsate de defuncți, dar se dorește să capete, cât mai curând, un caracter regional oltenesc.“¹³

Ștefan Ciuceanu îi scrie lui N. Iorga că a găsit în podul fundației valoroase acte vechi de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea care au aparținut familiei Aman. Profesorul le cere printr-o scrisoare din 14 noiembrie 1911 (vezi Anexa 5) și le publică doi ani mai târziu, intitulând cartea, „*Correspondența lui Dimitrie Aman negustor din Craiova 1794-1834*“. Cartea este volumul XXV al „Studiilor și documentelor privind istoria românilor.“

De la Prefectură, Fundația primește „281 monede vechi și 18 bucăți oală, găsite de Ion Gh. Măracine din comuna Dobrești pe când pescuia raci într-un pâraiaș.“ Din aceste monede, directorul trimite o parte la Academia Română, pentru Cabinetul de numismatică (secretarul general D. Sturza mulțumește printr-o scrisoare) și 10 monede la Gimnaziul „Ioniță Aslan“ din Caracal (directorul S. Băleanu mulțumește și el).

Ștefan Ciuceanu

Directorul Teatrului Național din Craiova, Emil Gârleanu, solicită din mobilierul fundației 6 scaune, 2 fotolii și 2 canapele pentru decoruri. Șt. Ciuceanu, printr-un referat adresat primăriei, este de acord cu această colaborare „pentru a ridica și ține nivelul artistic al acestui teatru bun, modern, în care să se facă artă adevărată și care, pe cât îi îngăduie puterile și mijloacele, să-și îndeplinească conștiincios greaua sarcină de templu al artei și culturii.“ I. Ath. Miteșcu, executorul testamentar, se „opune scoaterii oricărei mobile“ de la fundație și nu este de acord ca mobila Amanilor să fie expusă pe scenă. Ștefan Ciuceanu dorește colaborarea instituțiilor culturale din Craiova, împărțind ideile lui Emil Gârleanu, pentru că „în Apus sunt muzee pe lângă teatre“, iar la fundație „prezența numerosului mobilier din pinacotecă tulbură în adevăr impresiunea generală artistică a operelor de pictură, subordonând tablourile elementului decorativ principalul accesoriului și dă sălii înfățișarea unui magazin de diferite obiecte de artă. Afară de aceasta, garnitura de mobilă de mătase portocalie, solicitată de dl. director al teatrului local, nu e deloc artistică oricât ar fi de costisitoare, nu reprezintă un stil contemporan ca majoritatea operelor expuse, nu reflectează aceeași epocă, nu reprezintă nici o artă locală sau stil românesc spre a fi admisibil în bibliotecă.“¹⁴

În raportul său de la sfârșitul anului 1911¹⁵, Ștefan Ciuceanu, cunosător al muzeologiei, muzeografiei și biblioteconomiei, analizează pertinent fundația pe care o conduce. În legătură cu clădirea spune că „s-au interpretat în mod strâmt și timid dispozițiunile testamentare respective ale defuncțiilor fondatori, Alexandru și Aristia Aman, clădindu-se fundațiunea exact pe temeliiile vechii case Gr. Lăceanu și fără a ieși cu un centimetru din vechile limite... Planul construcției al acestei Instituțiuni nu a fost adaptat scopului acestui așezământ.“ Biblioteca dispune de

două săli, „dar salonul muzeului și salonul pinacotecii au devenit neîncăpătoare și lipsește spațiul de expunere.“

După bibliotecă, cărți și cititori, se ocupă de muzeu. „Muzeul păstrează încă caracterul de muzeu familiar... un complex de obiecte mai mult sau mai puțin artistice. Muzeul trebuie să devină de antichități istorice și naționale. Organizarea unui muzeu „constituie o problemă delicată, care reclamă pricepere, tact și metodă“. Actuala organizare trebuie reformată. Nu este de acord cu patul Amanilor în muzeu, ci într-o altă încăpere mai mică. Tablourile expuse sunt puține originale, multe copii și așezate pe 2-3 rânduri și după criteriul simetriei ramelor. Pentru aranjarea lor trebuie „o clasificare rațională după epocă și școală, după natura subiectului (gen) și din punct de vedere tehnic.“ Astfel, pentru pinacotecă propune 6 secții: Theodor Aman, copiile italiene, pictura olandeză și flamandă, pictura franceză, pictura germană și celelalte și pictura modernă românească.

În opinia sa prezervarea tablourilor este foarte importantă și trebuie să se țină cont tot timpul de umezeală, căldură, lumină excesivă, praf etc. O parte din tablouri „au culori bolnave, zbârcituri, crăpături și trebuie restaurate“. Restaurarea se poate face la Viena, Berlin sau București.

Șt. Ciuceanu consideră că „un tablou artistic sau un obiect artistic, spre a fi bine expus are nevoie de lumină, spațiu și legătură cu mediul înconjurător. O primă calitate a unei săli de muzică e acustica, iar a unei galerii de tablouri, o bună lumină. Un tablou trebuie expus în mediul ambiant al epocii (sculpturi, mobilier etc.).“ Pentru anul următor, ca bun manager, propune următoarele îmbunătățiri: „reparațiuni pentru consolidarea localului, asigurarea obiectelor de artă, a tablourilor și a cărților din fundație, mărirea localului cu două săli și o cancelarie, restaurarea tablourilor deteriorate, sporirea fondului de cumpărare, publicarea unui catalog general al fundației, un post de sub-director bibliotecar, cumpărarea unui aparat foto ș.a.“

Muzeul a avut mulți vizitatori și în 1911. Printre aceștia au fost: Fotin Enescu, E. Porumbaru – fost ministru de Interne și Lucrări Publice, dr. Ștefan Bogdan, N. Iorga, S. Bouleanu – „cel mai mic scriitor al ,Neamului Românesc“, Șt. O. Iosif și Victor Eftimiu, Marthe de Fontanaille-Paris, N. G. Marincu-Leipzig, C. C. Arion-ministrul Instrucțiunii și Cultelor cu Ion Minulescu-poet, G.A. Antonescu-Subdirector Învățământ primar, G. Știrbei-Print și Corneliu Moldoveanu-poet.¹⁶

În raportul anului 1912¹⁷, Șt.Ciuceanu propune soluții concrete pentru mărirea localului „prin adăugirea unei aripi de construcțiune care să cuprindă la parter o cancelarie a directorului, o sală a muzeului și o sală de bibliotecă, iar în primul etaj o galerie de tablouri cu luminator în plafon și o cameră de rezervă servind poate pentru un cabinet numismatic sau etnografic, sau o sală de expozițiune. Acest supliment de clădire ar costa, după umila mea părere, 35-40.000 lei, sumă care

N.P. Romanescu

se poate obține printr-un împrumut pe 10 ani, rambursând printr-o anuitate de maximum 7.000, acoperită din bugetul ordinar al Fundației, dacă Primăria va renunța la subvenția anuală pe care o primește din venitul așezământului, având în vedere că interesul social superior pretinde ca unei instituții național-culturale să i se dea subvenție nu să i se ia.“

În opinia sa, bibliotecarii și custozii „nu pot fi improvizați în funcțiunile lor pe simplu motiv al interesului de partid politic. În țările și în vremile de cultură temeinică e o dogmă nediscutabilă, că un bibliotecar trebuie să fie un om de cultură (...), iar un director (conservator) sau un custode de muzeu trebuie să posede cel puțin cunoștințe aprofundate de muzeologie (tehnica muzeelor), arheologie, artă și istoria artelor, numismatică, paleografie, etc., dacă nu reprezintă și o reputațiune bine stabilită.“ Astfel a întocmit 15 scrisori către directorii de muzee din Rouen, Orleáns, Vienne-Isère, Montpellier, Amiens, Nancy etc., care îi confirmă ideea că singurul criteriu de selecție a personalului este cel „al calității, al aptitudinilor intelectuale și morale“, sinecurile urmând a fi radical suprimate și înlocuite cu valori reale.

În 1912, s-au cumpărat: 45 medalii românești, 5 monede vechi românești, un topor piatră preistoric, inele, chei inelare, agrafe, statuete de bronz romane, vase de lut romane, monede dacice, macedonene, bizantine, medalii, diplome, acte vechi, hărți, gravuri, vederi etc. Pentru pinacotecă s-au cumpărat tablouri de Eustațiu Gr. Stoenescu, I. Andreescu, Szatmari-tatăl (Portretul lui Gh.Chițu), Gr. Negoșanu (Portretul lui Anestin), Gh. Tătărescu (D-na Fălcoianu), H. Baron (acuarelă), A. Verona, G. Petrașcu, Th. Aman (schite) și s-a primit un Grigorescu (donație de la soții Elefterie și Elena Cornetti). În aprilie 1912, directorul fundației, a vizitat expoziția „Tinerimii Artistice“ din

București pentru achiziționarea unor tablouri pentru pinacotecă. Însoțit de Mișu Săulescu, deputat de Dolj, a vizitat și atelierul pictorului Costin Petrescu din București.

Donățiile mai deosebite au fost de la: defuncții Elefterie și Elena Cornetti (un colan cu 6 medalioane cu mozaic venețian, 2 brățări aur cu pietre antice gravate, monede vechi de aur, iconițe îmbrăcate în argint, albume cu fotografii de personaje istorice, acte vechi), Victor N.Popp (o vitrină pentru monede și medalii), Costinel G.Vârvoreanu (un ceas vechi, monede grecești și romane, inele romane, paftale de argint), Atanase Georgescu (un pomelnic al Obedenilor, vase de lut romane), Serviciul tehnic al Comunei Craiova (19 bucăți fosile de mamut), Institutul Geografic al Armatei (88 de hărți), Ana Th.Aman (14 gravuri aquaforte), Căp. Eust.Teodoru (2 stampe de Jean Bachelon).

„O parte din donatorii cei mai zeloși sunt elevii Liceului „Carol I“ și ai Școlii Comerciale Elementare, adevărați pionieri ai muzeului prin comunele rurale în care își au familiile. Printre ei sunt și câțiva învățători îndrumați după niște chestionare ticluite cu toate explicațiunile necesare – am stabilit o adevărată rețea de investigații arheologice – mai cu seamă prin județul nostru.“

Ștefan Ciuceanu, Marius Metzulescu, ajutor de primar și Ștefan Nanu, profesor la Liceul „Carol I“, au făcut excursii istorice în Oltenia și au semnalat starea bisericilor vechi din Gorj. Au vizitat mănăstirea Jitianu și biserica din Mofleni. La Jitianu, mănăstirea avea „o stare de ruină“ și cu acordul preotului au ridicat mai multe icoane, 2 sfeșnice împărătești, o cruce de masă lucrată în filigram și le-au depus la muzeu. Evident au fost discuții între Primăria Craiovei și Episcopia Râmnicului, dar obiectele s-au păstrat la muzeu. Intervine și ministrul Instrucțiunii publice care cere Primăriei Craiovei să înștiințeze Muzeul de Antichități din București pentru orice obiect care se depune la muzeul local, invocând Legea pentru descoperirea monumentelor antice. Directorul fundației este de acord cu „o înțelegere mai intimă cu Muzeul Național din București, în scop de a întreprinde în comun cercetări arheologice în Oltenia, a contribui în comun pentru susținerea cheltuielilor.“

În continuare, Șt. Ciuceanu spune: „câmpul de operațiuni al Muzeului nostru s-ar lărgi enorm fiind considerat ca un fel de sucursală a celui Central din București, lucrările noastre ar corespunde și mai mult cerințelor unui muzeu modern fiind controlate de către Direcțiunea celui

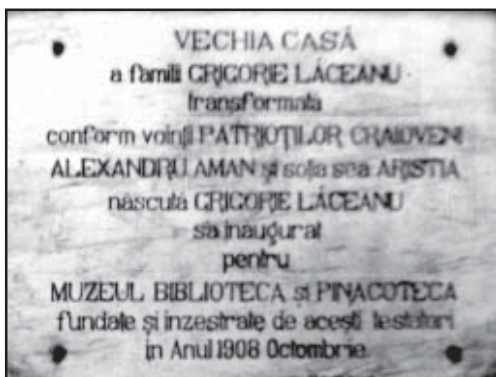
din Capitală. Fundația „Aman” are un venit mult superior Muzeului Național de Antichități. Proiectul de asociație pe care îl propun între Muzeul nostru și cel din București se bazează pe binevoitoarea atenție ce ni s-a dovedit în mai multe rânduri de către dl. prof.univ.V.Pârvan, Directorul acelei instituții, totdeauna animat de cele mai sincere simțăminte de dragoste pentru propășirea Fundației ce concordă în totul cu dorința de a organiza sistematic Muzeele istorice regionale.”

În acest scop, Ștefan Ciuceanu propune alcătuirea unor chestionare, care să fie tipărite și distribuite preoților și învățătorilor din Dolj pentru a primi indicații asupra antichităților din fiecare localitate. Pentru combaterea indolenței față de monumentele istorice și pentru sublinierea importanței și menirii unui muzeu istoric regional a ținut numeroase conferințe publice și a apelat la colecționarii de antichități solici-tându-le donații.

În 1912 au vizitat muzeul: Ihel Șaraga, Zoe Hagi Preda cu elevele Institutului Popovici, Dr. Obregia, Remus Comăneanu-artist Teatrul Național Craiova, Ernest Obedeanu-București, Grigore Negoșanu-pictor München, Al.Simionescu-doctorand București, Georgescu-Paleolog, Ludovic Basarab-pictor București, Em.Gârleanu și C. Ș. Făgețel, ș.a.¹⁸

Pentru începutul anului 1913, împreună cu Atanase Georgescu, directorul Școlii Normale de Învățători și Marius Metzulescu, profesor secundar, Ștefan Ciuceanu dorește să înființeze o societate istorico-arheologică cu scopul de a studia sistematic monumentele și toate izvoarele istorice. Pentru muzeu crede că ar fi un mare succes dacă s-ar face din această eventuală societate „un auxiliar prețios, un fel de societate a amicilor muzeului care să lucreze pentru noi și mai ales dacă din sânul membrilor ei s-ar constitui un comitet consultativ al muzeului cu anumite atribuțiuni regulamentare servind ca un fel de consiliu sfătuitor pe lângă director în chestiuni de mai mare importanță, de exemplu: cumpărarea de obiecte și de tablouri în valoare superioară sumei de lei 500, putând fi consultat și de dvs. (primar, n.n.) la numirea funcționarilor fundației.”¹⁹

În 1913 s-a tipărit, pe cheltuiala fundației, lucrarea lui Nicolae Iorga „*Correspondența lui Dimitrie Aman negustor din Craiova, 1794-1834*” (300 de exemplare), în prefața căreia autorul alcătuiește biografia serdarului. La Craiova cartea a fost cumpărată, printre alții, de: C. Neamțu-director Banca Comerțului, C. Poenaru-magistrat, C. Vorvoreanu, N.T. Popp, C. Geblescu-proprietari, N. Romanescu-deputat, C. N. Popp-

Placa memorială

Scara și Holul central (imagine de epocă)

director Banca Craiovei, Beyon-Georgescu-jude instrucție, Dr. Vernescu-medic Spitalul Preda, Dr. Ch. Laugier, Dr. Cernătescu, Petre Andreescu, Elena Farago, generalul Gigurtu, Epitropia Madona Dudu ș.a. La propunerea lui Șt. Ciuceanu, cartea a fost donată rudelor Amanilor: Anna Th. Aman-București, D-nei T. Marocneanu, D-nei Titulescu, D-lui și D-nei Mihai Oromolu, dar și lui I. Ath. Mitescu, August Pessiacov, I.K. Pessacov-fost primar, V. Mihăilescu-profesor secundar. Toate aceste nume sunt notate conștiincios de directorul fundației.

Din raportul de la sfârșitul anului 1913²⁰ aflăm că deși spațiul este din ce în ce mai mic, colecțiile bibliotecii și ale muzeului s-au îmbogățit. Au fost donate două vitrine: una din lemn de tei de către C.N. Popp și alta din nuc american de către Jean C. Mihail, cunoscut proprietar din oraș.

Pentru muzeu au fost cumpărate: medalii, icoane vechi, un chilim oltenesc, vase romane de la Celei-Sucidava, monede vechi romane, grecești, românești, etc. Colecția de ouă încondeiate s-a dublat. De la primărie s-au primit 16 tablouri semnate de: N. Rădulescu, G. Hagiu, G. Baba, Șirato etc.

Donațiile mai importante au fost de la: maior Eustațiu Theodoru (4 gravuri de Callot și 2 de Balechou), pr. Romulus Săvulescu de la biserica Hagi-Enuș (o scoarță oltenească, icoane vechi), Epitropia bisericii Maica Precistă de la Dud din Craiova (o icoană veche), casa Cornetti (acte vechi românești), pr.I. Lungulescu (o icoană veche și un fragment din iconostasul bisericii schitului Cioclovina, de lângă Tismana). Pentru pinacotecă, din cauza bugetului auster, au fost luate: „un tablou de 60-70 de ani înfățișând pe frații Costică și Nicolae Haralambie (autor necunoscut) și două acuarele de Carol Szathmary (țărânci din Romanai și Vâlcea).

Nemulțumit, Ștefan Ciuceanu explică în finalul raportului său: „Războiul cu Bulgaria și mai ales epidemia de holeră, care a bântuit cu furie tocmai în Dolj și în județele limitrofe m-au împiedicat să fac călătorii pentru a găsi și achiziționa obiecte pentru Muzeu.“ Speră, totuși, să înceapă săpături arheologice cât mai curând.

Printre vizitatorii anului 1913 sunt: M.Seulescu cu Al. Al. Filipescu, C. A. Negruzzi, M. I. Negruzzi, C. G. Sturza, sculptorul D. Pavelescu-Dimo, Johan Schmidt-sculptorul, M. Konteschweller, George G.Simonis-muzicant-France, Paris cu Cornelia Simonis-pianistă-Siberia, Tomsk, Sabba Ștefănescu-prof.univ.București cu Dr. Ștefănescu-medic Craiova,

*Ceasornicul lui Alexandru Aman
– Colecția Muzeului Oltenia*

*Cești de porțelan care au aparținut familiei Aman
– Colecția Muzeului de Artă din Craiova*

Sala tablourilor

Sala principală a Muzeului

Anghel Th. Kiciu-art. sculp. Paris, G. de Boissy-Paris, Const. Iotzu-arh. București, Iulian Teodorescu-prof. univ. Universitatea Iași ș.a.²¹

În 1914, pentru fundație, sosește o invitație la Congresul Internațional de Etnologie și Etnografie din Neuchâtel, care va avea loc între 1-5 iunie. Ștefan Ciuceanu începuse încă din primul său an de directorat să creeze și o secție de etnografie în cadrul muzeului, pe lângă cea de istorie.

Muzeul primește o donație de 117 monede antice, din argint și bronz, de la avocatul N. P. Guran, iar de la Alexandru Surupăceanu din Novaci-Gorj primește o vertebă pietrificată, un vârf de suliță, un închizător de ușă. Elevul N. Dumitrescu, de la Școala de Comerț gradul al II-lea din Craiova, a fotografiat gratuit monumente istorice pentru Muzeu și Șt. Ciuceanu îi mulțumește printr-o scrisoare.²²

Pe 28 februarie 1914, directorul fundației solicită primăriei un concediu pentru a pleca în Italia într-o excursie organizată de Societatea Cultural-Artistică „Ion Stăncescu” a elevilor Liceului „Carol I” din Craiova și recomandă pe Th. Defleury să rămână în locul său. Excursia este pentru documentare la Neapole, Roma, Florența, Pisa, Milano, Veneția etc. (între 22 martie-15 aprilie 1914).

Din rațiuni politice, Ștefan Ciuceanu este schimbat, la 1 iunie 1914, cu fostul director Theodor Popescu.

În 1914, printre cei care au vizitat Muzeul Aman sunt: Dr. George N. Leon-Iași cu N. Paulescu, ing. R. de Berenger-ingineur, Veneția, un grup de pictori de la Paris, Sophie Preditch-în timpul războiului Austro-Sârb (21 iul.), Dragits N. Soldovicks-directeur du service de contentieux au M-re des finances Belgrade, Emma Theodorian-născută Coandă cu Șt. Ciuceanu-prof. Craiova, Velimir Maximilian-actor București (12 dec.) ș.a.²³

Pe 8 ianuarie 1915²⁴ Th. Popescu prezintă primăriei un raport al anului 1914 „când s-a schimbat directorul”. În raport sunt menționate achizițiile pentru muzeu printre care 9 monede românești valoroase și tablourile de Verona, Șt. Popescu și Vermont cumpărate de la expoziția „Tinerimii Artistice” din București. În continuare sunt datele referitoare la activitatea bibliotecii.

Directorul Th. Popescu cere primăriei mărirea lefurilor personalului fundației, mărirea sumei pentru achiziții (bibliotecă, muzeu, pinacotecă), efectuarea reparațiilor la clădire și a sistemului de iluminat.

Fundația a primit donații de la Jean Haggiad din Craiova (3 tablouri, unul semnat de C. Alexandrescu, din 1860), de la Elena G. Chițu și C. M. Ciocazan (stampe, tablouri semnate de E. Caillé, un răvaș autograf T. Vladimirescu etc.). Liceul „Carol I” din Craiova primește din partea fundației, cu acordul primăriei, 59 de tablouri „reproducțiuni după operele marilor artiști” pentru muzeul școlii.

Ștefan Ciuceanu în calitate de membru corespondent al Comisiunii Monumentelor Istorice cere permisiunea de a face fotografii după obiectele antice din muzeu pentru a le trimite la București.

Pe 31 mai 1915 „Fundațiunea Aman a fost vizitată de A.A.L.L.R.R. Principele Carol al României și Principele Nicolae cu suitele lor după depunerea jurământului cercetașilor” și urmează semnăturile în registrul vizitatorilor: Carol, Nicolae, general Averescu, col.adj.Berindei, lt. N. Popp, I.V. Bârliba, ș.a. În același an, printre vizitatori, sunt: Mihail Drăgănescu-avocat Craiova; Ovid Zopa-dr. în philosophie Cernăuți, Bucovina; Horațiu Dimitriu-pictor desenator; Mihăilescu Brăila-artist, Craiova; arhitect Ciortan, București; Dr. Onisifor Ghibu-insp. școlar, Sibiu; Gh. Crutzescu și Radu Crutzescu-București; I. Rădulescu-Pogoneanu prof.univ. București; Stere, Iași; Marius Bunescu-artist pictor; C. Popovici-prof. univ. Iași (astronomul); G. Rotică-Bucovina; general I. Seulescu-Craiova.²⁵

Raportul anului 1916²⁶ este o relatare succintă a activității fundației pe ultimii doi ani de directorat ai lui Th.Popescu din care aflăm informații despre bibliotecă, muzeu și pinacotecă. Activitatea este restrânsă din cauza războiului, iar în a doua jumătate a anului încetează. În registrul vizitatorilor întâlnim semnături până în luna iulie. Printre aceștia sunt: I.G.Duca-ministrul Cultelor, București, Ioan Andrieșescu-conservator Muzeul de Antichități București, Theodorian-Carada, I.D. Trajanescu-arhitect, București cu Paul Popescu-Molda, pictor profesor, Mihail Burileanu-șef de cabinet al ministrului Al. G. Radovici, București ș.a.²⁷

Următoarea însemnare în registrul vizitatorilor o găsim în anul următor. „Dl.Maior și Consul F. Springer, Primarul orașului, găsind îngropate 46 de tablouri ale Fundației Aman, punând să le repare, înrâmeze și monteze, aceste tablouri fiind gata, Sala Pinacotecii se redeschide cu începere de azi, miercuri, 24 octombrie 1917, de când va fi

permis oficial publicului vizitator civil și militar să o viziteze“, semnează custodele Fundațiunei, C.E.Petrescu.

Ce s-a întâmplat între timp? La 8 noiembrie 1916, Craiova a intrat sub ocupație germană. Fostul director Th.Popescu s-a refugiat în Moldova înainte de venirea nemților. Înainte de a pleca din Craiova, a luat monedele de valoare și bijuteriile fundației și le-a îngropat. La fel a procedat și cu tablourile. La întoarcerea din refugiu a predat monedele și bijuteriile Băncii Naționale în august 1918.

După plecarea sa, custodele Constantin Petrescu s-a ocupat de fundație. Pe 2 decembrie 1917, cere Primăriei să deschidă biblioteca dimineața și după amiaza pentru că școlile au fost închise de comandamentul german. În februarie 1917, informează primăria că un ofițer neamț s-a interesat cine locuiește în clădirea personalului și ce este în casa mare (muzeu, bibliotecă și pinacotecă). Ofițerul consideră că se poate face un cartier general aici. Totuși clădirea nu a fost rechiziționată.

În iunie 1917, custodele întocmește un proiect de buget „având în vedere împrejurările actuale și spiritul testamentelor“ și trece la venituri 93.668 de lei provenind din arenda moșiei Corlățelul (22.000 de lei luați în aprilie), Poiana, moară, bălci, chiriiile prăvăliilor etc.²⁸

Au fost dezgropate 46 de tablouri, pe 30 iunie 1917, din curtea bibliotecii „săpată de soldații trimiși pentru aceasta.“ Tablourile au fost găsite într-o stare proastă (3 sunt stricate, multe zgâriate și umezite), iar 11 pânze lipsesc din câte își aduce aminte custodele care a asistat la această operațiune.²⁹

Cu toată situația grea în care se află toată lumea, custodele solicită un consilier de la primărie pentru îndeplinirea unei îndatoriri morale de pomenire a defuncțiilor Amani, pe 20 august și 14 septembrie.

La 1 septembrie 1917, e numit bibliotecar șef Filip Sireteanu. Alegerea nu este potrivită, iar custodele informează primăria în legătură cu acesta care confundă averea fundației cu averea sa personală și comite abuzuri. Fundația are nevoie de Mihai Fătu, prizonier, numit la păzirea averii fundației, celălalt prizonier fiind folosit de familia bibliotecarului șef. Custodele Petrescu nu este de acord cu trimiterea în lagăr a prizonierului rămas la fundație, mai ales că în octombrie s-a redeschis sala pinacotecii. Cu succesorul lui F.Sireteanu, Ion Mongescu, există aceleași probleme de onestitate în anul 1918.

În registrul vizitatorilor anului 1918 întâlnim mulți nemți din Berlin, Leipzig, Weimar, Stuttgart, Bonn, dar și pe V. Maximilian, conducător trupă de actori București, Sever Buradescu-pictor Craiova, Margareta Cossăceanu-sculptor București, Jean Nițescu Fărcaș-pictor, ș.a. Pe 3 decembrie „Fundațiunea a fost vizitată de primul ofițer francez care a venit la Craiova și de ofițerii români semnați aici” (urmează semnăturile).³⁰ Craiova nu mai era sub ocupație. La conducerea fundației vine, din nou, profesorul Ștefan Ciuceanu.

La începutul anului 1919, Ștefan Ciuceanu, director, comunică primăriei că registrele inventar s-au păstrat deși cei doi directori Sireteanu și Mongescu au adus mari prejudicii fundației. Ștefan Ciuceanu reamintește primăriei despre „stabilitatea și continuitatea în funcția de director al fundației”, a unei persoane competente care să aibă „recomandarea Academiei Române și a Muzeului Național de Antichități din București”. Își anunță demisia pe 15 februarie 1919 și două zile mai târziu predă colecția de medalii, cumpărate de la C. Orășianu din București, noului director Th. Popescu. Restul averii va fi inventariat de Th. Popescu pentru că Șt. Ciuceanu n-a primit averea cu inventar de la predecesorul său I. Mongescu.³¹

Th. Popescu solicită primăriei, pe 10 august 1919, „să scoată de la Banca Națională caseta cu bijuteriile și monedele depuse și să se restituie instituției spre a fi expuse din nou în vitrine la locul lor de altă dată. Primăria luând în primire colecțiunea de monede și bijuterii de valoare salvate prin îngropare de subsemnatul în momentele de invazie ale armatelor inamice și restituite apoi după întoarcerea din refugiu, le-a depus în păstrare la Banca Națională cu recipisa nr. 1542 din luna august 1918, din cauza lipsei de încredere în cinstea directorului de tristă memorie de atunci.”³² Efectuând o verificare a inventarului din 1916 încoace prin confruntarea registrelor care conțin averea fundației Aman, Th. Popescu comunică lipsurile.³³

În 1919, printre vizitatorii muzeului au fost: Lucian Grigorescu-pictor, Constanța; C. N. Popp-primarul orașului; general I. Rascu-București; N. Georgescu Tistu-student București; Ion D. Dongorozi-profesor, Craiova cu Traian Țălingrădeanu-profesor București; Jean Negulescu ș.a.³⁴

În 1920, s-au primit donații de la Lucia Romanescu (un album reprezentând activitatea lui Nicolae Romanescu, bucați de pânză din

aeroplanul cu care fiul său, Ioan Romanescu, a luptat în Franța și cu care a avut accidentul mortal, o colecție de ouă încondeiate și altele) și de la inginerul silvic Aron Cărpinișanu (o secure de piatră din epoca preistorică). Fundația a mai primit și un dosar cu 28 de foi conținând: contractul de cumpărare a Grădinii Bibescu în anul 1853 și planul moșiei Bibescu din 1845.

M. Gelep, subdirector al Fundației, deschide în 1920 un atelier de restaurat tablouri care îndată după demisia sa din 1 ianuarie 1922, în urma unor neînțelegeri cu directorul de atunci, va fi închis.

Fundația este vizitată în 1920 de: maior C. Dessila; N. Ghika Budești cu Ion D. Traianescu, arhitecți; Paul P. Molda-pictor profesor; Frida Tribalski și George Billek-București; M. Olarian, Gh. Dumitrescu-Bistrița; C. S. Nicolăescu-Plopșor, Iulian C. Vrăbiescu, G. Teodorescu-Romanați; învățătoarele și învățătorii ajutori care urmează Școala Normală de Învățători-cursurile de vară, directorul Șc. Normale Const. Jianu ș.a.³⁵

În 1921, se deschide caseta depusă la Banca Națională cu recipisa nr. 1542/aug. 1918 și într-un proces verbal urmează lista obiectelor: 27 de monede de aur și argint, ceasornice și bijuterii.

I.B. Georgescu, primarul orașului, vizitează fundația și spune: „aș dori ca tablourile originale străine și române să ocupe o singură sală, copiile să fie așezate în altă sală care s-ar împărți printr-un șnur pe suporti în două: în prima jumătate a sălii s-ar așeza obiectele ce au aparținut fondatorilor care deși fără importanță artistică, ele urmează să fie păstrate mai departe dintr-un sentiment de pietate față de dânsii și conform actelor de fundațiune; iar cea de-a doua jumătate a sălii s-ar așeza antichitățile și obiectele preistorice bine orânduite pe epoci și purtând inscripțiuni deslușitoare. În sala din mijloc s-ar așeza puținele lucruri privitoare la trecutul nostru românesc precum stampe, documente, monezi, mulaje, obiecte aparținând cultului, ceramică și produse ale artei populare care cu timpul ar forma un adevărat muzeu etnografic regional.

Obiectele fără nici o legătură cu trecutul nostru și fără nici un caracter artistic ori care ar fi donatorul lor și ori care împrejurare în care s-au donat sunt de părere a fi excluse.”³⁶

Proiectul lui M. Gelep se aprobă în ședința Consiliului Primăriei pe 26 august 1921. Astfel, în sala de sus nr. 1 va fi pinacoteca cu tablouri originale, sala de sus nr. 2 (dreapta) se împarte în două, jumătate cu obiectele casei Aman și restul va fi pinacotecă cu copiile, plus două

vitrine numismatice. Vestibulul de sus va cuprinde modestele începuturi de muzeu de etnografie, arheologie și vitrine cu medalii, iar pe pereți tablourile originale care nu încap în sala 1.³⁷

Th.Popescu demisionează pe 1 septembrie 1921, iar pe 10 septembrie e numită directoare a fundației poeta Elena Farago. La venirea Elenei Farago la conducerea fundației averea instituției cuprindea: „cărți, tablouri, monede, medalii, obiecte, hărți, mobilier.“

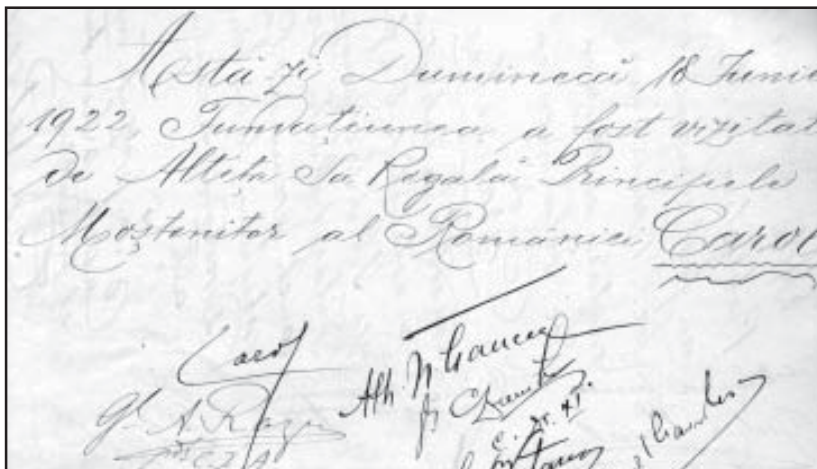
Muzeul este vizitat în 1921 de Const.Kirițescu-insp.gen.școlar, generalul Arion, M.Săulescu-fost universitar, elevii Liceului „Roman Vodă“ din Roman, un grup de profesori din Ardeal și mulți alții.³⁸

Activitatea fundației continuă sub îndrumarea competentă a Elenei Farago. În februarie, inspectorul general al artelor, G.Murnu, vizitând muzeul remarcă „aranjamentul tablourilor care lasă de dorit.“ E.Farago solicită primăriei găsirea unui specialist care să refacă acest aranjament. Preocupată de dezvoltarea fundației, directoarea întocmește un proiect de buget în care să se țină cont și de viitoarelor achiziții. Averea fundației este trecută în registre inventar cu cărți, obiecte de artă, tablouri, monede, medalii etc.

Fundația primește o medalie cu efigia lui Nicolae T.Popp, două tablouri și un bust de la d-na Goșanec și o medalie T. Vladimirescu.

În 1922, „azi, duminică, 18 iunie, Fundația a fost vizitată de Alteța Sa Regală Principele Moștenitor al României“ Carol, împreună cu generalii A. Razu, D. Rotaru și Obogeanu, care au semnat în registrul vizitatorilor. În același an au mai fost: C.C. Giurescu, M. Seulescu și D. Iurașcu; George Simonis-compositeur, Paris, Al. Tzigara Samurcaș, M. Ghioculescu-prof. cu elevele Internatului „Elena Cuza“ din Craiova; Elena Passalega; G. Coriolan-directorul liceului Constanța cu 41 de elevi; profesorii și elevii școalelor din Arad; Societatea „Reuniunea de cântări și Muzică“ și „Societatea Filarmonică“ din Caransebeș însoțiți de I.P.S.S.Episcopul Filaret Musta, Fr. Pauch-primarul Caransebeșului, Sabin Evuțian-directorul Liceului „Traian Doda“ ș.a.³⁹

Numărul mare de vizitatori dovedește prestigiul de care se bucura această instituție. În proiectul de buget pentru anul 1923, E. Farago solicită bani mai mulți pentru achiziții de tablouri, busturi, antichități etc. De asemenea, scrie primăriei să aprobe ca Eustațiu Stoenescu să renoveze pinacoteca.

18 iunie 1922. În „Cartea de Onoare” a Fundației „Alexandru și Aristia Aman” se consemnează vizita Prințului Carol al II-lea, viitorul monarh al României,

Th. Aman – Dulap sculptat din lemn, aflat în Muzeul Th. Aman din București.

În 1923 printre vizitatorii fundației sunt și invitații Societății „Prietenii Științei” care au ținut conferințe la Craiova: Ramiro Ortiz-prof.univ., Tache Papahagi, prof.I. Simionescu, Petre Sergescu, dar și Dr. N. Minovici, Le peintre Visconte, D. Popovici-Bayreuth și Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului, însoțit de pr. Breasta.

Muzeul a fost vizitat de grupuri de profesori și elevi de la Liceul de Fete din Blaj, liceele din Maramureș și Făgăraș (140 de elevi), Liceul „Petru Maior” din Gherla și „Traian Doda” din Caransebeș (111 elevi), Școala Normală de Fete din Câmpulung Muscel (54 eleve), Școala Normală de Fete din Lugoj, Liceul de Fete din Galați, învățătorii de la școlile din Ardeal etc.⁴⁰

În 1924 vizitatorii sunt la fel de numeroși: elevi și profesori de la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, Liceul de Stat „Coriolan Brediceanu” din Lugoj, Seminarul Teologic din Chișinău, Liceul de Băieți „Timotei Cipariu”, profesorii congresiști ai „Societății Ortodoxe”, arhitect Em. Arnet-București, G.Ionescu-Șișești și Speranța Șișești, Const. Dosios, O. Tafrali, Dr. Jules Guiart de Lyon et de Cluj și Dr. Valeriu I. Bologa, Cluj, care au ținut conferințe la Craiova⁴¹.

Fundația „Aman” primește, în 1925 din partea Margaretei general Razu, ca donație, un tablou lucrat de mama sa, Zoe N. Mandrea, născută Bălcescu. Alexandrina Ulise Boldescu donează o frescă din vechea biserică Sf. Gheorghe și două ceasuri vechi din aur transmise după dorința donatoarei defuncte Pepita Nicolae Racoviță. C. M. Ciocazan donează un tablou reprezentând o doamnă în costum național. Se achiziționează tablourile „Vera”, de Ion Nițescu și „Soția pictorului”, de Bulgăraș.⁴²

Printre vizitatorii anului 1925, în registrul vizitatorilor, sunt. F. Trybalsky-artiste peintre, M. Olarian-sculptor și pictor, Dimitriu-Bârlad, Jeanna M. Baculescu, Dimitrie Gusti, G. Vlădescu-Răcoasa, V. Pârvan, T.M. Teodorescu, N. Emerit, I. Vidu-cu ocazia excursiei corului, congresiștii din județul Cetatea Albă, cercetașii Cohortei „Ovidiu” din Constanța ș.a. Publicistul francez Louis de Monti de Rezé vine în vizită la fundație recomandat de Ministerul Cultelor și Artelor. El „ne vizitează țara în scopul de a studia arta românească din muzeele și mănăstirile și bisericile Regatului.”⁴³

Schweitzer-Cumpăna a avut deschisă o expoziție la Craiova, în 1925, iar Fundația „Aman” primește tabloul „Sala de așteptare” cumpărat de la pictor.

În 1926, au vizitat fundația: Lucian Blaga însoțit de Coca Farago, S. Mehedinți, I. Rădulescu-Pogoneanu, care a ținut o conferință la Craiova, Radu Gyr, I. Filișanu, elevii gimnaziului „Principele Mircea” din Plenița-Dolj, Școala Comercială Superioară de Fete din Cluj, A. Rugescu – pictor, Schweitzer-Cumpăna ș.a.⁴⁴

În 1927, s-a cumpărat tabloul „Colierul alb” de la Vera Veslovski-Nițescu pentru pinacoteca muzeului și se confirmă primirea donației de la Elena Stăncescu. Programul fundației era pentru bibliotecă: 8,30 – 13 și 14,30 – 19, iar pentru muzeu: 9 – 12 (în afară de sâmbătă) și 15 – 17 (marți, joi și sâmbătă). Primăria trimite fundației o copie după testamentul Aristiei Aman pentru a se ține cont de orar și altele, iar P. Măinescu, membru în delegația permanentă a fost numit „cu supravegherea din toate punctele de vedere a Fundațiunei.”⁴⁵

Fundația a colaborat și cu Asociația „Aviatorul Doljan” cu sediul în Craiova care „mulțumește pentru banii strânși (240 lei) pentru asociați”, în același an.

Muzeul a fost vizitat de Constanța Hodoș, Stoica D. pictor, general R. Voinescu, Constantin I. Karadja, Dr. Hermann Schroller-Muzeul Brașov și de basarabenii excursioniști din 7/23 august 1927 „pentru cunoașterea țării și înfrățirea sufletelor, omagiu cetății banilor.”⁴⁶

În 1928, fundația primește lucrarea „Spre infinit”, de sculptorul Alexandru Severin, un tablou reprezentându-l pe regele Mihai, și un tablou de I. Skalbert, pictor francez, donat de Iulian Vrabiescu.

Fundația este solicitată de Decanatul Baroului Dolj, cu ocazia Congresului General al Avocaților din întreaga țară (7-9 septembrie 1928), deoarece participanții vor să viziteze instituțiile Craiovei. Ate-neul Popular din Tătărași-Iași anunță că vor veni peste 500 de persoane, majoritatea basarabeni, să viziteze fundația pe 12 iulie 1928.

În registrul vizitatorilor, semnează printre alții, în 1928 și acad. Gheorghe Țițeica care scrie: „În semn de admirație pentru comorile de artă strânse în acest muzeu semnează cei care au mai rămas din seria elevilor care au terminat Liceul „Carol I” în 1892.” În continuare găsim: „Într-un moment de înălțare sufletească C. Diamantescu, inspector general de siguranță; I. Teodorescu, prof. Dir. în Ministerul Agriculturii. Printre vizitatori mai sunt: Arch. Th. Atanasescu, pr. Nicolae Bârzanu, fost senator, elevele Institutului „Urziceanu”, din Craiova, Școala de Menaj „Principesa Elena”, din Caransebeș, Școala Profesională de Fete

„Terileanu“, din Pitești, învățătorii din Sibiu, din Ilfov și cei care au venit cu „a IX-a excursie de înfrățire prin cultură a Ateneului Popular Tătărăzi din Iași.“⁴⁷

În 1929 s-a primit o donație de la d-na Stăncescu (o statueta de pământ, un vas mic de pământ, două vase bronz, etc.), iar pentru pinacotecă s-au comandat șapte rame la firma „Laurențiu Kuselik & Fiu“, magazin cu rame, poleitorie, Craiova, str.Lipscani nr.5.

Vizitatorii anului 1929 sunt numeroși. Pe 26 martie găsim următoarea însemnare: „Cu multă plăcere și cu mare bucurie am văzut acest colț de frumos și lumină, care face mândria neamului celor care l-au făcut, orașului Craiova în care am trăit. Veșnică pomenire și laudă lor.“ I.Bianu. În același an, au mai trecut pragul fundației: Al. Bărcăcilă-Turnu Severin, Ovid Densusianu-fiul, arh. Petre Antonescu, Al. Marcu, Victor Berariu-preot cat. Cernăuți, Col. C. Bacaloglu-Rev. „Cele Trei Crișuri“ Oradea, Emil Vârtosu-profesor București. De asemenea, au fost elevii de la Liceul Militar „D.A. Sturdza“, din Craiova, studenții Societății Studenților în Medicină-Cluj și participanții Congresului Național Studențesc din 1 decembrie 1929, de la Craiova.⁴⁸

Nicolae P. Romanescu donează fundației o colecție de tablouri: „de Parhurs, profesorul lui Rubens, Marinescu, elevul lui Grigorescu, Le Grip, elevul lui Courbet, Vermont, pânze de școală flamandă, italiană, florentină, gravuri rare de Freudeberg, Delaunay, Goytel, Van Lao, Bucher, Journaux; miniaturi de piatră, de fideș și porțelan, statuete și vase Woodgood, porțelanuri japoneze, chinezești, faianțe italiene, elvețiene și olandeze, aplice și lămpi în stil gotic și Renaștere, zincuri și alămuri sculptate și gravate artistic, stofe antice, mătăsuri de o țesătură bogată și artistică.“⁴⁹

Pe 8 aprilie 1930, Elena Farago scrie primarului: „obiectele donate de dl. Nicolae P. Romanescu erau depozitate în camera unde se păstrează obiectele neexpuse de către predecesorii mei. Dacă dl. Romanescu și-ar fi exprimat mai de mult dorința de a le vedea expuse m-aș fi executat imediat cu aceeași promptitudine.“ Spațiul fundației devenise prea mic pentru dezvoltarea secțiilor sale.

Societatea „Cultul Eroilor“, Filiala Craiova, trimite la fundație „Programul Serbării Naționale a zilei de 29 mai 1930, Ziua Eroilor Neamului, făuritorii României Mari, morți pentru patrie“ și o invită pe Elena Farago să participe.

Inventarul din mai 1930, întocmit de Elena Farago împreună cu ing. A. Vincentz, prof. C. D. Fortunescu și prof. A. Vasculescu consemnează: „250 tablouri, apoi sculpturi, mobilier, obiecte de artă o colecție de monede și medalii, manuscrise, giuvaeruri, gravuri, fotografii și suveniruri istorice, deosebit de cele 8500 de volume din bibliotecă.“

Fundația în 1932 cuprinde biblioteca și secțiile: muzeu, pinacotecă și gliptotecă. „Muzeul cuprinde, în afară de galeria de tablouri, 796 monede de aur, argint și bronz, 496 medalii și plachete, acte, documente, imprimate vechi, vase, bijuterii, bibelouri, covoare oltenesti, icoane, mobilier de piele de Cordoba, piese de arheologie și mineralogie. Muzeul e deschis pentru vizitatori: joi, duminică și sărbătorile între 10 – 12,30, și marți și sâmbătă între orele 15 – 17. Pentru vizitatorii străini de oraș și școli, se deschide la cerere și în ore neprevăzute. Intrarea e absolut gratuită. Doamna custode e obligată să primească pe orice vizitator, în persoană, dând explicații la cerere. Muzeul este condus de d-na Elena Farago, directoare, numită în anul 1921. Eliza Petrescu este custode, numită în 1924, fostă bibliotecară și secretara instituției. Pinacoteca are un catalog tipărit pentru vizitatori.“⁵⁰

În același an s-au primit donații de la rudele Amanilor. Lucreția Coculescu, născută Popp, a donat 3 tablouri pictate de ea însăși; și Alexandrina Boldescu, văduva fostului primar al Craiovei, a donat 12 tablouri și un tabel genealogic al familiei sale.

Elena Farago constatând lipsa spațiului pentru dezvoltarea colecțiilor fundației îi scrie primarului Craiovei: „În interesul bunului mers al acestei fundațiuni, și în special pentru secțiunea muzeului am onoarea să vă rog să binevoiți a cunoaște că sala a II-a a Muzeului e condamnată încă de acum un an, deoarece servește de depozit obiectelor cuprinse în donațiunea N. P. Romanescu, iar sala a I-a, care funcționează, și-a pierdut din armonia ansamblului pentru că am fost forțată, tot din lipsă de spații, să depun și acolo o parte din lucrările care nu încăpeau în celelaltă.“

Lipsa spațiului determină primăria să accepte construirea unei clădiri anexă la vechea casă a Lăcenilor primită ca zestre de Aristia Aman.

Pe 9 iulie 1934, primarul îi scrie Elenei Farago să facă „aranjamentul general al muzeului conform cu adresa dvs. din august 1932.“ În acest sens „s-au dat instrucțiuni necesare pentru a termina cât mai curând sala de jos a noii clădiri în care veți depozita în mod provizoriu

obiectele donate muzeului de defunctul N. Romanescu. Pentru detalii suplimentare vă rugăm să binevoiți a vă adresa direct d-lui ing. Otto Hesselman-Carada.⁵¹

Elena Farago îi răspunde, pe 24 septembrie 1934, asigurându-l că a depozitat donația N. P. Romanescu în sala de jos a noii clădiri și a rearanjat, cu mari și remarcabile schimbări în bine, galeria de tablouri și toate obiectele expuse.

Fundația a primit donații de la Sică Georgescu (scrisori de familie între soții Aman, între aceștia și familia Racoviță și Quinezu, contractul de vânzare al moșiei Poiana de Sus, etc.) și de la Maria Popp (o statuie de marmură albă „La Venus acroupie du Vatican“ pe un soclu de marmură verde și un portret pastel al Alexandrinei Boldescu, nesemnat).

Colecția de numismatică și de arheologie a muzeului era importantă și valoroasă, deoarece Comitetul local de organizare al Congresului de Arheologie și Numismatică, care a avut loc la Craiova între 28-30 septembrie 1934 solicită pentru expoziție anumite piese.⁵²

Elena Farago și Otto Hesselman-Carada au desfăcut sigiliile și lăzile din donația Romanescu care conțineau: diferite costume, cuverturi de pânză și mătase, tablouri, desene etc. „În cele trei din aceste lăzi am găsit caricaturi cu ramele distruse și două tablouri mici, fără valoare, cu pictura alterată de mucegai. Stofele nu au fost atacate. După aerisire și curățire am procedat la atârnaarea (provizorie) a tablourilor pe pereții sălii, iar a mătasurilor, costumelor ș.a. în vitrinele care aparțin donației.“⁵³

Caton Theodorian dorește să doneze fundației 46 de tablouri (uleiuri, acuarele, aqua-forte, desene) și pe 7 august 1935 adresează Primăriei Municipality Craiova un memoriu. Donația nu este acceptată din lipsă de spațiu, din păcate. Din lista tablourilor propuse cităm: M. Dăărăscu „Marină“ și „Peisaj la Saint-Tropez“, D. Ghiață „Țărance vânzătoare de fructe“, Camil Ressu „Peisaj din Vlaici-Olt“, „Colț din Iași“, Schweitzer-Cumpăna „Pod pe Sena“, „Hotel des Tertres“, Fr. Șirato „La pian“, Al. Satmary „Coșarii“ etc.⁵⁴

Printre vizitatorii anului 1935 sunt: prof. Al. Bocza de la Univ. Cluj, Sabina Paulian, Ionescu Balș, Theodor Costescu-Dir. Palatului Culturii T. Severin, arh. M. Grünwald-Brașov, George Trandafir, doctorand în filozofie, un grup de profesoare din Oradea, Cluj, Reghin ș.a.⁵⁵

În 1936, printre vizitatori au fost: Emilia Șt. Milicescu, Tg. Jiu, general D. Pașalega, prof. I.G. Popescu, Univ. Cernăuți, Ing. Const.

Filipescu din București cu Sandu Brăiloiu, general Antonescu cu Mihai Gorici, maior din armata iugoslavă și col. Calotescu, Aurel Maillot-prof. Liceul Militar Craiova, directorul Muzeului Banatului, George Ștefănescu-artist pictor, elevii Liceului „Traian Doda” din Caransebeș și ai Liceului „Oltea Doamna” din Cernăuți.⁵⁶

Patrimoniul fundației se mărește în 1937 cu tabloul „O vedere din Veneția”, de N. Stoica, trei tablouri în ulei, de Mircea Olarian, și două tablouri de Becu, iar Emma Mateescu din București donează un „haut-relief” în bronz reprezentându-l pe Caton Theodorian.

Muzeul a fost vizitat în 1937 de pictor Gh. Sârbu, Milorad Rad'tchewich-publicist Yugoslavia, prof. E. Hagiescu-Liceul Militar Craiova și prof. dr. Gh. Ghia, Craiova, I. Marineanu și L. Grigorescu, Berthe Géblescu, née Guittermin Bucarest, Mariana Zamfirescu Rarincescu, Al. Ciucurencu, Elena Pașalea cu grupul maestrilor care urmează cursuri la Craiova, Societatea Corală Cântarea României, filiala Târgoviște, Octavian Goga, Victor Eftimiu, Ion Lucaci – avocat Ministerul Educației Naționale.⁵⁷

În ianuarie 1938, Elena Farago cere aprobarea primăriei pentru primirea unui portret în cărbune reprezentându-l pe Ion Theodorian, fratele donatorului, executat de Coca Nădejde. Donatorul este Caton Theodorian.

Theodor Defleury întocmește un referat în legătură cu serviciul de apărare antiaeriană în caz de război la cererea primăriei. Născut în 1883, licențiat în litere, Theodor Defleury este angajat la bibliotecă din 30 octombrie 1908, când încă era student în ultimul an.

În 1938, printre vizitatori sunt: colonel I. Urziceanu, Peter Neumark London, E. Dumitru Colibaș-pictor, prof. V. Brătulescu – secretarul Com. Mon. Istorice București, general Tătărescu, Dr. Tr. Bendescu, pr. N. I. Popescul-Carpeni „minunat a știut Aman să-și folosească averea. Urmașii îl binecuvântează.” I. T. Zalomir, N. Plopșor, D. Tudor, Laura Paleolog-Corlate, ing. Germani și Irineu Craioveanu, Episcop locotenent de Râmnic și Noul Severin care a scris „Veșnică și neștearsă memorie fondatorilor, cinste și laudă continuatorilor.”⁵⁸

Primăria Craiovei, pe 19 ianuarie 1939, îi trimite Elenei Farago o listă pentru inventarele care trebuie făcute după un model. I se solicită inventare: „ale mobilierului, obiecte casnice, instrumente, scule și aparate, obiecte de muzeu, al bibliotecii Aman, al bibliotecii Romanescu și obiecte de muzeu Romanescu.”⁵⁹

În 1939, au vizitat fundația: prof. Ion Const. Chițimia-București, Al. Rădulescu-Cerna, Ion Holdoș, publicist București, D. Ghiață-pictor, Pictorul T. Romanai, G. D. Cocea-Directorul Conservatorului Pro-Arte, București, Lucette Balloy-journaliste Paris, Liviu Onu-licențiat în litere, prof. Olivotto Violetta ș.a.⁶⁰

Elena Farago solicită primăriei postul de director cu titlu onorific (14 martie 1940) și i se aprobă demisia pe 15 martie 1940 (Primar Z. Vasiliu, secretar M. Conescu). Poeta renunță „la salariul care îl primește ca directoare și își îndeplinește sarcinile în continuare pentru locuință, încălzit, luminat și serviciu.”⁶¹ Deoarece „va fi pensionată de Casa Scriitorilor ca membră a Societății Scriitorilor Români și pensia întrece cu mult salariul” renunță la retribuiția primită de la primărie. Fiind funcționari publici angajații Fundației „Aman” nu puteau avea două salarii din două slujbe diferite.

Donății se primesc, în 1940, de la Elvira Vrăbiescu (din cărțile lui Iulian C. Vrăbiescu), de la Epitropia bisericii Sf. Ilie și Școala Lazaro-Oteteleşanu (un vas de Sèvres lăsat prin testament de N. C. Oteteleşanu), prefectura Dolj (două tablouri de Horațiu Dimitriu) și în custodie de la Ținutul Olt, conform ordinului d-lui rezident Regal Constantin Mităchescu (două tablouri „Batalionul de la Rovine” și „Hamlet”, pentru a fi expuse).

Primăria Craiovei comunică, pe 18 iulie 1940, din Ordinul Ministerului de Interne nr. 170/12 iulie 1940, „Eliza Petrescu, născută Fineckel, este de origine etnică evreiască, pentru aceste motive se licențiază din serviciu”. Pe 2 septembrie 1940, „s-a anulat deciziunea de licențiere a d-nei Eliza Petrescu de pe 31 iulie 1940. Pe această dată d-na Eliza Petrescu se pune în retragere, pentru limită de vârstă, pentru angajarea drepturilor la pensie, urmând să se continue formele inițiate în acest scop chiar de Eliza Petrescu”, iar pe 5 septembrie, Elena Farago propune reîncadrarea fostei custode.

Eliza Petrescu s-a născut în 1882 și a fost autodidactă. La fundația „Aman” a fost angajată custode și secretară din 1924. Soțul său Constantin E. Petrescu a fost și el agajat pe post de custode al fundației.

Maria Mihuță, de la Primăria Chișinău, evacuată, a fost repartizată pentru lucru la Biblioteca Fundației „Aman” pe 23 august 1940. Ea primea salariul de la Ministerul de Interne.

Ion N. Glogoveanu, București, Str. gen. Anghelescu, 14, propune fundației, din partea lui I. Glogoveanu, următoarele obiecte care aparțin familiei sale: „un scrin dăruit bunicii mele, Elena C. Glogoveanu de Regele Carol I, în 1880, pentru găzduirea oferită la Craiova, cu pajura țării cu coroana României și cu inițialele bunicii E. G.; o călimară de argint masiv a bunicului Constantin Glogoveanu; un tablou în ulei cu chipul Elenei Nicolae Glogoveanu, bunica tatălui meu Nicolae C. Glogoveanu. Elena C. Glogoveanu era fiica banului Costache Ghica și a Ruxandrei Gh. Cantacuzino-Pășcanu; mai multe gravuri aqua-forte și desene în peniță și în creion de Basarab Manta, Oscar Obedeanu, Jiquidid etc.”⁶²

Donația a fost primită de Otto Hesselman-Carada, care o predă Muzeului Aman cu procesul-verbal din 4 noiembrie 1940. Donația cuprinde: un scrin din lemn de nuc sculptat, donat de Carol I, o călimară argint stil bizantin, paftale de argint, modelul unei medalii din pământ ars, un dosar cu diverse scrisori vechi, invitații la Palat ale Elenei Glogoveanu, un iatagan fără teacă care pretinde a fi aparținut lui T. Vladimirescu, o diplomă de la expoziția din 1887 a lt. col. Glogoveanu pentru articolele produse pe moșia sa, portretul Elenei Glogoveanu în ulei nesemnat, o bucată țesătură orientală (egiptiană) imprimată pe ambele fețe reproducând pasărea sfântă Tieploch Sinapsis, reproduceri aqua-forte, „Autoportret” și „Car cu boi” de Th. Aman, reproducere în peniță „O orientală” de Th. Aman, șapte acuarele și penițe de Jiquidid, desene în creion de Basarab, C. Isvoranu, Oscar Obedeanu, Mirea, Maria Glogoveanu, aqua-forte de Fr. Hillemacher 1846, autograf G. Garibaldi, fotografiile caselor Glogoveanu.”⁶³

În 1940, la Fundația Aman au fost în vizită: Ionel Necșulescu-Câmpulung, Pictor Petre Lișteava cu P. A. Mainescu, Dr. A. S. Angheloff-Sofia, Prof. dr. St. Romansky-Sofia, Dr. Arsēne Tchakaloff, pr. I. Popescu-Cilieni, Ing. Carol Marmorosch și mulți refugiați din Basarabia și Polonia, elevele Liceului Comercial Fete Arad, în excursie „au admirat pe nobilii Craiovei prin Muzeul Aman”.⁶⁴

În anul următor, printre vizitatori, sunt: Jacques Lassaigue, Ionescu Șișești, Aurel Filimon-refugiat, directorul Muzeului și Bibliotecii Tg. Mureș-Ministerul Propagandei, elevii Institutului „J. Javet”, Liceului Militar, refugiat din Chișinău, elevele Liceului „Regina Elisabeta” din Craiova.⁶⁵

Pe 22 iunie 1941 România intră în al doilea război mondial. În anul următor directoarea fundației primește o invitație din partea Asociației Ziariștilor și Publiciștilor din Oltenia: „Luni, 22 iunie 1942, de împlinește un an de la intrarea României în războiul sfânt de desrobire, în contra dușmanului de la Răsărit și [asociația] comemorează acest eveniment printr-un festival organizat în sala de teatru a Colegiului Național „Carol I“ la ora 21⁰⁰.“ S-a oficiat și un Te Deum, la care a participat și Prefectura Dolj, prefect fiind col. Pavel Florescu.

Ministerul Culturii Naționale și a Cultelor, Direcția Artelor prin ordinul nr. 30.035/1942 comunică „Măsurile pentru apărarea patrimoniului artistico-cultural“ și Fundației „Alexandru și Aristia Aman“ din Craiova. (Vezi anexa 7.)

Activitatea se raportează lunar la primărie. De exemplu, între 10 mai și 10 iunie 1943, sub conducerea Elenei Farago, director onorific, sub-directorul care este bibliotecarul șef Th. Defleury s-a ocupat de activitatea bibliotecii, iar Maria Mihuț, custodele muzeului, „a condus și a dat explicații la cca. 180 vizitatori, din care 50 sunt semnați (pe viitor se va cere semnătura tuturor). A supravegheat ordinea generală și aerisirea pavilionului Romanescu. A trecut în inventarul general 210 volume“.⁶⁷

Biblioteca și muzeul sunt deschise pentru public în 1942. Muzeul e deschis: luni, miercuri, vineri, sâmbătă, duminică și sărbătorile (afară de cele naționale între 9-12. Joi și marți, între orele 15-18.)

Printre vizitatorii anului 1942 sunt: Constantin Stelian-inspector școlar și sanitar, București, D-na prefect de Dolj Maria colonel Florescu Pavel, Ion Colfescu Delaturda - dir. revistei „România eroică“, prof. Constantin Arginteanu -București, prof.dr. Victor Brătulescu, prof. Vladimir Dumitrescu – Dir. Muzeului Național al Antichității, București, M. Bunescu, Dr. Ion Voinea – prof.universitar ș.a.

În 1943, directoarea și personalul fundației sunt invitați la Te Deum, pe 27 martie, la Sf.Mitropolie, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la unirea cu Țara a Basarabiei, la cinema „Apollo“ unde se prezintă filmele „Noi“ (sinteză de imagini a istoriei neamului, cu text explicativ alcătuit de prof. Mihai Antonescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri“ și „Vizita Majestății Sale Regelui pe front și a D-lui Mareșal Antonescu“ și la Te Deum-ul de doi ani de intrare a României în război, pe 22 iunie.

Biblioteca și muzeul își continuă activitatea, raportând lunar numărul de cititori și de vizitatori. De exemplu între 8 martie și 8 aprilie au fost 476 cititori și 175 de vizitatori.⁶⁸

În 1943 au vizitat Fundația „Aman”: Sabin Mureșan-prim bibliotecar, Sibiu, Rădina I. Remus, pr. prof. I. Popescu-Cilieni, Prof. Despina Teodorescu, Mihail Drăgănescu, N. Kretzulescu, F. I. Dumbravă – asistent univ. Cluj-Timișoara, Ion Zamfirescu – conferențiar la Fac. de Litere București cu C. D. Papastate, George Franga – conservatorul Muzeului Teatrului Național București, Ștef. Rădulescu, Ovidiu Papadima.

Ultima însemnare din Registrul vizitatorilor din anii 1935-1943 este: „Păcat că localul nu e la înălțimea operelor de artă care le adăpostește. 1. Este prea mic din care cauză unele opere nu au lumină suficientă și deci nu pot fi prezentate în bune condițiuni. 2. Clădirea a rămas șubrezită din cauza cutremurului.” (indescifrabil)

Fundația Culturală Regală „Regele Mihai” solicită Fundației „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova: cărți, stampe, tablouri, monede și alte obiecte pentru organizarea unei expoziții la Sala Dalles din București, cu ocazia „Săptămânii Olteniei”(4-10 iulie 1943), iar Ministerul Propagandei Naționale solicită împrumut două tablouri: „Vederi din Veneția” (inv. nr.201) de N. Stoica și „Lagună din Veneția” (inv.nr.105) de N. Stăncescu pentru expoziția intitulată „Italia în pictura românească contemporană”.⁶⁹

Th. Defleury este pensionat, împlinind vârsta de 60 de ani și în locul său e numit Victor Supuran la 1 noiembrie 1943. Primarul Craiovei, care semnează adresa, era generalul D. Popescu.

În 1944, Victor Supuran e însărcinat, pe 8 ianuarie, „cu conducerea efectivă a fundației, Elena Farago ajutându-l pe specialitatea d-sale, biblioteca”. Între bibliotecarul Preda Savu și directoarea onorifică se creează disensiuni în acest timp.

De la organizatorii manifestării culturale „Săptămâna Olteniei” nu s-au primit 8 monede dacice de argint și o carte (Al. Christophi „Articole de ziar”, Craiova, 1888) și se cere restituirea lor. În aprilie 1944 s-au înregistrat 792 cititori și 107 vizitatori.

Fundația solicită primăriei lăzi în care să fie împachetate diferitele obiecte din Muzeul „Aman”. Trimite primăriei o listă cu tablourile pentru care se solicită lăzi speciale.

V. Supuran, Maria Mihuț și Dem. Mirescu, șeful Secției Economice, fac parte din comisia care va împacheta obiectele fundației în lăzi. Acum se constată, printr-un proces-verbal, că lipsesc: 4 monede de aur, 10 de argint și 3 de bronz din inventar plus 6 monede netrecute în inventar.⁷⁰ Pe 15 mai 1944 s-au împachetat în lăzi obiectele Fundației „Alexandru și Aristia Aman” și au fost depuse în tezaurul Uzinelor Comunale din Craiova. Au fost depuse 8 lăzi cu tabouri, icoane, monede etc. care vor fi controlate periodic de comisie.

Rapoartele de activitate ale fundației continuă astfel: între 8 iunie și 8 iulie 1944 au fost 350 cititori și 21 de vizitatori.

Pe 29 iulie 1944: s-a făcut un proces verbal de predare-primire între Elena Farago și Victor Supuran, administratorul delegat al fundației. În procesul verbal sunt trecute lipsurile din mobilier (galerii pentru draperii, obiecte casnice) și obiectele de muzeu deteriorate la cutremur (2 statuete biscuit de Sèvres, tablourile de Th. Aman, potretele lui Jean Racoviță, Cleopatra Racoviță, Gr. Racoviță cu găuri în pânză), precum și lipsurile (o icoană, monede de argint și bronz, 3 monede de aur, o medalie 40 de ani de la abdicarea lui Cuza, un testament olograf al Aristiei Aman din 6 noiembrie 1880, o genealogie a familiei Brățășanu și alta a familiei Aman, două chilimuri vechi oltenești, 32 de ouă încondeiate și altele. Procesul verbal nu cuprinde adăugirile 1940-1944 și nici colecțiile lui N. P. Romanescu, Glogoveanu, I. Vrăbiescu etc. S-au găsit și obiecte neinventariate. De asemenea, au fost și cărți lipsă.⁷¹

Pentru evitarea oricăror alte pierderi lăzile de la Uzinele Comunale sunt verificate lunar de comisia care a împachetat piesele și le-a depus acolo.

Pe 30 august 1944, fundația primește o adresă din partea primăriei: „vă invităm a lua măsuri ca întreg serviciul dvs. (personal, arhivă, materiale etc.) dispersate până azi, să revină imediat la vechile sedii unde va continua activitatea.”

În septembrie 1944 sunt înregistrați 698 cititori și 72 vizitatori la fundație.

Din cauza pericolului bombardamentelor aeriene, primăria cere ca tablourile și obiectele de la Uzinele Comunale să fie aduse la fundație pe 6 octombrie 1944, iar pe 9 octombrie numărul cititorilor crește la 1024, iar al vizitatorilor la 184.

Primarul Craiovei, Av. Nellu Sandu, îi scrie directoarei Fundației „Aman“, pe 13 martie 1945, să ia măsuri „pentru luarea în primire a obiectelor în cauză de la Uzinele Comunale, prin aceeași comisiune care a procedat la darea lor în aprilie 1944“.⁷²

În prima lună a anului 1947, biblioteca n-a funcționat, iar la muzeu au fost 18 vizitatori, din februarie se înregistrează: 872 volume, 654 cititori și 15 vizitatori ai muzeului. Activitatea fundației este raportată lunar în continuare. Fundația primește o donație de la col. Constantin Negreanu, prin col. I. Rădulescu. Donația este un bust al căpitanului Petre Ștefănescu, de Oscar Han. Custode al muzeului este Alexandrina Macrinici și bibliotecară – Margareta Dumitrescu, în iulie 1947, când se înregistrează 500 de cititori și 125 de vizitatori.

Muzeul funcționează 33 de ore pe săptămână, inclusiv duminica și în zilele de sărbătoare. Ultimul registru al vizitatorilor, care începe în 1943, are semnături până în 1949.

Fundațiile au fost desființate în 1949. Fundația „Alexandru și Aristia Aman“ a avut aceeași soartă. Cărțile au rămas în aceeași clădire, unde funcționează în continuare biblioteca. Obiectele de muzeu au fost preluate de Muzeul Olteniei (creat în 1915), iar tablourile de Muzeul de Artă, înființat în 1954 în Palatul Jean Mihail, donat de acesta Craiovei.

NOTE

- (1) Marius Dobrin – *În căutarea memoriei*, Craiova, Aius, 2003, p.33.
- (2) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Arhiva, Dosar 1905, f.25.
- (3) *Ibidem*, f.35.
- (4) *Ibidem*, f.45.
- (5) *Ibidem*, 1908, f.47.
- (6) *Ibidem*, f.65.
- (7) Muzeul Aman, 1909, p.4-12.
- (8) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1910, f.116.
- (9) *Dicționarul personalităților doljene*, Craiova, Aius, 1999, p.141.
- (10) Muzeul Aman, 1910, p.13-19.
- (11) *Dicționarul personalităților doljene*, p.54.
- (12) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1911, f.239.
- (13) *Ibidem*, f.267.
- (14) *Ibidem*, f.699.
- (15) *Ibidem*, f.868-923.
- (16) *Muzeul Aman*, 1911, p.9-30.
- (17) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1912, f.31-54.
- (18) *Muzeul Aman*, 1912, p.31-54.
- (19) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1913, f.8
- (20) *Ibidem*, f.665-670.
- (21) *Muzeul Aman*, 1913, p.55-80.
- (22) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar II 1914, f.23
- (23) *Muzeul Aman*, 1914, p.83-106.
- (24) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1915, f.14-15.
- (25) *Muzeul Aman*, 1915, p.107-139.
- (26) Bibl. „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1916, f.4
- (27) *Muzeul Aman*, 1916, p.108-139.
- (28) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1917, f.56
- (29) *Ibidem*, f.58
- (30) *Muzeul Aman*, 1918, p.163-183.
- (31) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1919, f.40
- (32) *Ibidem*, 1919, f.170.
- (33) *Ibidem*, f.171.
- (34) *Muzeul Aman*, 1919, p.186-195.
- (35) *Ibidem*, 1920, p.196-211
- (36) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1921, f.21
- (37) *Ibidem*, f.106
- (38) *Muzeul Aman*, 1921, p.212-220.
- (39) *Ibidem*, 1922, p.221-232.

- (40) *Ibidem*, 1923, p.235-246
- (41) *Ibidem*, 1924, p.247-252.
- (42) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1925, f.163
- (43) *Muzeul Aman*, 1925, p.253-260.
- (44) *Ibidem*, 1926, p.261-265.
- (45) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1927, f.183
- (46) *Muzeul Aman*, 1925, p.266-268.
- (47) *Ibidem*, p.p.269-276
- (48) *Ibidem*, p.p.276-280
- (49) Nedelcea T. – 70 de trepte, Craiova, 1978,p.72
- (50) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1932, f.20
- (51) *Ibidem*, Dosar 1934, f.145
- (52) *Ibidem*, f.138.
- (53) *Ibidem*, Dosar 1935, f.146
- (54) Nedelcea T. – 70 de trepte, Craiova, 1978,p.72
- (55) Registrul vizitatorilor, 1935 – 1943, p.1-53.
- (56) *Ibidem*, p.53-134.
- (57) *Ibidem*, p.138-209.
- (58) *Ibidem*, p.217-295.
- (59) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1939, f.124
- (60) Registrul vizitatorilor, p.302-403.
- (61) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1940, f.66
- (62) *Ibidem*, f.216.
- (63) *Ibidem*, f.261
- (64) Registrul vizitatorilor, p.404-477.
- (65) *Ibidem*, f.479-514.
- (66) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“, Dosar 1942, f.125.
- (67) *Ibidem*, f.132.
- (68) *Ibidem*, 1943, f.29.
- (69) *Ibidem*, f.47, f.53.
- (70) *Ibidem*, 1944, f.86.
- (71) *Ibidem*, f.161-166.
- (72) *Ibidem*, 1945, f.4.

BIBLIOTECA „ALEXANDRU ȘI ARISTIA AMAN“

La 21 decembrie 1908 are loc inaugurarea oficială a *Fundației Alexandru și Aristia Aman*, moment festiv care s-a desfășurat în prezența distinsului cărturar Spiru Haret, marele reformator al școlii românești, ministrul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, prezent la Craiova cu prilejul conferințelor profesorilor secundari.

Astfel, Primăria orașului Craiova, ca legatară universală, a executat dorințele celor două suflete nobile – *Alexandru și Aristia Aman*, oameni de înaltă ținută patriotică, care au știut că o bibliotecă înaltă prestigiul orașului prin lumina pe care o revarsă asupra locuitorilor lui. După câțiva ani de pregătiri și amenajări s-au pus bazele unei noi instituții: *Fundația Alexandru și Aristia Aman*, așezământ cultural de durată care a intrat în conștiința a numeroase generații.

Regulamentul de funcționare a fost supus aprobării Consiliului Comunei Urbane Craiova în ședința din 15 noiembrie 1908, condusă de primarul orașului C.M. Ciocazan și a fost aprobat în unanimitate de membrii Consiliului.¹ Biblioteca Fundației care cuprindea cărțile rămase de la testatori, dar și cele cumpărate între timp sau provenite din donații, cuprindea trei secțiuni: a) cărți; b) manuscrise și documente; c) stampe, hărți și atlase geografice, planuri și colecțiuni de muzică.

Regulamentul bazat pe o concepție modernă, cuprindea informații referitoare la administrarea Fundației de către director și bibliotecari, conducerea instituției cu sarcini precise pentru consiliul de administrație și director, prevedea norme biblioteconomice, unele valabile și azi precum prelucrarea imediată și corectă a cărților, redactarea fișelor pentru cataloage, păstrarea și circulația în cele mai bune condiții a publicațiilor, un sistem de informare bine ordonat, îmbogățirea colecțiilor

cu cărți din toate domeniile de activitate, program adecvat de funcționare pentru cititori.

Fiecare carte a bibliotecii trebuia să fie șampilată cu însemnele instituției *Biblioteca Aman Craiova*, având în interiorul ștampei un număr de ordine care era și cota de format a publicației respective.

Pentru informarea publicului, biblioteca trebuia să aibă trei cataloage, două pe fișe, *alfabetic și de specialități* și al treilea *un registru de intrare-inventar*.

Fiind o bibliotecă publică, era accesibilă locuitorilor orașului, excluși fiind numai copiii până la vârsta de 14 ani, iar pentru adulți erau precizate reguli ce stabileau accesul în sala de lectură, împrumutul cărților, păstrarea și recuperarea cărților. *„Orice carte se va da numai în baza unui buletin de cerere luat de pe masa bibliotecarului, sau care vor fi depuse pe mesele de citire în fața fiecărui scaun. Lectorul pe lângă indicațiunile cărții, își va nota numele și adresa. Acest buletin nu se va mai înapoia, ci va rămâne la masa bibliotecarului spre a se păstra în bibliotecă, pentru ca la finele anului să se poată face statistică de ceea ce s-a citit...”* (vezi Anexa nr.4)

Un capitol special din regulament se referea, la completarea colecțiilor: cumpărarea din librării și anticariat, primirea donațiilor, listele fiind aprobate de Consiliul de administrație, format din directorul instituției, executorul testamentar și primarul orașului. *„Se va căuta pe cât va fi posibil ca toate domeniile cunoștințelor omenești să fie cu timpul reprezentate. Nu este neglijat nici schimbul de publicații, exemplarele duble și absolut identice vor putea fi schimbate, vândute sau dăruite altora din țară.”*

În urma votului Consiliului comunal din 23 septembrie 1909, între Primăria orașului Craiova, reprezentată prin avocatul Constantin M. Ciocazan, primar (1907-1911) și Theodor Popescu – profesor de limba română la Liceul Carol I din localitate – numit director al fundației se încheie un contract.

După numai o lună de la deschidere, directorul Fundației constată afluența cititorilor, concluzionând asupra necesității și eficienței unei astfel de instituții în orașul Craiova, iar la un an de la inaugurarea *Fundației Aman*, profesorul Th. Popescu întocmește o dare de seamă în care face precizări cu privire la activitatea desfășurată, menționând că biblioteca fusese vizitată de 7979 cititori, care au consultat 13.101

volume. Erau preferate cărțile de literatură română și literatură străină, dicționarele și enciclopediile, cărțile de filosofie, istorie, artă și publicațiile periodice. Permanent se făceau eforturi pentru a găsi cele mai bune ore de program pentru public și se solicitau fonduri pentru noi achiziții și pentru tipărirea cataloagelor. *Pentru a satisface cât mai mult cerințele publicului cititor, biblioteca a înființat un caiet în care se*

Sala de lectură

*însemnează zilnic orice carte cerută pe care n-o are biblioteca, pentru a fi achiziționate de la librării din țară.*²

S-a dovedit astfel că *existența unei asemenea instituții a satisfăcut o lipsă bine simțită în orașul nostru, iar ultima voință a generoșilor testatori a fost realizată prin binefacerile ce instituția a revărsat în sufletele celor doritori de a se instrui*, menționa directorul Fundației Aman la începutul anului 1910, în corespondența cu Primăria Craiova.³

În vederea alcătuirii bugetului general al comunei pentru anul 1910-1911, conducerea Fundației propune cheltuieli pentru întreținerea muzeului și bibliotecii, având în vedere noile achiziții de publicații, legarea cărților, tipărirea cataloagelor. Biblioteca funcționa cu doi bibliotecari (Ion D.Cuțana și Theodor Defleury) care asigurau servicii pentru public atât ziua, cât și seara până la ora 22, la cererea cititorilor. Personalul

era preocupat permanent de întreținerea localului, asigurarea condițiilor pentru cititori și achiziția de noi cărți pentru înzestrarea bibliotecii.

În 1910, biblioteca a fost vizitată de peste 4.300 cititori care au consultat peste 6000 volume – și ca urmare *Voința testatorilor a fost dusă la îndeplinire, iar publicul dornic de a se instrui în afară de școală a știut să profite de generozitatea lor.*⁴

Datorită unor cheltuieli pentru amenajarea localului, achizițiile nu au fost suficiente. Pentru ca biblioteca să aibă cărțile imediat după apariția lor se propunea, să stabilească relații cu o librărie locală, care să-i rezerve toate cărțile.

Datorită nerespectării unor articole din Regulamentul de funcționare al Fundației, la 1 februarie 1911 Th.Popescu este înlocuit cu Ștefan Ciuceanu, profesor de istorie la Liceul *Carol I*, discipol al marelui istoric Nicolae Iorga.

Noul director avea o viziune modernă asupra menirii sociale a unei astfel de instituții, susținând necesitatea angajării unui personal specializat, *pasionat și sânguincios, iar bibliotecarul trebuie să posede o cultură generală temeinică ca să poată îndruma pe cititori asupra operelor ce reclamă să călăuzească pe lectorii tineri și neexperimentați în alegerea cărților, după capacitatea intelectuală a fiecăruia, să fie în curent cu operele ce apar în toate ramurile de cunoștințe, să aibă preparațiunea necesară ca la organizarea bibliotecii sau la efectuarea unei comenzi, să știe ceea ce trebuie înlăturat și reținut.*⁵

În dorința de a încuraja gustul pentru lectură al tineretului școlar și a contribui prin lectură la îmbogățirea capitalului de cunoștințe dobândit prin școală, în bugetul Fundației Aman, primăria a prevăzut pe perioada 1911-1912 trei premii de lectură, care să se acorde pe baza unui regulament. În arhiva bibliotecii se găsește cererea de înscriere la concurs a elevului Alexandru Iacobescu, mai târziu bibliotecar în cadrul fundației: *Domnule Director, subsemnatul luând la cunoștință de anunțarea premiilor precum și condițiunile prin care se poate ajunge la ele, vă rog să-l considerați înscris între concurenții celor trei premii a 50 lei, ca fiind cititor asiduu al acestei biblioteci. Totodată am depus la d-l Bibliotecar un caet pentru rezumate. Primiți vă rog asigurarea respectului ce vă poartă...*⁶

Perioada aceasta de început a desfășurării activităților în cadrul fundației este extrem de interesantă pentru cercetători pentru că acum

se pun bazele evoluției ulterioare, atât a Fundației, cât mai ales a Bibliotecii *Aman* care era considerată o adevărată școală de educație populară, *care nu trebuie să fie expusă funcțiunilor politice.*⁷

Interesul manifestat de către cititori față de această instituție se concretizează în numărul cititorilor care crește de la an la an și al publicațiilor consultate. Astfel în anul 1911 biblioteca a fost vizitată de 5870 persoane care au consultat 7951 publicații, iar un an mai târziu de 7477 cititori, care au consultat 11.017 publicații.

*Acest progres se datorește în primul rând marelui număr de cărți cumpărate în cursul ultimilor 2 ani, sau donate de diferite autorități publice și particulare, precum și celor peste 45 reviste române și străine din toate ramurile de cunoștințe - care stau la dispoziția publicului.*⁸

Majoritatea cititorilor o formau, și atunci, elevii școlilor secundare din localitate, dar biblioteca era frecventată și de alte categorii de cititori: funcționari, avocați, artiști, profesori, militari. Cărțile cele mai solicitate erau din domeniul literaturii naționale, apoi revistele, dicționare, cărți de filozofie, artă, istorie, drept, știință.

Profesorul Ștefan Ciuceanu a acordat o deosebită atenție completării colecțiilor bibliotecii și în acest sens a purtat o bogată corespondență cu Primăria Craiovei, întrucât aprobarea listelor de cărți ce urmau a fi achiziționate trebuia dată de Consiliul de administrație – format din executorul testamentar I.Mitescu, directorul Fundației și însuși primarul orașului.

Cărțile se achiziționau prin cumpărare pe baza listelor întocmite în bibliotecă, având la bază și solicitările publicului, prin licitație sau prin contract stabilit cu librăriile și prin donații.

În Raportul întocmit la finele anului 1911 se menționa despre corespondența cu cele mai însemnate librării din marile orașe ale Franței, Germaniei, Belgiei, Italiei, *pentru a ne ține în curent prin cataloagele lor periodice cu cele din urmă publicațiuni*, iar în ceea ce privește abonamentele, biblioteca avea 50 de publicații dintre cele mai valoroase: reviste speciale pentru istorie, literatură, artă, și biblioteconomie.

Având în vedere caracterul enciclopedic al colecțiilor, *prin operele procurate, s-a urmărit completarea tuturor ramurilor de cunoștințe*

*care sunt prea slab reprezentate în Bibliotecă și mai ales filosofia, economia politică, dreptul, geografia și științele în general.*⁹

În raportul de activitate pe anul 1912 se menționează donațiile însemnate pe care le-a primit biblioteca din partea Academiei Române (82 volume), Casa Școalelor (57 volume), Institutul Geografic (88 hărți), Casa Bisericii (38 volume și un abonament gratuit la Buletinul Comisiunii Monumentelor), Ministerul Industriei și Comerțului, cât și a persoanelor particulare: Gh. Știrbei, C. Alexandrescu, V. Mihăilescu, Șt. Ciuceanu, N. Iorga, Ana Cioculescu.

Răspunzând solicitărilor lui Șt. Ciuceanu, Academia Română a hotărât să dăruiască pentru biblioteca Fundației Aman toate publicațiile disponibile, iar pe viitor, aceste publicații să fie trimise pe măsura apariției lor.

Cât privește informarea cititorilor, conducerea Fundației a avut preocupări privind întocmirea fișelor de catalog, dar din motive obiective *catalogul făgăduit nu s-a putut realiza*, dar se menționează că în primele luni ale anului 1913 va fi posibilă și această realizare.

Pentru stimularea interesului pentru lectură Șt. Ciuceanu instituie, în 1912, un nou concurs public la care să participe elevii școlilor craiovene, concurenții fiind obligați să rezume și să sistematizeze în scris, cele citite din operele de literatură sau științe ale bibliotecii fundației, într-un caiet special. Concursul consta dintr-un colocvii asupra operelor citite și rezumate în fața unei comisii compuse din director, un profesor de literatură și altul de știință, iar lista câștigătorilor va fi afișată publicului. Studiind documentele de arhivă, constatăm că schimbări majore n-au intervenit și că activitatea bibliotecii s-a concentrat în servirea publicului cititor și prelucrarea noilor publicații achiziționate. Din aceleași surse aflăm că în ceea ce privește personalul n-a intervenit nici o schimbare, doar că erau apreciate calitățile bibliotecarului Th. Defleury care a fost propus pentru avansare în funcția nou creată de sub-director însărcinat cu reorganizarea și conducerea bibliotecii și efectuarea comenzilor de carte.

În perioada 1914-1919, biblioteca trăiește și ea consecințele primului război mondial, aceasta concretizându-se în reducerea personalului, reducerea și chiar anularea comenzilor pentru dotarea cu publicații, schimbarea frecvență a orarului de funcționare.

Donațiile Academiei îmbogățesc însă colecțiile bibliotecii cu lucrări de seamă, făcându-se o însemnată economie în buget. Deși populația orașului era preocupată de război și se făceau concent rări îndelungate,

totuși, în anul 1914, numărul cititorilor a fost destul de mare: 7.266 cititori au consultat 17.582 de publicații, elevii fiind majoritari.

Din nou s-a dovedit ca organizarea acestui așezământ de cultură a fost sănătoasă și a rămas neschimbată, iar progresele realizate ne dau măsura de a aprecia că s-a îndeplinit voința generoșilor testatori Alexandru și Aristia Aman.¹⁰

Noi donatori își îndreaptă atenția spre *Fundația Aman*.

La 18 mai 1915 se primește o donație de cărți de peste 600 volume din partea doamnei Elena Chițu și domnul C.M.Ciocazan, care au dăruit cărțile în memoria lui Gheorghe Chițu, magistrat, primar al orașului în 1866 și a lui Constantin Ciocazan. Înainte de intrarea armatei germane în oraș, la 8 noiembrie 1916, directorul Fundației și bibliotecarul Th.Defleury se refugiază în spațiul neocupat, în Moldova

Urmează o perioadă grea pentru Fundație, fiind asigurat un interimat la conducere, mai întâi de către custodele C.E.Petrescu (oct.1916-1918), mutat în casa fundației și însărcinat să supravegheze întreaga avere și apoi din iulie 1918 de Ion Mongescu, care împreună cu bibliotecarul șef Filip Sireteanu, numit în septembrie 1917 n-au avut o activitate demnă de luat în seamă, abuzurile și neregurile fiind consemnate în memoriul înaintat Consiliului Comunal, de către custodele fundației la 30 oct.1918. Unele reviste franceze ale bibliotecii au fost distruse, iar cărțile au fost scoase din bibliotecă, contrar regulamentului, spre a fi cercetate, unele dintre ele nemaifiind în bibliotecă, iar altele confiscate de cenzura germană.

Biblioteca continua să fie frecventată de cititori ce nu puteau fi refuzați, chiar și numai două ore pe zi în 1917 ajungându-se la 6 ore/zi în anul următor. Se țineau cursuri de limba germană, iar în iarna anului 1917, conferințele profesorilor s-au desfășurat în localul Fundației.

Cu toate evenimentele grele provocate de ocupația germană, arhiva *Fundației Aman* s-a păstrat în cele mai bune condiții, dosarele și registrele fiind complete după cum consemna Șt. Ciuceanu, la 10 ianuarie 1919, care de la 1 noiembrie 1918 revine la conducerea instituției până la 15 februarie 1919, încercând să reorganizeze întreaga activitate. Din 20 februarie 1919, prof. Th. Popescu își reia activitatea pentru interesanta și bogata bibliotecă publică de circa 8000 volume care aduce cele mai mari foloase publicului craiovean și în special populației școlare din capitala Olteniei. Continuă să se îmbogățească colecțiile, numărul fiind apreciabil, ceea ce dovedește interesul manifestat pentru bibliotecă.

*Orarul de funcționare al bibliotecii în timpul Primului Război Mondial.
(1918)*

Sala de lectură

Din partea Gimnaziului de fii de ofițeri militari, se primește o donație de 26 hărți speciale editate de statul major german privitoare în mare parte la județele Olteniei.

După retragerea armatei germane, activitățile continuă atât în oraș, cât și în cadrul Fundației, care a fost un focar de cultură, implicându-se în tot ceea ce ținea de viața culturală a orașului. Conducerea instituției se preocupă în continuare de întreținerea localului și de asigurarea activității Fundației. La 31 martie 1921, Th. Defleury este avansat ca subdirector, iar M. Gelep subdirector al muzeului și pinacotecii.

Datorită unor neînțelegeri cu Primăria Craiova, la 26 august 1921, profesorul Th. Popescu demisionează din funcția de director al Fundației. Procesul verbal de predarea averii s-a întocmit în zilele de 8-10 septembrie 1921, când la conducerea instituției a fost numită poeta Elena Farago.

Începe o nouă etapă pentru *Fundația Alexandru și Aristia Aman*.

În galeria scriitorilor, în a căror biografie spirituală, biblioteca ocupă un loc însemnat, o putem include, cu toată convingerea pe Elena Farago, delicata poetă venită din Bârlad la Craiova și stabilită aici până la sfârșitul vieții. După câte cunoaștem, nici un scriitor român nu a avut activitate atât de îndelungată în bibliotecă, cu atât mai mult, în fruntea ei.

Născută la Bârlad la 29 martie 1878, în familia lui Francisc Paximade și a Anastasiei Thomaide, urmează primele două clase primare în orașul natal, apoi pleacă la Brăila. După o scurtă ședere la Constanța, vine la București, unde se angajază guvernantă, mai întâi în casa jurnalistului Gh. Pannu, apoi în cea a lui I.L. Caragiale (1897-1898). Cunosându-i întreaga poveste a vieții, dramaturgul a exclamat *viața de roman, subiect de drama*, cuvinte elocvente pentru întregul ei destin. În București frecventează cercul socialiștilor români, unde-i cunoaște pe I.C. Frimu, Șt. Gheorghiu, soții Nădejde, P. Moșoiu, Racovski, sub înrâurirea cărora debutează, în aprilie 1902, în ziarul *România muncitoare* cu pseudonimul Fatma, iar doi ani mai târziu publică într-o foaie volantă, *1 Mai*, poezia *Scrisori*, începuturi care vor afirma crezul său literar, îndemnul categoric către o poezie militantă.

Căsătorită cu Francisc Farago, director la o bancă, poeta se stabilește în preajma răscoalei din 1907, definitiv la Craiova. Participă efectiv la răscoală. Cu sprijinul lui N. Iorga, tipărește marea majoritate a operelor sale, colaborează în presa locală (*Ramuri, Arhivele Olteniei*,

Năzuința, din al cărui colectiv de redacție face parte), este membră fondatoare a Societății Scriitorilor Olteni și, ca o binemeritată recunoaștere a meritelor sale, este numită *cetățean de onoare* al municipiului Craiova (1947). În volum debutează în 1906 la Budapesta cu *Versuri*. Urmează apoi 25 de volume, între care unele primind premii oficiale: premiul „Adamaki” pentru *Șapte din umbră* (Craiova, 1908) și *Traduceri libere* (Craiova, 1908), premiul Neuschatz pentru *Ziarul unui motan* (Buc., 1924), fiind până atunci singurul scriitor român distins cu premiul special de literatură pedagogică și cu premiul *Femina* din Paris, iar Fundația pentru literatură și artă îi acordă Premiul Național de Literatură pentru ansamblul operei poetice“

Elena Farago este numită directoare a *Fundației Aman* la 1 septembrie 1921 în locul rămas vacant prin demisia lui Th. Popescu, iar predarea averii constând din cărți, tablouri, monede, medalii, hărți, mobilier etc., s-a făcut după registrele inventare ale fundației.

Numirea poetei în fruntea *Fundației Aman* aduce un așteptat reviriment în activitatea bibliotecii. Prin prestigiul pe care-l avea pe plan național, prin relațiile ei cu toate instituțiile și oamenii de cultură, Elena Farago a conceput și determinat ca acest așezământ să devină o prezență vie în viața culturală a orașului. Pe lângă bibliotecă fințează, datorită ei, cursurile de literatură și istoria artei din cadrul Universității libere din Craiova, locuința sa transformându-se într-un adevărat salon literar. De altfel, după un an și ceva, la 7 decembrie 1922, Ministerul Cultelor și Artelor, al cărui director general nu era altul decât poetul Ion Minulescu, „*crede totuși de a sa datorie să privească cu multă satisfacție orânduirea exemplară a acestei superioare instituții artistice, ce face în primul rând cinste acelei primării și care se datorește în bună parte râvnei și activității depuse de apreciată scriitoare d-na Elena Farago ce s-a consacrat cu totul acestui așezământ. Ministerul Artelor găsește deci de a sa datorie a vă face cunoscut [primarului, n.n.] aprecierile lui și a vă ruga ca în interesul instituțiunei ca această inimoasă scriitoare să fie pusă cu binevoitorul d-voastră concurs în măsură a continua și pe viitor activitatea sa în aceeași direcție și în bune condițiuni*”¹⁰.

Conștientă că regulamentul bibliotecii din 1908 necesită unele modificări propune, la 8 aprilie 1925, unele amendamente privitoare la programul de funcționare al bibliotecii, sarcini precise pentru bibliote-

cari, regimul împrumuturilor de cărți și înscrierea cititorilor. Programul se stabilește astfel: zilnic 9-12,30; 15-16,30 și 20-22,30. Bibliotecarul șef Th. Defleury, secondat de bibliotecarul Al. Iacobescu „au îndatorirea de a scri și de a ține în bună rânduială cataloagele, fișele, etichetele spre punere în funcție a tuturor cărților aflate în bibliotecă; custodele-secretar, C.E. Petrescu, are îndatorirea de a scrie și ține în bună ordine registrele, inventarul”¹¹.

Se interzice bibliotecarilor de a împrumuta cărți sau alte publicații. O propunere binevenită, îndrăznească, dar din păcate, neaprobată, vizează admiterea elevilor cititori: „*Vor fi admiși printre cititori și elevii de curs inferior, începând cu clasa a III-a a școlilor secundare, de ambele sexe, domnii bibliotecari fiind rugați să nu libereze decât cărțile potrivite etății lor*”¹⁶.

Mai târziu în 1928, desființează, în interesul cititorilor, vacanța de vară a bibliotecarilor, biblioteca funcționând zilnic 4,30 ore¹⁷.

Propunând aceste amendamente regulamentului deja depășit, Elena Farago, ca și Ion Bianu, este foarte consecventă în respectarea lui, severă cu bibliotecarii care nu-l respectă, mai ales în ceea ce privește sustragerea cărților sau absența de la serviciu, dar este atentă la doleanțele lor și mai ales ale cititorilor, cărora caută să le satisfacă cererile de carte. Astfel, pentru un grup de studenți în drept, la cererea acestora, achiziționează un curs de drept, considerând că *pentru studenții săraci, aceste cursuri sunt o adevărată binefacere și se poate constata din buletinele bibliotecii ce sunt de cercetat*”¹⁸.

Completarea colecțiilor bibliotecii constituie o preocupare dominantă a poetei, reflectată și în presa vremii. În 1926, C.D. Fortunescu, directorul *Arhivelor Olteniei*, nota în revista sa că „*zestrea bibliotecii a crescut cu 959 volume și că după ani de vitregie ne este plăcut a ști că oblăduirea municipală de care atârnă așezămintele acestea culturale se interesează de ele și le dă un sprijin efectiv. Astfel în ultimele două luni s-au cumpărat pentru 10 000 lei cărți românești (...) ca să pună întrucâtva biblioteca Aman la curent cu literatura și știința ultimilor 10 ani*”¹⁵. În 1929 propune pentru achiziționare alte 28 volume din clasicii literaturii române, ai literaturii universale, lucrări de istorie și critică literară, filozofie, estetică, drept, știință etc.¹⁶ Pentru abonamente, se urmărea alcătuirea unor colecții de bază. Cu mici fluctuații de la un an la altul, publicațiile românești la care era

abonată biblioteca erau următoarele: *Cele trei Crișuri*, *Viața Românească*, *Convorbiri literare*, *Boabe de grâu*, *Arhivele Olteniei*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Gândirea*, *Familia*, *Viața literară*, *Revista clasică*, iar la cele străine: *L'illustration*, *Mercure de France*, *Les nouvelles litteraires*, *Les Annales*, *La science et la vie*, *Conferencia* etc.

O donație de aproape 4 000 volume valoroase prin vechime și raritate primită din partea lui N.P.Romanescu, fostul primar al Craiovei, care înzestrea biblioteca și cu mobilier corespunzător, ridică, deja, în 1931, probleme de spațiu și ca atare propune o nouă organizare a fundației. Într-un raport din 19 noiembrie 1935, Elena Farago dă relații primarului privitoare la aranjarea cărților provenite din această donație: „*am fișat în dublu (autori și specialități), etichetat, numerotat și aranjat în partea de jos a dulapurilor bibliotecii (sala a 2-a) 1970 de volume din donațiunea N.P.Romanescu. Restul de cărți (2 000) le-am depozitat în sala apartamentului ocupat de mine, care servește de cancelarie (...). Pentru aranjarea definitivă a cărților, singura modalitate ar fi două rânduri de rafturi-vitrine americane, mobile, pe care le-am aranja pe aceste banchete, ulterior, adică atunci când le-am avea. Nu se poate face nici un fel de confuzie în provizoratul pe care am onoarea să vă rog să-l aprobați, deoarece cărțile sunt fișate și numerotate de mine personal și ar urma ca tot eu să adaog după aranjarea definitivă, pe fiecare fișă, numărul rafturilor respective, numărul de ordine de pe cărți rămânând neschimbat*¹⁷.

O altă donație de aproape 300 de volume aparține scriitorului craiovean Caton Theodorian, însemnată prin autografele unor personalități ale culturii noastre. Intenția autorului era clar exprimată: „*Intențiunea mea, oferindu-vă aceste cărți, a fost de a înlesni Fundației „Aman” înființarea unei secții de manuscrise și autografe în biblioteca sa. Asemenea destinație am văzut ca să dau cărțile prevăzute cu autografe și dedicații în mai multe biblioteci și muzee din străinătate, precum: Milano, Veneția, Florența, Pisa, Viena, Lyon, Rouen, Mîinich etc. Cărțile de la mine împreună cu cele donate de domnii Romanescu, Ciocazan și alții pot forma foarte frumos secțiunea ce am sugerat*“. Propunerea valoroasă în sine, este inaplicabilă „*deoarece nu ne putem îngădui inovații (mai ales dacă ele implică și chestiuni de spațiu și mobilier special) până ce pavilionul și întreaga donațiune N. P.*

*Romanescu nu vor fi puse la punct. I-am propus domnului Theodorian – scrie Elena Farago – să doneze cărțile pe care le-a destinat bibliotecii acestei Fundațiuni, admitând ca ele să fie înregistrate, fișate și puse la dispoziția cititorilor deocamdată*¹⁸.

Se pare însă că biblioteca își completează colecțiile, în acești ani, mai mult prin donații particulare sau ale unor instituții, decât prin grija oficială. Aceasta este și sensul notei apărută într-o revistă locală: „*Muzeul și biblioteca Aman mai mult în virtutea inerției își duc zilele, trăiesc, dar veștează. Și acestea nu din cauza conducerii care face tot ce poate, ci numai că stăpânirea s-a dezinteresat de bibliotecă și muzeu*“, neincluzând în bugetul primăriei nici o sumă de bani pentru noi achiziții de cărți și abonamente la reviste. Din această cauză, „*biblioteca nu poate spori vizibil*“¹⁹.

Dintr-un tabel întocmit de Elena Farago la cererea Consiliului de Miniștri, din 1940, aflăm date prețioase privind fondul de carte achiziționat în perioada 1918-1940: 8358 titluri în 9650 exemplare. La acea dată, biblioteca avea o sală de 50 locuri, programul fiind de la 9-12,30 și 15-17, cu excepția lunilor iulie și august când funcționează de la 8,30-13. Avea, de asemenea, „*fișe pe autori, fișe pe specialități, fișe speciale pentru studii critice, pe autorii studiați. Toate în ordine alfabetică. Un catalog special pentru cărțile românești tot în ordine alfabetică*“²⁰. În cei 36 de ani de la înființare și până în 1944, fondul de carte al bibliotecii era alcătuit din 10913 titluri, în 13567 exemplare. Dintre acestea, 7100 titluri în 9000 de exemplare sunt donații, și numai 3813 titluri în 4567 exemplare au fost cumpărate din bugetul primăriei²¹.

Pe 15 martie 1940, Elena Farago demisionează din postul de directoare a *Fundației Aman*, urmând a fi pensionată de către Casa scriitorilor români²², dar cere să rămână cu titlul onorific „*având în vedere, pe de o parte, devotamentul și competența cu care am condus această instituție, precum și faptul că lucrările de reorganizare ale bibliotecii, efectuate exclusiv de mine personal sunt în curs și greu de efectuat de o altă persoană, deoarece sunt pe o sistemă proprie mie, iar pe de altă parte, dat fiind faptul că în acest mediu priitor specialității mele îmi pot continua activitatea literară în orele libere*“²³. Primăria îi aprobă această legitimă cerere, considerând că „*față de meritele excepționale recunoscute d-nei Elena Farago, pe tărâmul literar și cultural, (această) ofertă a d-sale urmează a fi acceptată, ca fiind*

cea mai indicată a conduce această instituție de cultură și un element prețios municipiului²⁴. Din păcate, nu este lipsită de necazuri; invidia unor pseudo-intelectuali locali își spune cuvântul, pricinuindu-i nenumărate neplăceri, obligând-o să apeleze la serviciile prietenului său, C. Șaban-Făgețel, pentru a interveni la primărie spre a i se preciza „*oficial că sunt director onorific și consilier literar și artistic*“ și nu administrator, nepretinzând decât „*ceva omenie*“, deși „*ar putea fi angajată, după noile dispoziții ale legii Casei scriitorilor, chiar cu diurnă*“²⁵.

Până în anul 1944 sarcinile bibliotecii erau împărțite între poeta Elena Farago, care se ocupa de completarea cu cărți noi a inventarului, fișarea pe autori și specialități a cărților, lecturi de studii critice și întocmirea fișelor pentru fișierul special de critică, dar mai ales susținerea unei bogate corespondențe atât cu autoritățile locale, cât mai ales cu personalități culturale din țară pe de o parte și Th. Defleury, subdirector și bibliotecar șef, care servea cărți, supraveghea cititorii, ținea evidența cititorilor și a publicațiilor consultate, cel de-al doilea bibliotecar fiind mobilizat, pe de altă parte.

Activitatea continuă chiar dacă numărul cititorilor scade din cauza războiului, biblioteca Fundației Alexandru și Aristia Aman fiind deschisă câteva ore în fiecare zi și pentru o scurtă perioadă de timp (8 ian. 1944 – 22 iunie 1944) este însărcinat cu conducerea și administrarea Fundației Aman dr. Victor Supuran, cu mențiunea că de bibliotecă se va ocupa în continuare poeta Elena Farago.

Biblioteca Fundației Aman, o mândrie a orașului Craiova fiind unul dintre cele mai frumoase focare de cultură ale Olteniei și țării întregi, a fost ajutată în anul 1946 prin donații din partea Ministerului Informațiilor, Ministerului Artelor și Ministerului Educației, subvențiile de stat fiind foarte mici sau chiar inexistente în acești ani grei de după război.

La 5 martie 1947, Biblioteca Academiei Române lansează un apel pentru toate bibliotecile din țară cu scopul organizării unei conferințe a conducătorilor de biblioteci, privind organizarea unitară a bibliotecilor publice, efectuarea împrumuturilor și schimburilor de publicații, întocmirea unui catalog general al tuturor bibliotecilor din țară, înzestrarea bibliotecii și situația personalului.

Al doilea război mondial a adus orașului, ca de altfel, întregii omeniri, nu numai pagube materiale sau pierderi de vieți omenești, ci și degradarea și chiar distrugerea totală a unor valori spirituale. La

Fundația Aman, acesta a dus la pierderea unor cărți și reviste, vinovat pentru neglijență fiind întregul personal, exceptând-o pe Elena Farago. La 2 ianuarie 1950, inventarul cu bunurile *Fundației Aman*, întocmit conform instrucțiunilor Ministerului de finanțe nr. 67720 din 15 septembrie 1949 scoase din inventarul Comitetului provizoriu al Orașului, urmând a fi administrate de către Fundație, consemnează la capitolul cărți și reviste, cifra de 13139 volume²⁶.

De la acea dată și de la cele 13000 volume, fondul de carte este evidențiat în continuare în registrele inventare.

Consecințele celui de-al doilea război mondial s-au resimțit și asupra vieții fundației craiovene, deși prin efortul unor salariați reușește să asigure conservarea patrimoniului bibliotecii și muzeului.

În urma reorganizărilor administrativ-teritoriale care au avut loc în perioada 1945-1968 au survenit elemente noi, organizatorice în viața bibliotecii.

Până în anul 1950, biblioteca a purtat numele testatorilor și așa era cunoscută în Oltenia și chiar în întreaga țară, grație activității culturale desfășurate aici. Odată cu împărțirea teritorial-administrativă a țării și constituirea regiunii Oltenia, biblioteca se va afla în subordinea Sfatului Popular Regional, devenind Biblioteca Centrală Regională, cu sarcini metodice de îndrumare și control a tuturor bibliotecilor raionale și comunale. Slujitorii ei au stăruit pentru ridicarea valorii și profesionalismului, pentru crearea unui profil distinct bibliotecii, cu precădere afirmarea rolului de centru metodologic pentru rețeaua de biblioteci publice din zonă.

Hotărârea Consiliului de Miniștri din decembrie 1951 prevedea îmbunătățirea activității bibliotecilor publice, punându-se accent pe dezvoltarea bazei materiale și organizarea activităților.

Biblioteca își compartimentează activitatea pe secții, sală de lectură și împrumut la domiciliu pentru adulți și copii, o secție documentară, bibliografică și metodică, catalogare și aprovizionare.

În cartiere, biblioteca și-a extins activitatea prin crearea unor filiale sau puncte de împrumut pe timpul verii, o bibliotecă sezonieră în parcul orașului (azi parcul N. P. Romanescu).

Periodic, au avut loc instruiți și cursuri de pregătire a bibliotecarilor, schimburi de experiență atât la sediu, cât mai ales în bibliotecile raionale

în care accentul se pune pe activitățile practice. S-au înființat, încă din 1951, 19 biblioteci raionale, un an mai târziu, 29 asemenea biblioteci și 155 biblioteci comunale. Activitatea acestora este evidențiată cu ocazia semicentenarului bibliotecii din 1958, în toate bibliotecile din regiune înscriindu-se 370.146 cititori, care au consultat 444.848 volume.

În scopul organizării unui larg schimb de experiență pentru popularizarea celor mai avansate metode folosite în activitatea practică a bibliotecilor, Direcția Învățământului și Culturii a inițiat în anul 1959, ținerea unor consfătuiri interregionale între biblioteci, în patru centre din țară. Prima consfătuire a avut loc la 25 mai în orașul Craiova, cu participarea regiunilor Timișoara, Hunedoara, Pitești și Craiova. În același an s-a înregistrat și un interesant schimb de experiență între bibliotecile din regiunile Craiova și Pitești, când s-a desfășurat și seminarul cu tema *Sarcinile bibliotecarilor în perioada toamnă și iarnă*.

Atribuțiile bibliotecii regionale sporesc, prin înființarea serviciului de îndrumare metodică pentru bibliotecile raionale și comunale, numărul lor fiind în continuă creștere.

De asemenea, sporește fondul de carte al Bibliotecii Regionale Craiova, de la 13.139 în 1950 la 102.511 volume în anul 1960.

Activitatea de informare bibliografică s-a îmbogățit pe măsura trecerii timpului. De la întocmirea celor mai simple instrumente de informare (liste de recomandare, indici bibliografici) s-a ajuns la redactarea unor bibliografii de amploare, precum *Personalități oltene și Literatura secolului al XX-lea* (1968). S-au întocmit indici bibliografici ai scriitorilor Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Vlahuță, Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Camil Petrescu; indici bibliografici adnotați ai *Revistei oltene* (1969), *Meridian* (1970), *Năzuința* (1970), precum și bibliografia locală *Dezvoltarea județului Dolj, multiplicată pentru perioada 1944-1968*.

Anul 1968 a fost un an de schimbări în administrație la nivel național. Cele 16 regiuni au fost reîmpărțite în 41 de județe, iar Biblioteca Regională Craiova devine Biblioteca județeană Dolj.

Baza întregii activități a oricărei biblioteci o constituie structura și calitatea colecțiilor. Fondul de carte a cunoscut o ascensiune firească crescând din 1950, când avea 13.139, la 102.511 volume în 1960, 128.411 volume în 1970 până la 229.486 volume în 1977. Fără a se neglija funcțiile tradiționale, biblioteca publică a devenit o instituție activă și cu o

complexă activitate culturală. Pe drept cuvânt perioada 1944-1970 o putem considera bogată în evenimente înnoitoare, prin rezultatele obținute în toate domeniile, dar mai ales prin sistemul de completare a fondului de publicații, corelarea programului de funcționare a serviciilor și secțiilor cu posibilitățile reale ale cititorilor de a frecventa biblioteca, prin desfășurarea unor activități culturale, întărirea legăturilor cu cititori prin cele mai diverse forme, lărgirea sistemului informațional, creșterea contribuției bibliotecii, ca instituție metodică în perfecționarea activității bibliotecilor de pe raza fostei regiuni, actualmente a județului.

Seismul din 4 martie 1977 a afectat grav funcționalitatea bibliotecii. Activitatea cu publicul s-a restrâns prin închiderea sălilor de lectură și temporar a secțiilor de împrumut acasă adulți și copii, întregul personal participând la acțiunile de înlăturare a urmărilor seismului (îndepărtarea molozului, reorganizarea și repararea rafturilor căzute, consolidarea clădirii, reamenajarea spațiilor și reorganizarea colecțiilor).

În această perioadă s-a trecut la prelucrarea colecțiilor din depozitul general și organizarea lui pe formate, la secția de împrumut pentru adulți s-a efectuat prelucrarea biblioteconomică de introducere în tehnica împrumutului a fișei cărții și a plicului cititorului. Operația a permis organizarea secțiilor pentru adulți și copii în noul spațiu construit în anii 1979-1980 și organizarea colecțiilor în sistem de acces liber la raft.

Organizarea cataloagelor bibliotecii a fost o etapă importantă în activitatea care s-a desfășurat în anii 1970-1980. Astfel s-au organizat cataloage în toate secțiile bibliotecii: alfabetic și sistematic (cu un index alfabetic al catalogului sistematic necesar cititorilor pentru orientarea universală, pentru colecțiile de bază și secțiile împrumut adulți și copii); catalogul alfabetic al periodicelor, care evidențiază publicațiile periodice românești și străine, catalogul publicațiilor editate sau tipărite pe teritoriul Olteniei (apărut și sub forma tipărită), catalogul pe titluri și pe colecții, catalog pe subiecte și analitic al lucrărilor de critică literară. Micii cititori beneficiau și de un catalog tematic ilustrat.

Pe lângă îmbogățirea colecțiilor cu cărți și periodice s-a început constituirea colecțiilor muzicale (discuri, benzi magnetice, partituri) în vederea constituirii Secției muzicale a bibliotecii. Fonoteca de aur constituită în acei ani, se bucură și azi de atenția cititorilor, impunându-se prin înregistrarea vocilor unor scriitori de prestigiu ai literaturii române: Liviu Rebreanu, Nicolae Iorga, Tudor Arghezi, George Călinescu, George

Bacovia, Octavian Goga, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Alexandru Philippide, Eugen Jebeleanu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu etc.

În anul 1980 – spațiile bibliotecii s-au extins prin darea în folosință a unei noi clădiri, cu două nivele, în care s-au organizat secțiile de împrumut pentru adulți și copii. Organizarea accesului liber la raft s-a făcut prin expunerea unui bogat fond de carte, fiind astfel mai accesibil cititorilor.

Pe baze științifice și organizare își va dezvolta biblioteca activitatea în următorul deceniu, fiind același focar de cultură și civilizație în municipiul Craiova și județul Dolj.

Urmarea firească a îmbunătățirii cantitative și calitative a colecțiilor, o constituie creșterea progresivă a numărului de cititori, a frecvenței și a cărților consultate. În anii 1980-1990, în principalele cartiere ale orașului se înființează filiale. La început au funcționat filiale în cartierele Brazda lui Novac și noul cartier Craiovița Nouă, adăugându-li-se cele din cartierele Rovine și Valea Roșie. Era o formă de apropiere a cărții de cititori – cum de altfel a fost și înființarea Bibliobuzului care circula în locuri foarte aglomerate, în preajma școlilor și a cartierelor marginase. În sezonul estival funcționa o bibliotecă sezonieră în satul de vacanță de la Breasta - Dolj, unde bibliotecarii Secției pentru copii, împrumutau cărți copiilor din tabără, organizând totodată întâlniri cu scriitori și concursuri literare.

Se colaborează cu celelalte instituții de cultură și cu instituțiile de învățământ și se organizează activități culturale în incinta bibliotecii, urmărindu-se atragerea unui mai mare număr de oameni spre bibliotecă. Numai menționarea celor mai importante activități dă dimensiunea volumului de muncă ce se va desfășura în acea perioadă: *Concursul Craiova în literatură*; Festivalul și concursul de creație literară *Traian Demetrescu*; Concursul de creație literară *Elena Farago*; ședințele cenaclului literar *Traian Demetrescu* ținute în bibliotecă ofereau dezbateri literare sau întâlniri cu cititorii; montaje literare, având la bază creația literară a scriitorilor români ș.a.

Se organizau activități specifice copiilor: concursuri, lecturi în grup. S-a constituit cercul *Prietenii bibliotecii* din care făceau parte cei mai buni cititori, care de altfel participau și la activitatea culturală, s-au organizat expoziții de artă plastică intitulate *Paleta copilăriei*.

Biblioteca s-a integrat în atmosfera culturală a orașului participând cu acțiuni proprii la principalele evenimente: 375 de ani de la prima unire politică a Țărilor Române sub Mihai Viteazul (mai 1975); Centenarul Independenței de Stat a României. Remarcabilă a fost expoziția de ex-libris (15 nov - 31 dec. 1975), la care au expus graficieni din 26 de țări fiind prima expoziție de acest fel organizată la Craiova. S-a continuat cu Salonul de primăvară al Ex-librisului (mai 1977). Cu acest prilej s-au editat și două cataloage de expoziție, iar urmarea firească a fost constituirea în ianuarie 1976 a unui cerc de bibliofilie și ex-libris *Elena Farago* și organizarea bianuală a unui *salon de ex-libris*.

La recomandarea UNESCO, 1978 a fost anul comemorării centenarului nașterii scriitoarei Elena Farago, când biblioteca a inițiat și organizat o serie de acțiuni (medalioane, seri literare-simpozioane, dezbateri, expoziții, recitaluri poetice), menite să pună în valoare personalitatea poetei omagiate. Acțiunile, reunite sub forma unei decade, au culminat cu o sesiune de comunicări cu participare națională, la care și-au adus contribuții inedite prof. univ. dr. C.D. Papastate, prof. univ. dr. G. Potra, prof. univ. dr. Barbu Theodorescu, conf. univ. dr. Pavel Țugui, conf. univ. dr. Ion Pătrașcu, criticul literar Serafim Duicu, bibliotecari și muzeografi.

În 1991, prin decizia nr.458 din 20 septembrie a Prefecturii Județului Dolj, instituției i s-a atribuit numele fondatorilor *Alexandru și Aristia Aman* o recunoaștere a meritelor celor doi patrioți olteni care au gândit instituția ca un centru complex de cultură cuprinzând o galerie de tablouri și un muzeu pe lângă bibliotecă.

Biblioteca Județeană *Alexandru și Aristia Aman* este deținătoarea unui important fond de carte cu valoare patrimonială de nivel național. Constituită încă de la începutul Fundației *Aman*, această colecție s-a îmbogățit permanent, ajungând azi la un număr de aproape 1000 de exemplare. La început, colecția a constat din cărțile lăsate de testamentari – Aristia și Alexandru Aman – într-un număr de 150 de volume îmbogățindu-se, ulterior, prin donațiile fostului primar al Craiovei, Nicolae P. Romanescu (4000 de volume, dintre care 41 sunt cărți de patrimoniu) și ale lui Gh. Chițu, prin intermediul lui Const. C. Ciocazan, precum și prin preluarea bibliotecii lui N. Locusteanu, aparținând Liceului *Ioniță Asan* din Caracal, și al bibliotecii Muzeului de Artă din Craiova

(31 de volume). Un număr redus de cărți provind din bibliotecile prof. Aurel Mircea, C.V. Pencioiu, Erefterie, Emilian Săvoiu.

În ultimii ani, Biblioteca Județeană și-a îndreptat atenția spre achiziționarea unui număr însemnat de cărți românești și străine, carte manuscrisă sau tipărită, parte din ele aparținând bibliotecii savanților Demostene Russo și V. Gomoiu. Totodată colecțiile bibliotecii noastre s-au îmbogățit cu primele 5 cărți manuscrise, aparținând prof.univ.dr.doc. Dan Simonescu și bibliofilului N. Vasilescu-Capsali.

O privire de ansamblu asupra acestui fond de carte duce la concluzia că ele sunt valoroase prin conținutul lor și reflectă interesele de lectură ale cărturarilor craioveni în decursul vremii. Sunt cărți de retorică (Ion Molnar, *Retorică...*, 1789); gramatici (I. Văcărescu, Căpățineanu, 1830); Fabule (D. Țichindeal, *Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături*, 1814; de morală și filosofice (I. Molnar, *Retorică...*, 1798, Paris Mumuleanu, *Characteruri*, 1825, Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericești și filosoficești...*, 1826, Loghica 1826, Heinessius, *Filosofia cuvântului și nărevurilor, adică loghica și etica elementară...*, 1829); de referință (*Catavasier greco-slavo-român*, 1784, *Lesicon romanescu - latinescu-ungurescu-nemțescu...*, 1825); de poezii (V. Aron, *Vorbire în versuri de glume între Leonat Bețivul, om din Longobarda și între Dorăfata, muerea sa*, 1815, Paris Mumuleanu, *Rost de poezii...*, 1820, ediție cunoscută până acum doar într-un singur exemplar, I. Văcărescu, *Poezii alese*), precum și traduceri din Lamartine și Montesquieu, făcute de I.H. Rădulescu, respectiv Stanciu Căpățineanu. Nu lipsesc, din colecția de carte românească veche, cunoscutele lucrări: *Carte românească de învățătură*, tălmăcită de Varlaam în 1643, *Îndreptarea legii* (1852), cele două ediții ale *Bibliei* (1688 și 1795) sau *Însemnarea călătoriei mele* de Dinicu Golescu (1826).

Conținutul variat al cărților, în care predomină cel științific și enciclopedic, atestă, în lumea cititorilor, preocupări pentru o pregătire sistematică, urmare, probabil, a îndemnurilor didactice ale dascălilor Școlii centrale din Craiova, Grigore Pleșoianu și Stanciu Căpățineanu.

Semnificative pentru orientarea gustului și a lecturii de la sfârșitul secolului al XVIII-lea sunt și cărțile străine, mai cu seamă lucrările scriitorilor clasici latini (Cicero, Plaut, Seneca, Vergilius, Varro, Corneliu

Nepos, Caesar), greci (Plutarh, Homer, Pindar, Heliodor, Diogene, Laertius, Hipocrat), apoi scriitorii epocii medievale și premoderne (Erasmus, J.J.Rousseau, David Hume, La Rochefoucauld, Klopstock, Laclos cu *Les liaisons dangereuses* în mai multe ediții, Voltaire, ediția 1791- 1792 în 99 de volume, Montesquieu), ca și traducerea franceză a celebrei gazete *The spectator* a lui Adison și Steele, lucrări de economie politică de Turgot, Smith, Necker (*Voyage autour de mond de la perouse*), dicționare (*Le Grand Francais*, 1767-1774, în 30 volume; *Dictionnaire universel, historique et critique des moeurs*, 1772; *Nouveau dictionnaire allemand-francaise francais - allemand*, 1782, *Encyclopediana ou dictionnaire encyclopedique...*, 1791, *Dictionnaire de l'Academie francaise...*, 1798) etc. Multe dintre cărțile străine conțin referințe și despre țările române. Spre exemplificare: Joannes Boemus Aubannus, *Mores leges et eitus omnium gentium, Lugduni*, 1541; Giovanni Bottero, *Le relationi universali...*, Veneția, 1618; *Respublica sive Status Regni Poloniae, Litvaniae, Prussige, Livoniae etc...*, Lugd(uni) Batavorum, 1642; *L'origine del Danubio...*, Veneția, 1685; Ph. d'Avril, *Voyage en divers etats d'Europe et Asie...*, Paris, 1692; *Histoire du Prince Racotzi*, Paris, 1707.

Cercetătorii istoriei cărții și tiparului vor fi, desigur, satisfăcuți având ocazia să studieze caracterele tipografice, filigranele, aranjamentul tehnoredacțional, legătura cărților, unele imprimate în vestite edituri și tipografii (Casa Elzevirilor – Olanda, Baltimore Moretus - Belgia, Pierre Marteau – Franța, Sebastian Gryphius – Elveția, Paulo Manutio – Veneția), în renumite centre tipografice ca Amsterdam, Basel, Buda, Frankfurt, Geneva, Hamburg, Koln, Leyda, Leipzig, Londra, Paris, Veneția, Viena sau în centrele tipografice de la București, Rm. Vâlcea, Sibiu, Iași.

Autografele și ex-libris-urile, aceste însemne de proprietate a căror vechime datează de cinci secole, înnobilează cartea prin conținutul și personalitatea autorului acesteia, introduce rafinamentul artistic în bibliotecile publice sau particulare și ajută la reconstituirea vechilor biblioteci. Biblioteca *Aman* posedă asemenea forme de proprietate (autografe, ex-libris-uri heraldic, figurativ, colofon, pecete, șampilă, etichetă), aparținând unor personalități istorice sau din domeniul cultural-artistic: *Ex libris Bibliothecae Scarlatianae*, aparținând domnitorului

moldovean Scarlat Calimachi, *Ex libris* G.Teleki Maria, *Ex libris* *Baronne de Floen Allercrona* și *Cabinet litteraire St. Aubin*, ex libris-ul ștampilă cu însemnele familiei craiovene Elefterie Cornetti sau ale lui F.A. Filipescu, Al. Odobescu, Demostene Russo, precum și foarte numeroasele autografe aparținând lui Al. Aman, I. Heliade Rădulescu, V. Gomoiu, N.P. Romanescu, Elena Farago, Cincinat Pavelescu, Caton Theodorian, Tudor Arghezi, Mircea Eliade, Ion Pillat, Al. Macedonski, E. Lovinescu, Emil Gârleanu, M. Sorbul, Perpessicius, N. Titulescu, M. Sadoveanu, I. Agârbiceanu, V.G. Paleolog, Eugen Constant etc.

A existat chiar intenția din partea scriitorului Caton Theodorian de a crea, în 1938, în cadrul Fundației *Aman*, o secție de manuscrise și autografe, el donând aproape 300 de volume, remarcabile prin valoarea lor intrinsecă, ca și prin autografele unor personalități ale vieții culturale românești.

În colecțiile bibliotecii se află și cărțile cu autografe aparținând lui I.C.Chițimia, Al. Dima, Iosif Constantin Drăgan, Eugen Jebeleanu, Emil Manu, Al. Mitru, Marin Preda, Petre Pandrea, Mihai Pelin, George Potra, Ilie Purcaru, Aug. Z.N. Pop, Barbu Theodorescu, Marin Sorescu, Dan Simonescu, Mircea Sântimbreanu, H.Zincă, Dan Zamfirescu etc.

Considerate în ansamblul lor, aceste valori bibliofile constituie un act de îndreptățită mândrie, ele înscriind biblioteca noastră în rândul așezămintelor deținătoare de bogate fonduri patrimoniale.

Achizițiile din ultimul deceniu au îmbogățit colecțiile bibliotecii cu lucrări de specialitate, enciclopedii și dicționare, care se află la dispoziția cititorilor noștri în sălile de lectură. Printre acestea se numără: Enciclopedia Britanica (40 volume), dicționarele AXIS (12 volume), enciclopedia Universalis (30 volume) Enciclopedia religiilor (16 volume), Enciclopedia artelor vizuale (10 volume).

Biblioteca Județeană *Alexandru și Aristia Aman*, după 1991 a funcționat potrivit strategiei culturale promovate de organele legiuitoare, în concordanță cu regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor publice, asumându-și principalele atribuții de completare, organizare, conservare și valorificare a colecțiilor, întocmirea instrumentelor proprii de informare, satisfacerea cerințelor de informare, lectură și studiu ale populației din municipiul Craiova și județul Dolj, efectuarea studiilor și cercetărilor în domeniul valorificării colecțiilor,

sociologiei lecturii și acționării pentru aplicarea în plan teoretic și practic a rezultatelor cercetărilor proprii.

Ca instituție culturală aflată în centrul interesului local și regional, biblioteca și-a continuat seria activităților specifice, îmbogățind paleta acestora cu oferte de interes pentru cititori și oameni de cultură.

Expozițiile de cărți și documente s-au bazat în general pe tematici de interes, prilejuite de evenimente culturale sau istorice, aniversări, comemorări, valorificarea tradițiilor culturale locale. Menționăm câteva dintre acestea: Istoria tiparului în Oltenia, Academicieni olteni, Scriitori olteni - In memoriam, Donații și donatori, Valori bibliofile în colecțiile bibliotecii ș. a.

Permanent au avut loc lansări de cărți ale scriitorilor olteni sau din alte părți, organizate de bibliotecă în colaborare cu editurile sau scriitorii.

Câteva dintre activitățile culturale ample dedicate unor personalități locale care prin destinul lor au adăugat la tezaurul culturii naționale trăsături noi, specifice zonei în care și-au desfășurat activitatea, s-au permanentizat: Zilele *Marin Sorescu*, Zilele *Elena Farago*, concursul de creație literară *Traian Demetrescu*, Mihai Viteazul – Restitutor Daciae etc.

La acestea s-au adăugat și alte programe culturale în ediții succesive: Salonul de carte al editurilor craiovene, Scriitori olteni la Biblioteca *Aman*, Salonul cărții pentru copii, Concursul de creație și interpretare *Pe aripile poeziei*, Zilele *Bibliotecii Aman*. Și alte acțiuni de anvergură au fost organizate de bibliotecă pentru omagierea personalităților: Eminescu, 150 de ani de la naștere; Centenar C.S. Nicolăescu Plopșor; Titu Maiorescu, 160 de ani de la naștere; Tudor Arghezi, 120 de ani de la naștere; 65 de ani de la nașterea scriitorului Marin Sorescu; Nicolae Titulescu, 60 de ani de la moartea diplomatului român; Constantin Brâncuși-125 ș. a.

În toate aceste situații au fost editate pliante de prezentare a expozițiilor de carte și a sesiunilor de comunicări.

Activitatea de cercetare s-a concretizat în câteva apariții editoriale: *Institutul de editură și arte grafice Samitca* de Nicolae A. Andrei, Gabriela Braun și Albert Zimbler (1998) și catalogul selectiv pentru perioada 1834-1946 *Autografe și dedicații* în colecțiile Bibliotecii Județene *Alexandru și Aristia Aman* din Craiova, realizat de Gabriela Braun și Mariana Leferman (1998).

Un alt volum editat de bibliotecă în anul 1999, a fost *Dicționarul personalităților doljene. Restitutio*, coordonat de Mariana Leferman, Gabriela Braun și Adrian Năstase. Lucrarea este și astăzi un util instrument de lucru care oferă cititorilor interesați o serie de informații asupra unor *oameni de seamă* care s-au remarcat de-a lungul timpului și care, prin prezența lor creatoare au contribuit la progresul economic și spiritual din această zonă a țării. Pentru întocmirea lucrării a fost consultat un bogat material documentar: enciclopedii, dicționare, tratate de istorie și literatură, publicații periodice și s-a apelat la un număr mare de colaboratori, care ne-au pus la dispoziție documente și informații ce ne-au ajutat în elaborarea dicționarului.

Noi servicii au fost create pentru satisfacerea nevoilor unor categorii speciale de utilizatori. Astfel în anul 1991 a fost inaugurată *Galeria de artă*, un spațiu expozițional generos care de atunci găzduiește expozițiile de artă plastică ale tinerilor talentați din municipiul Craiova, iar la Secția audio-vizuală, melomanii au posibilitatea să se întâlnească cu personalități marcante ale vieții muzicale oltene: interpreți, dirijori, compozitori, în cadrul acțiunilor organizate în colaborare cu asociația *Clubul melomanilor* din Craiova, ale cărei obiective sunt: cultivarea gustului estetic pentru muzica de calitate, mediatizarea și punerea în valoare a compozitorilor autohtoni, clasici și contemporani, orientarea educațională a tinerilor, cercetarea tezaurului muzical regional și încurajarea tinerelor talente.

Informatizarea bibliotecii a început în anul 1997, odată cu achiziționarea primelor calculatoare. În momentul de față biblioteca are o rețea de 40 calculatoare fiind automatizate toate serviciile bibliotecii. S-au introdus în baza de date peste 110.000 titluri, colecțiile depozitului general și se lucrează la introducerea în baza de date informatizată a periodicelor și documentelor audio-vizuale. Prelucrarea integrală a documentelor de bibliotecă, precum și înscrierea cititorilor se realizează cu ajutorul echipamentelor electronice. Se are în vedere ca pagina Web a bibliotecii să prezinte și catalogul on line, permițând astfel utilizatorilor să acceseze de la distanță cataloagele bibliotecii.

În perioada 1998-2000 a fost consolidată clădirea principală a bibliotecii, *casa Aman*, construită în anul 1850, casa în care a locuit familia Lăceanu, și apoi familia Aman, Alexandru și Aristia. Clădirea cu două nivele plus spațiile de depozitare au fost supuse unui amplu

proces de consolidare. Astfel, 3 săli de lectură, secția de muzică, spațiul unde se organizează expozițiile de carte, depozitele colecțiilor de bază au fost complet refăcute, modernizate și dotate cu mobilier nou și aparatură performantă care creează o ambianță plăcută și condiții deosebite de lectură pentru cititori. Colecțiile bibliotecii: carte veche și carte curentă, periodicele, documentele audio-vizuale, peste 400.000 de volume au fost mutate și organizate de câteva ori în diferite spații pentru a putea fi servite la solicitarea publicului în sălile de lectură, în timpul desfășurării de consolidare. Întregul colectiv al bibliotecii a fost implicat în aceste activități de organizare și reorganizare, a colecțiilor bibliotecii. Consiliul Județean a asigurat fondurile necesare atât pentru realizarea investiției cât și pentru dotări, a sprijinit și susținut proiectele de dezvoltare și modernizare ale instituției. Activitățile culturale organizate de Biblioteca Județeană au fost mediatizate prin intermediul ziarelor și revistelor de cultură locale, studiourilor de radio și televiziunilor, iar biroul de informatizare a realizat permanent afișe, pliante și alte materiale publicitare.

Pagina Web a bibliotecii a prezentat în permanență programul activităților culturale organizate în bibliotecă: lansări de cărți, vernisaje, simpozioane, expoziții de carte s.a. S-a constatat că un număr tot mai mare de utilizatori vizitează pagina, de unde rezultă că acest mod rapid și modern de aflare a informațiilor, cu privire la activitatea bibliotecii, este tot mai solicitat.

Conexiunea la internet se folosește nu numai pentru prezentarea paginii Web, ci și pentru accesarea diferitelor informații puse la dispoziția utilizatorilor.

Pentru cunoașterea de către marele public a serviciilor pe care le oferă biblioteca s-au realizat două ghiduri: Ghidul Bibliotecii Județene *Alexandru și Aristia Aman* și Ghidul Casei Memoriale *Elena Farago* care se află în incinta bibliotecii. Prezentarea electronică pe CD a celor două ghiduri, precum și a unor tipuri de manifestări culturale din anul 2003, s-a lansat în cadrul Zilelor bibliotecii.

S-au scurs 95 de ani de când în orașul Craiova funcționează oficial biblioteca publică cu profil enciclopedic. Ea este percepută ca locul unde fiecare cetățean al orașului poate obține informațiile de care are nevoie, relativ repede, comod și fără costuri, folosind calculatorul ca mod de căutare a informațiilor.

Biblioteca Județeană *Alexandru și Aristia Aman* oferă azi peste 500.000 documente, colecții enciclopedice de cărți, publicații periodice și documente audio-vizuale, achiziționând anual în jurul a 15.000 documente de bibliotecă în funcție de dimensiunile și structura socio-profesională a populației.

Într-o viziune optimistă, dat fiind că nimic nu poate înlocui intimitatea și plăcerea actului lecturii, cartea fiind o necesitate vitală pentru omul înzestrat cu pasiunea cunoașterii adevărului și a noului, biblioteca va rămâne un spațiu privilegiat în viața omului modern.

NOTE

(1) Arhivele Statului inv.204/1908,f 234

(2) Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“,Coresp.Fundației Aman,Dosar 1909,f 76. Apud Tudor Nedelcea. *70 de trepte*, Craiova, 1978.

(3) *Ibidem*, 1910, f 9

(4) *Ibidem*, , p.101

(5) *Ibidem*, 1911, p.879

(6) *Ibidem*, 1911, f.176

(7) *Ibidem*, f 879

(8) *Ibidem*, 1912, f 1407

(9) *Ibidem*, 1911, f 887

eanu și C.D. Fortunescu.(Arh. St. Craiova, foi volante, nr.564-566).

(10) *Ibidem*, inv. nr. 25 / 1925, f. 7-9.

(11) *Ibidem*, inv. 25 / 1922, f. 31.

(12) *Ibidem*, f.9. Pentru răspunsul Primăriei, vezi inv. 25/ 1925, f.10.

(13) *Ibidem*, inv. 26 / 1928, f. 29-31.

(14) *Ibidem*, inv. 24 / 1922, f. 11, 12; inv. 25 / 1923, f. 2-3.

(15) *Arhivele Olteniei*, 4, nr. 18-19, mart.-iun. 1925, p. 219.

(16) Arh. St. Craiova, Primăria Craiova, serv. ad-tiv, inv. 32 / 1929, f. 20-21. Pentru achiziții carte, vezi și inv. 29/ 1933, f. 31-32; inv. 36/ 1934, f. 24; inv. 26 / 1926, f. 2; inv. 39/ 1937, f. 50; inv. 56/ 1940, f.1-3; inv. 58/ 1940, f.1-2.

(17) Idem, inv. 25 / 1935, f. 62.

(18) Idem, inv. 67 / 1938, f. 71-74.

(19) *Arhivele Olteniei*, 17, nr. 91-96, ian. apr. 1938, p. 130.

(20) Arh. St. Craiova, Primăria Craiova, serv. ad-tiv, inv. 30/ 1 940, f. 210-211.

(21) Arh. St. Craiova, Primăria Craiova, serv. ad-tiv, inv. 30/1940, f.54-56.

(22) *Ibidem*, f.53, 58, 63.

(23) *Ibidem*, f. 60.

(24) *Ibidem*, f. 60.

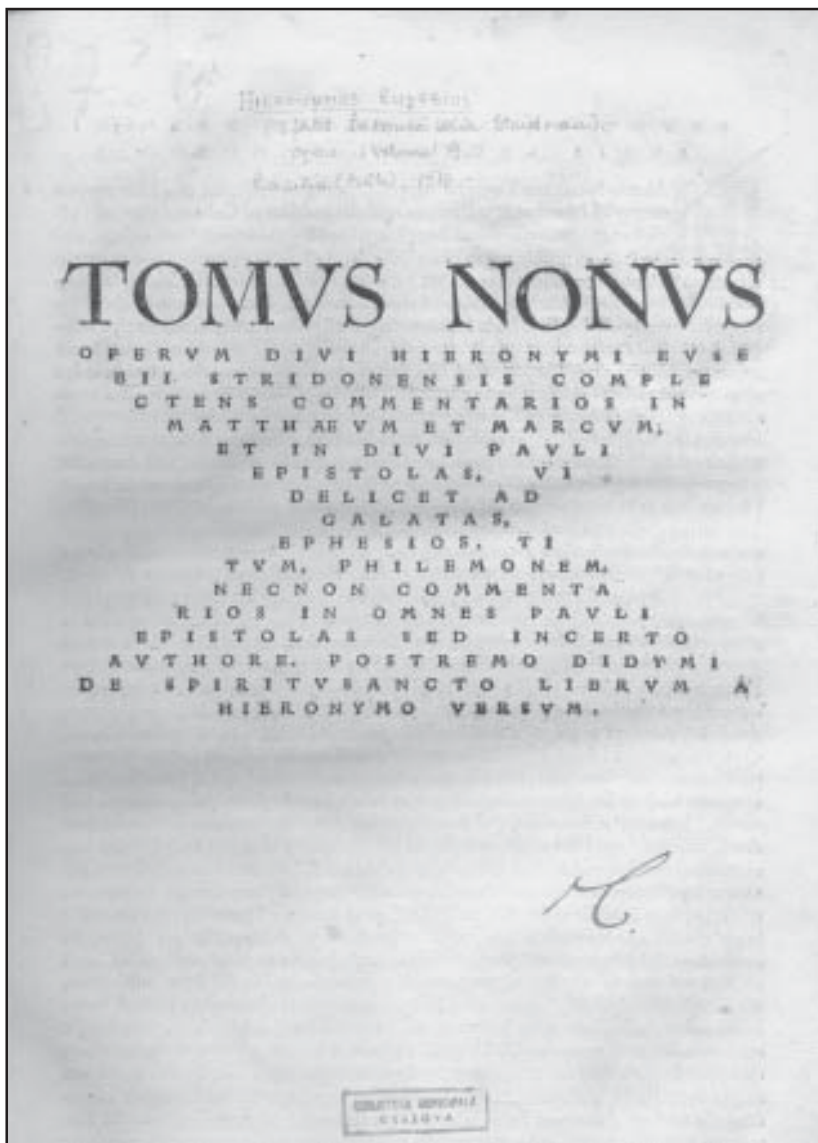
(25) Arh. St. Craiova, fond Ramuri, litera F(Farago).

(26) Idem, serv.economic (depunere), inv. 43 / 1949, f. 1-3.

Cărți străine vechi

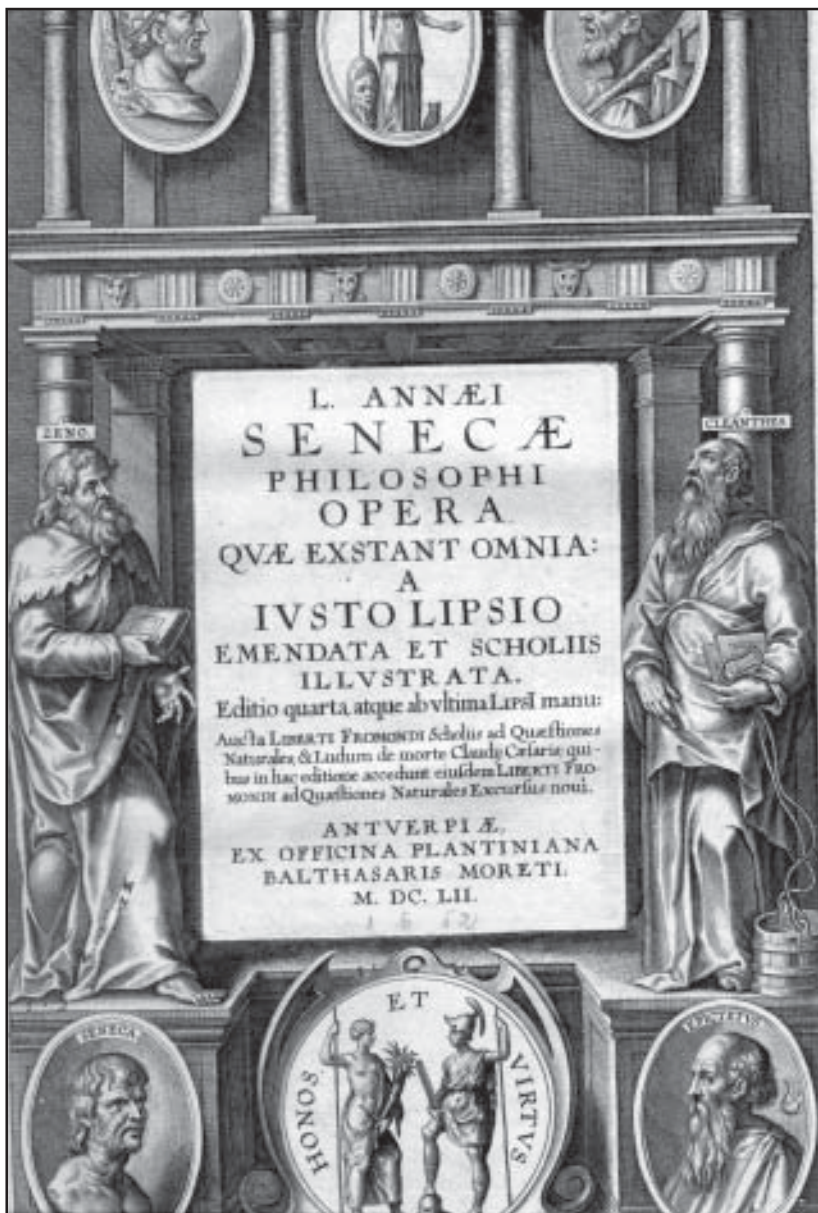
*Erasm din Rotterdam – De utraque verborum ac rerum ... Jena:
Impensis Bartholom. Fuhrmanni (1512)*

*Hieronimus Eusebius [Opera], vol. 9,
Basel: Johann Froben (1516)*

Aullus Gellius – Noctes aticae, Paris,
Apud. Hieronim de Marnef (1584)

*Seneca – Opera, Anturpiae,
Officina Plantiniana Balthasaris Moreti (1652)*

Ediții Elzevir

I. Donatelli – *De Repub. Venetorum*, Lugduni Batavorum: Officina Elzeviriana, 1631. Pe forțaț un ex libris sub care e scris Bonaventure et Abraham Elzevir (manuscris)

Peter Van Der Kun – *De Republica Hebraeorum*,
Lugduni Batavorum, Officina Elzeviriana, 1632

*Tacit – Ex I. Lipsii Accuratissima Editione,
Lugduni Batavorum, Officina Elzeviriana, 1634*

*Aphthonii Progymnasmata...Amstelodami,
Apud Ludovicum Elzevirum, 1665*

Cărți vechi românești

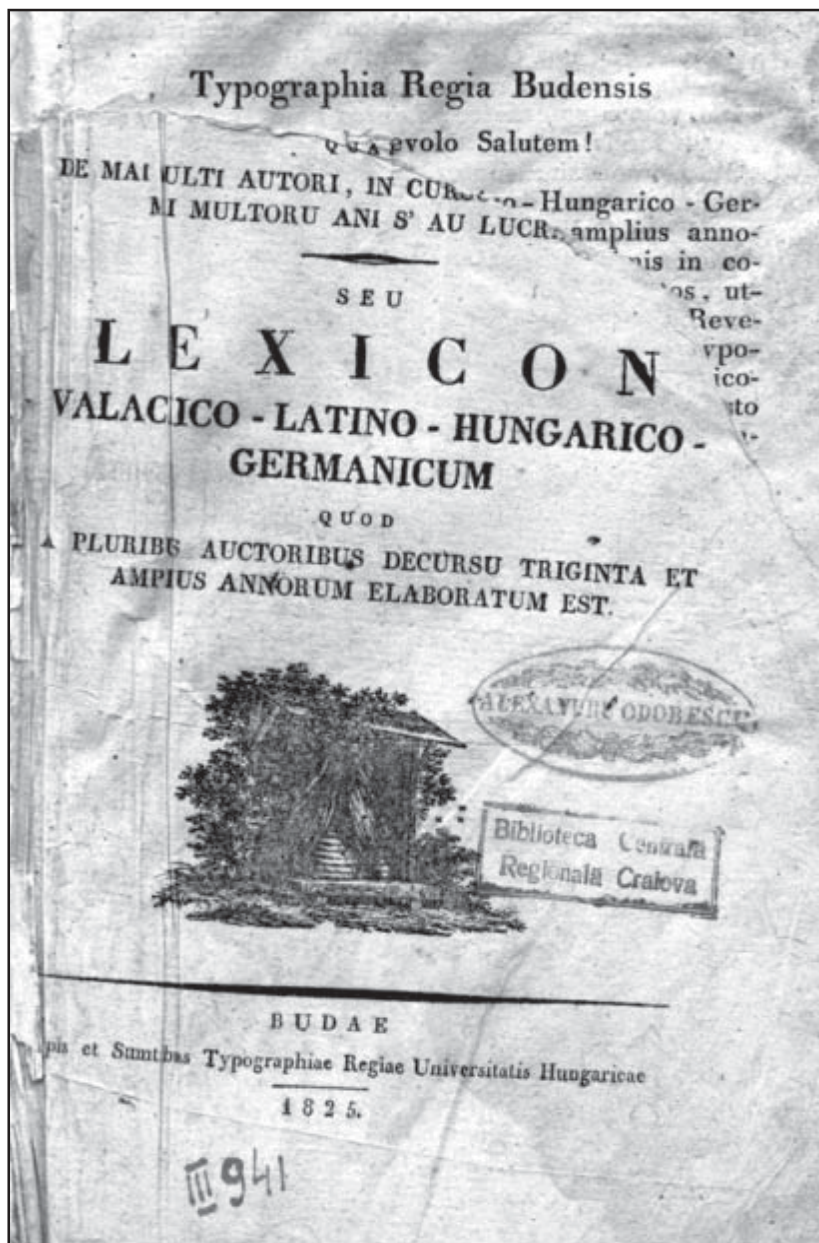
Varlaam, Carte românească de învățătură (Cazania) Iași, 1643

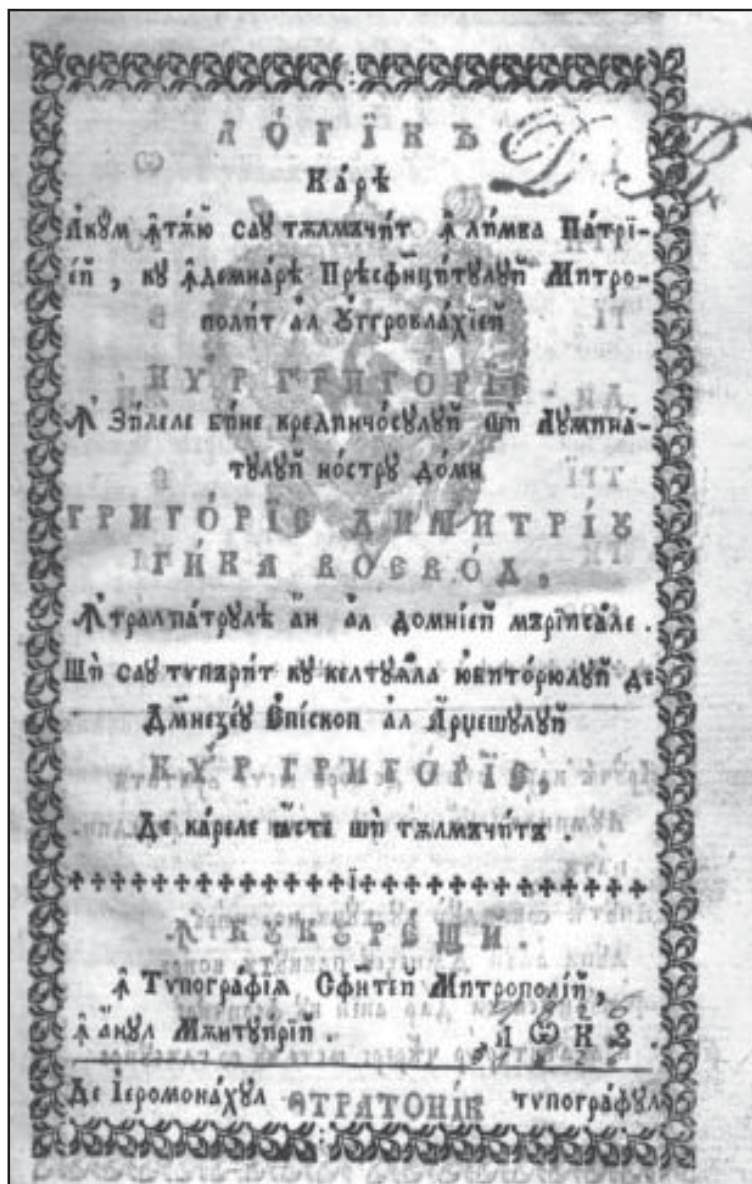
Psaltirea lui David, Braşov, 1810.

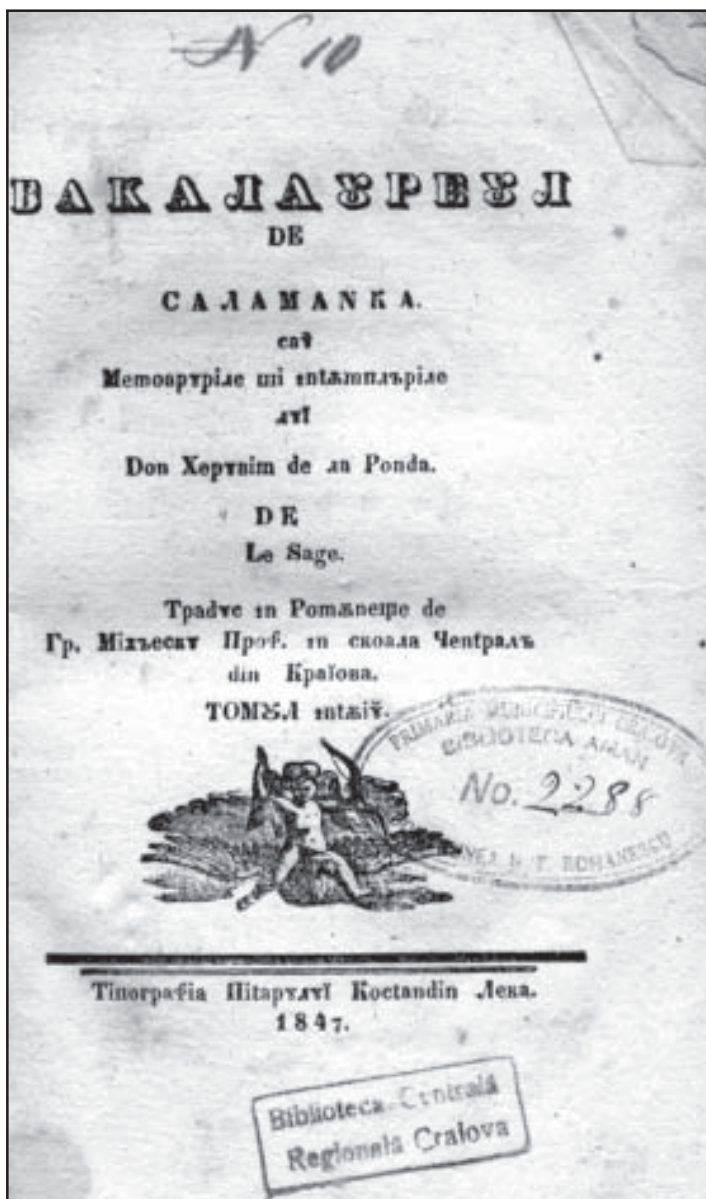
Dimitrie Țichindeal – Fabule, Buda, 1814.

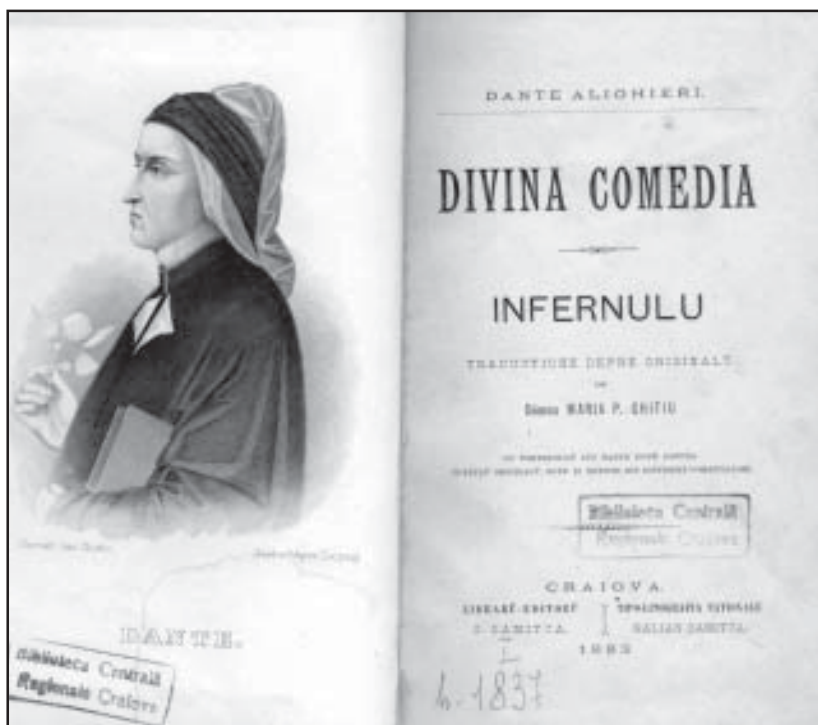
Lexicon... Buda, 1825. Ex libris ștampilă Alexandru Odobescu.

Logică... București, 1826. Ex libris ștampilă D[emosthene] R[usso].

Le Sage – Bacalaureul din Salamanca. Traducere de Gr. Mihăescu, profesor la Școala Centrală din Craiova, Craiova: Tipografia Pitarului Constantin Lecca, 1847.

Dante – Divina Comedie. Infernul. Traducere de Maria P. Chițu. Craiova.: Typo-litografia Națională Ralian Samitca, 1883.

ЛОЖИЖЪ

ЖУДЕКЪТОРЕАСКЪ

САДЪ

ТРАТАТ ДЕ АРГЪМЕНТОРІ ЛЕГАЛЕ
ЪРМАТЪ ДЕ ЛОЖКА КОНЦЕПЦЕИ

ДЕ

АЛЕКСАНДРО АМАН.

Лисенциат въ Логикѣ.

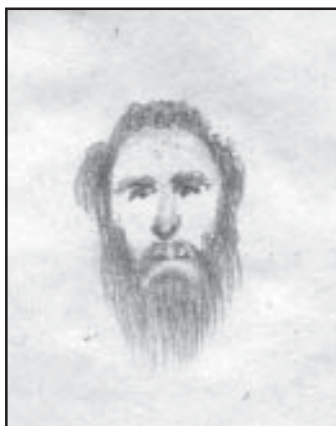
Biblioteca Centrala
Regionala Craiova

БЪКЪРЕЩЪ

Тисарѣнъ на К. А. Росетти въ Бинтерхалдер.
1851.

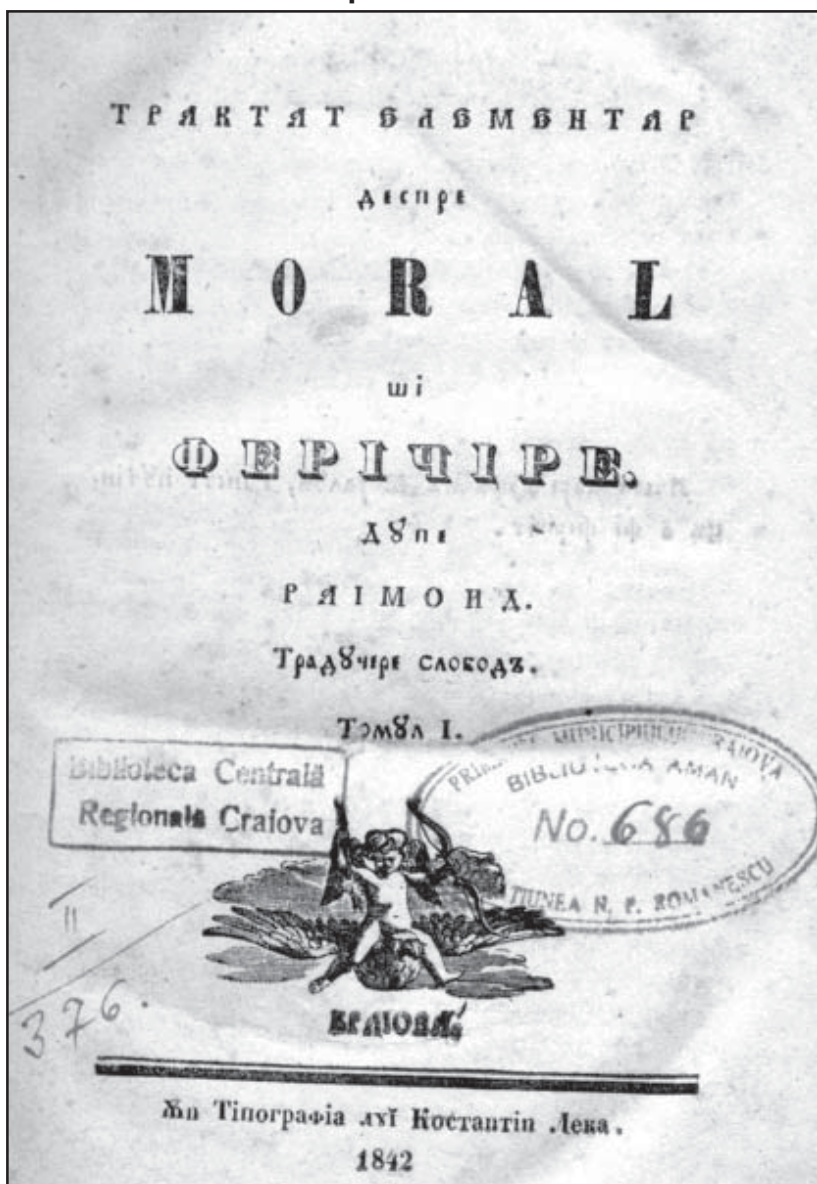
10327

Aman Alexandru, *Logică judecătorească*.
București, Tipografia C.A. Rosetti, 1851

*Schiță pe ultima pagină a lucrării lui Al. Aman,
Logică judecătorească, București, 1851,
nesemnată, reprezentându-l, probabil, pe autor.*

Alte lucrări aflate în patrimoniul Bibliotecii Aman

Raymond – *Tratat elementar despre moral și fericire Craiova, în Tipografia lui Constantin Lecca, 1842.*

A M E L I A

Традиць дин Французько

де

Biblioteca Centrală
Regională Craiova

Гр. Міхѣску Професор ин Школа Централă
дин Крайова

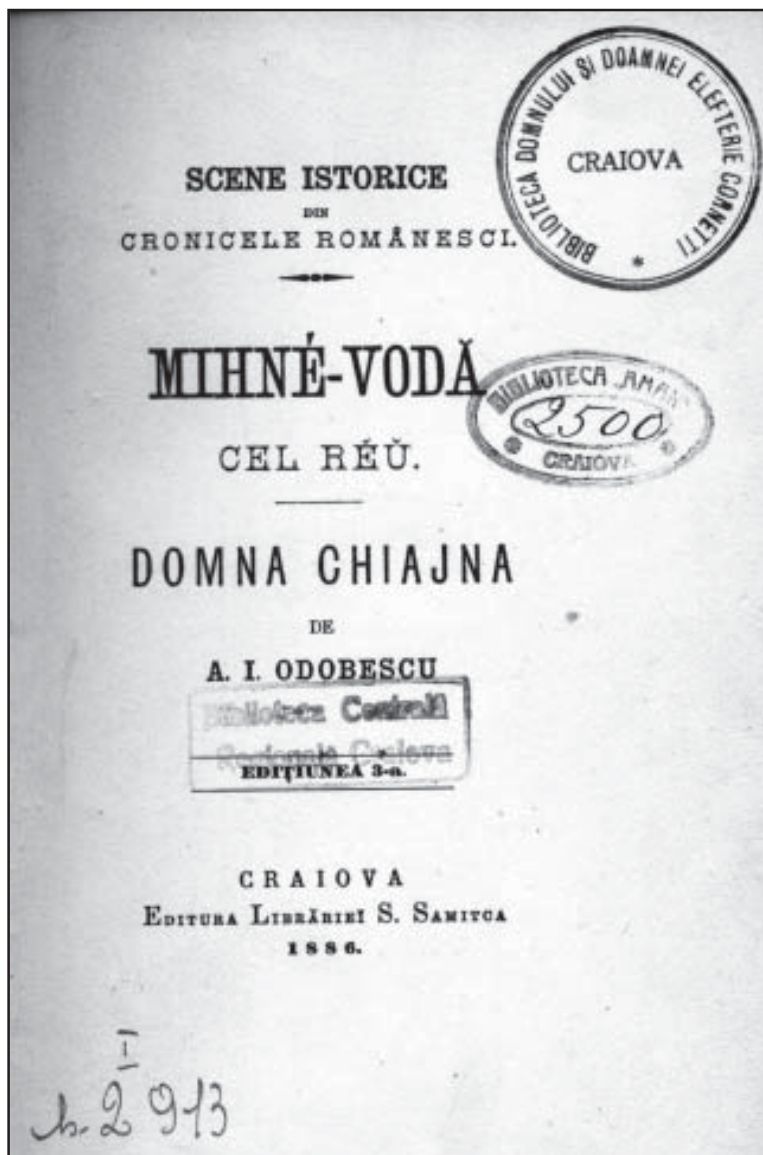
КРАЙОВА.

Дн Типография лѣи Георге Албеану ин топаромѣ
Йосеф лерѣтору де карѣи ин Іанку.

1846.

6895

Amelia; Tradusă din franțuzește de Gr. Mihăescu profesor în Școala Centrală din Craiova, – Craiova: În Tipografia lui Gheorghe Albeanu și tovarăși, 1846.

Odobescu, A. I. – Mihnea Vodă cel Rău; Doamna Chiajna. – Craiova: Editura Librăriei S. Samitca, 1886.

I MANOSCRITTI
DI
LEONARDO DA VINCI
CODICE
SUL VOLO DEGLI UCCELLI
E VARIE ALTRE MATERIE

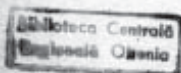
PUBBLICATO DA TEODORO SABACHNIKOFF

TRASCRIZIONI E NOTE

DI
GIOVANNI PIUMATI

TRADUZIONE IN LINGUA FRANCESE

DI
CARLO RAVAISSON-MOLLIEN

PARIGI

EDOARDO ROUYEYRE EDITORE

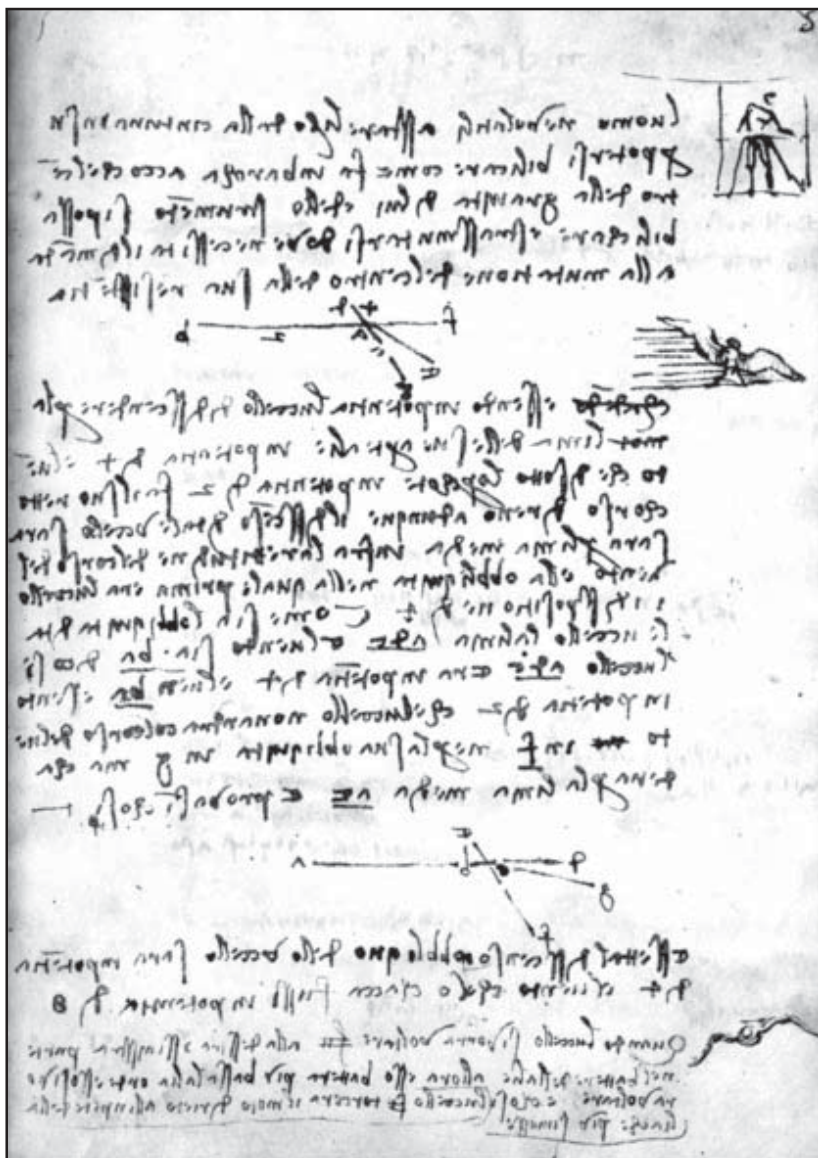
M DCCG XCIII

18 43

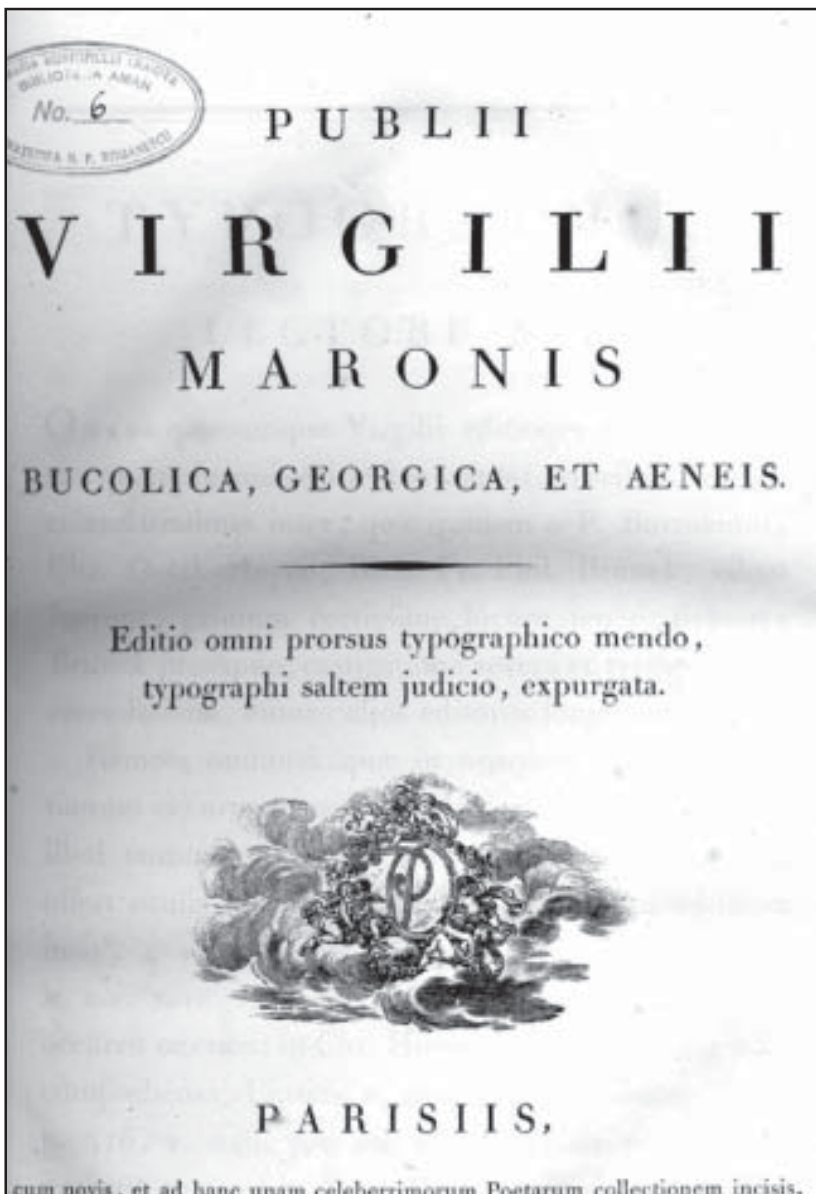
*Leonardo Da Vinci – Sul Volo degli uccelli e varie altre materie..
Parigi: E doardo Rouveyre Editore, 1893*

*Leonardo Da Vinci - Sul Volo degli uccelli e varie altre materie.
Parigi: E doardo Rouveyre Editore, 1893, ediție facsimilată*

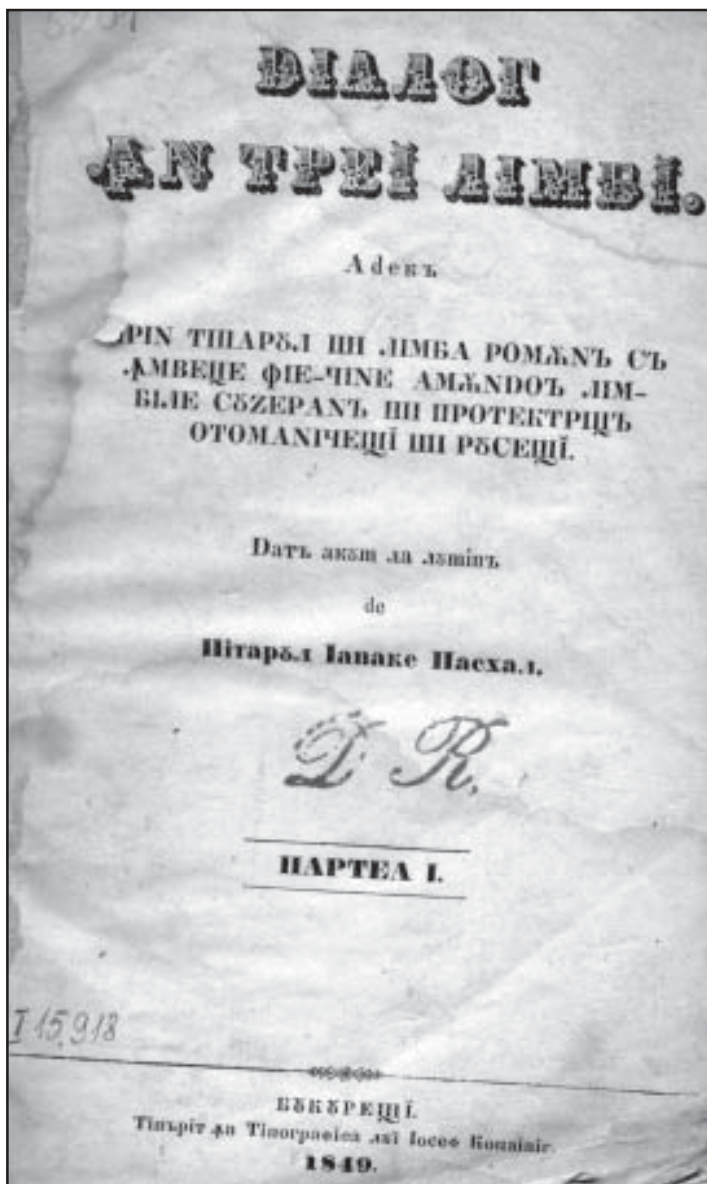
Pagină facsimilată din Leonardo Da Vinci - Sul Volo degli uccelli e varie altre materie.

Vergilius – Bucolica, Georgica et Aeneis. – Paris: Dabam Petrus Didot Natu Major, 1791

Vergilius – Bucolica, Georgica et Aeneis. – Paris: Pierre Didot, 1791

Pashal, Ianache – Dialog în trei limbi, Adică prin tiparul și limba română să învețe fie-cine amândouă limbile suzerană și protectriță otomanicești și rusești. – București; Tipografia lui Josef Kopainig, 1849.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ
ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΩΝ ΠΡΟΗΓΕΙΤΑΙ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΝΤΑ ΜΕΝ ΕΥΜΕΘΟΔΩΣ

Τ Η Ο
ΙΩ. ΓΟΤΤΛ. ΔΪΝΕΚΚΙΟΥ
τῷ περικλεεσάτῃ νομικῷ καὶ ἐν Ἀΐῃ χολαγ-
χίσαντος.

Μεταφραθέντα δὲ φιλοπόκος ἐκ τῆς Λατινῆος εἰς τὴν
Εἰλῶδα φωνῶν

Ἰ Π Ὁ

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΟΥ

ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΟΡΝΙΚΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

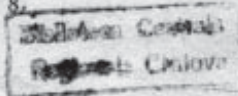
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΒΡΑΓΚΟΒΑΝΟΥ ΒΑΣΣΑΡΑΒΑ

ἢ καὶ φιλοτίμῳ ἐκδοθέντα δαπάνῃ, νέμονται δωρεὰν πᾶσι τοῖς
φιλομαθίσιν.

EN BIENNĒ THS ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ

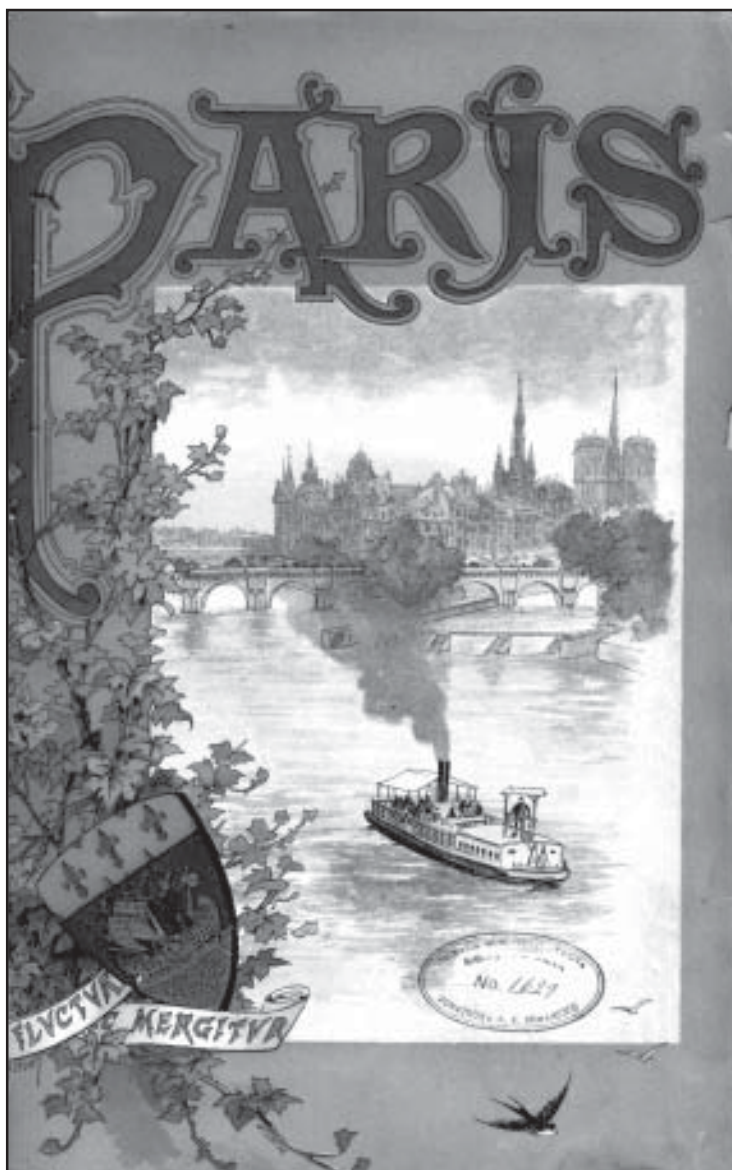
EN TH ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΕΝΔΑΤΟΥ.

1808.

7811

II
49

Paris. Album de gravures par les premiers artistes de France avec des textes, pièces de vers nouvelles etc...

Paris: Pourrat frères, éditeurs, 1858.

TESTAMENTUL LUI ALEXANDRU AMAN

Având facultatea de a dispune, în lipsă de erezi rezervatari (art.856 cod.civ.), aflându-mă tot într'un timp în deplina libertate de spirit, departe de orice influență morală, inspirat numai de o vie și profundă afecțiune, ce toată viața mea, în timpul căsătoriei, am avut pentru scumpa și iubita mea soție *Aristia Aman* născută Lăceanu, drept mărturisire a afecțiunii mele, o institui legatară universală pe toată averea mea mobilă și pe tot venitul bunurilor mele imobile, cu dreptul de a dispune ori cum va voi.

Aceste bunuri sunt: Moșia Poiana Jiului de sus, districtul Dolj, adjudecată asupra mea prin ordonanța definitivă No.583, an 1878 Octombrie 27; Moșia Corlățelul, districtul Mehedinți, trei părți din patru ce am în acest hotar, rămas nouă fraților după înproprietărirea țăranilor Corlățeni din acea comună-una a patra părți moștenirea mea părintească; două a patra părți cumpărat dela frații mei Teodor Aman și Luța Urdăreanu, născută Aman, cu actele de vânzare din anii 1876 Octombrie 18, No.253 Trib. Mehedinți, iar în privința celei de a doua, este deciziunea Curții Craiova No.30/1860. Leg ca venitul acestor două proprietăți Poiana și Corlățelu, după încetarea din această viață a mult iubitei mele soții *Aristia Aman*, și cu ceeace va voi să mai adauge venit din averea sa, să serve pentru totdeauna, mai întâiu pentru clădirea și în urmă pentru întreținerea în orașul Craiova a unui spital de două zeci paturi pentru cei bolnavi și pentru cei neputincioși, din orice treaptă socială și fără nici o distincțiune de avere sau religiune. Acest spital se va clădi și administra de comuna Craiova, din venitul menționatei proprietăți. El se va numi în perpetuu, pentru memoria mea și a soției mele de fondatori, <*Spitalul Alexandru Aman și soția sa Aristia Aman, născută Grigore Lăceanu*>.

Pentru cultura poporului din orașul meu natal Craiova, îi leg biblioteca mea, precum și toată colecțiunea mea de tablouri originale, de diferite școale și o mică parte numai copii. Portretele originale ale familiei mele, obiecte de artă și toate mobilele, cu acestea să se înființeze o bibliotecă liberă tuturor și un muzeu pentru răspândirea cultului de frumos în sine, deschis publicului de două ori pe săptămână, iar biblioteca în toate zilele afară de sărbători.

Doresc ca aceste două așezăminte, menite să serve de un bun util început pentru toți, prin desvoltarea și marele folos ce se vor produce în timpuri, să fie instalate la timp și pentru totdeauna în casele scumpei mele soții Aristia Aman. Aceste institute vor purta iarăși numele nostru de fondatori <Alexandru Aman și soția sa Aristia Aman, născută Grigore Lăceanu>. Ele vor fi întreținute de municipalitate, tot din venitul proprietăților sus arătate, Poiana și Corlățelu. Cărțile, tablourile, portretele de familie, obiectele de artă și mobile vor trece în administrația municipalității orașului Craiova, după încetarea din această viață a scumpei mele soții Aristia, și când numai se va putea proceda la facerea unui inventariu regulat pentru primire de către Municipalitatea acestei Urbe, în prezența a două rude din cele mai aproape. Afară numai dacă soția mea va primi ca inventariul să se facă în timpul vieții sale; în acest caz se va proceda în prezența sa de către autoritatea comunală, iar obiectele inventariate vor rămânea tot în posesiunea soției mele în tot timpul vieții sale, fără să fie obligată la veri o cauțiune pentru conservarea lor.

Atât acest testament, cât și inventariul, se vor imprima, lăsându-se mai multe exemplare soției mele, și în lipsa sa, rudelor mele prezinte la inventariu, pentru a se urma o directă privighere și control asupra acestor așezăminte de folos public.

Leg fraților mei iubiți: Teodor Aman, Luța Urdăreanu, născută Aman, și nepotului meu de iubit frate Dumitru Gheorghe Aman, câte o rentă viageră de lei două mii (2000) pe an, pentru fiecare dintr'înșii, bucurându-se în tot timpul vieții lor, iar după încetarea din această viață a fiecăruia, renta va înceta în folosul soției mele Aristia, sau în acela al așezămintelor de care vorbesc mai sus, în lipsa sa din această viață. Aceste rente se vor da fiecăruia de către scumpa mea soție Aristia, ori când se va înlesni în cursul fiecărui an, pentru a nu avea nici o supărare din aceasta.

Leg nepoatelor mele de frați și surori: Pepita Racoviță, născută Socolescu, Alexandrina Boldescu, născută Aman, și Maria Titulescu, născută Urdăreanu, câte cinci mii lei în obligațiuni de stat de fiecare, iar celorlalți nepoți și nepoate de frați și surori, câte două mii lei fiecare. Iar tu, iubită și scumpă soție, vei ajuta pe acelea din rude, întrebuințate, care vor avea mai multă nevoie, când vei putea, și dela care vei vedea mai multă iubire și respect.

Vei erija, scumpa mea iubită, un modest monument în memoria profundeii noastre iubiri ce am avut unul pentru altul în tot timpul cât bunul Dumnezeu a voit să țină împreunarea în această viață, și să nu mă uiți pe mine, care te-am iubit atât de mult.

Făcut la anul una mie opt sute opt zeci și patru, Noembrie patru spre zece.

Scriș și subsemnat de însu-mi.

(ss) Al. Aman. 1884 Noembrie 14, Craiova.

Văzut de noi la 5 Decembrie 1885.

Președinte (ss) C. Filipin.

Grefier (ss) Th. Gabrielescu.

(ss) Aristia Aman.

Procuror (ss) C.M. Creminianu.

Arhivele Olteniei, 1929, p.161-162.

TESTAMENTUL ARISTIEI AMAN

Văzut 16 Sept. 1904.

Președinte (ss) C.Crăsnaru

Grefier (ss) G.Sotir.

Testamentul meu olograf

Subsemnata Aristia Alexandru Aman, născută Grigorie Lăceanu, domiciliată în Craiova, în deplinătatea facultăților mele mintale, cu totul liberă de orice influență sau presiune, dispun, în vederea trecerii mele din această viață, de toată averea mea imobilă și mobilă, precum urmează:

1) Institui legatară universală aerei mele imobile și mobile, atât cea prezintă cât și orice alta s'ar găsi în patrimoniul meu la încetarea mea din viață, în deplină proprietate și posesiune, pe comuna Craiova, reprezentată prin Primarul său, spre a o întrebuința conform următoarelor condițiuni și sarcini:

2) Primăria Comunei Craiova va clădi și întreține un spital pentru cei bolnavi și pentru cei bătrâni ajunși neputincioși, alături sau împreună cu spitalul ce s'a lăsat a fi fondat prin mijlocirea sa de către regretatul meu soț Alexandru Aman, prin testamentul său mistic din 14 Noembrie 1884.

Acest spital se va clădi și întreține atât din venitul aerei mele imobile, care se compune acum din:

a) Patru prăvălii cu un etaj asupra-le, cu locul și dependențele lor, situate în strada Lipscani, din Craiova, între prăvăliile D-lor Toma Stanovici și casa Ilie Popescu. Din aceste prăvălii, două îmi sunt rămase moștenire dela mama mea Elena Lăceanu, iar două le am de zestre.

b) O vie situată în Dealul Oltului, la Drăgășani, de 24 " pogoane, cu toate ecaretele și vasele ei.

c) O livadie, în afară de oraș, traversată de Bulevardul ce duce la Parc¹, acum împărțită în trei bucăți prin facerea bulevardului, și care se mărginește la Nord cu Cimitirul Isdraelit, la Sud cu pârauș Șerca, la Est cu șanțul ce desparte această livadie a mea de livadia soșului meu Alexandru Aman, acum a moștenitorilor săi de sânge, și la Vest cu șoseaua care merge la Bucovăț.

Cât și din venitul averii mele mobile, care se compune din toate sumele de bani ce se vor afla în casă sau depozitate la Banca Națională, unde acum se află depozitată de mine suma de 137.000 mii lei, adică una-sută-trei-zeci și șapte mii lei, precum și din mobilele mele aflate în casă.

Sumele de bani ce se vor găsi la încetarea mea din viață, se vor depune în efectele publice la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, și venitul lor se va întrebuința în scopurile indicate în acest testament.

3) Voesc, conform și dorinței mult regretatului meu soș, ca în casele mele din acest oraș, cu tot locul și dependențele lor din strada Cogălniceanu, Primăria Craiovei să înființeze și întreține pentru totdeauna o bibliotecă publică în etajul de jos, un muzeu cu o galerie de tablouri în etajul de sus al acestor case.

Dependențele acestor case vor servi pentru locuința personalului în serviciul bibliotecii și muzeului.

Acest imobil nu va putea lua o altă destinațiune, Biblioteca și Muzeul se va întreține cu din venitul averii mele și averii soșului meu, conform testamentului său.

Muzeul va cuprinde într'un apartament din etajul de sus colecțiuni de istorie naturală, antichități naționale și istorice, putându-se mări, fără însă de a se introduce în el secții de alt gen; în celălalt apartament o galerie de tablouri (acolo unde se și găsesc actualmente tablourile testate de soșul meu orașului).

În etajul de jos al caselor se va instala biblioteca, utilizându-se cărțile testate de soșul meu și mărindu-se anual cu cărți de știință, proprii a contribui la răspândirea și fortificarea cunoștințelor orașenilor doritori a se instrui.

¹ E vorba de Bulevardul ce duce dela Poștă spre Lunca Mofleni.

În bugetul fiecărui an se va prevedea o sumă de bani, cu care să se înavuțească, în proporțiile cuvenite, muzeul, galeria de tablouri și biblioteca.

4) Spitalul, biblioteca și muzeul vor purta numele de <Alexandru Aman și soția sa Aristia Aman, născută Grigorie Lăceanu>, săpate pe pietre de marmoră, care se vor așeza la zid, deasupra ușilor de intrare a acestor localuri.

Pe lângă acestea, în vestibulul de sus al muzeului se va pune pentru vecie bustul meu și al prea iubitului meu soț, lucrate în marmoră, și ale căror socluri să fie legate între ele prin inscripția <fondatori>.

Doresc ca biblioteca să fie deschisă publicului în toate zilele de lucru, iar muzeul Joia, Dumineca și sărbătorile.

5) Doresc ca mobilele de preț și obiectele de artă să fie conservate și expuse, dupe cum este și voința soțului meu.

Astfel, pe lângă mobilele de preț, se va conserva din argintărie: Sfeșnicele cu care s'a servit soțul meu, și care se află în cele două camere ce au fost locuite de dânsul, iar din bijuterii: Ceasornicul soțului meu, inelul său de brilliant, pe care l'a purtat, nasturii de măneci și de piept pentru cămașe, precum și țigareta de chilimbar, cu care s'a servit până în cele dupe urmă momente ale sale.

Aceste obiecte și bijuterii toate se vor încadra în cutii deosebite și păstra închise sub geam, în muzeu, pentru totdeauna.

Celelalte toate bijuterii și argintărie, de care nu dispun prin acest testament, și pe care le am zestre, daruri sau moștenire dela părinți, precum și mobile ale mele ce se vor găsi netrebuincioase, se vor putea vinde prin licitație publică, căutându-se de a se prinde pe ele prețurile cele mai avantajoase, și suma ce va rezulta să se depună în efecte publice, considerându-se ca capital, la Casa de Depuneri și Consemnațiuni.

6) Tot venitul averii mele imobile și mobile se va întrebuința de Primăria Orașului Craiova, în stabilirea, întreținerea și îmbunătățirea institutelor de care se vorbește în acest testament și în testamentul soțului meu.

7) Dacă se va găsi că este mai avantajos să vândă livadia și via dela Drăgășani, vânzarea se va face prin licitație publică, dupe cât de întinse publicațiuni, și se va confirma numai atunci când va eși un preț îndestul de bun.

Capitalul ce va rezulta din vânzare se va depune la consemnație în efecte publice, și dobânda lor va servi la întreținerea institutelor arătate mai sus.

8) Hainele și rufăria mea se vor împărți la săraci. Nu se vinde nimic din ele.

9) Din bijuteriile, proprietatea mea, despre care se vorbește mai sus, leg:

Doamnei Lina Mar-Oceanu, nepoată de soră a mult iubitului meu soț, o brățară cu un singur șir de briliante mari și un diamant.

Domnișoarei Cornelia Mitescu, fiica D-lui Ion Mitescu, un inel de briliante, două mari opale și două-spre-zece mici, precum și două ace de bagă cu briliante pentru cap.

Domnișoarei Dora Mitescu, fiica D-lui Ion Mitescu, și finișoara mea, mărgăritarul meu într'un șir mare, compus din două sute nouă zeci boabe, și un inel de briliant marchiză.

Domnișoarei Aristița Stoenescu, fiica D-lui Grigore Stoenescu, o brățară de aur cu o singură piatră mare de diamant.

Leg Doamnei Aristița Smadoviceanu suma de lei 10.000 adică zece mii lei.

Leg Domnișoarei Pepi (Iosephina) Pichler, dama mea de companie, suma de lei 10.000, și toate mobilele aflate în camera în care locuiește, afară de lada de fier din acea cameră, precum și un covoraș, lucrat de dânsa, și care se află în salon lângă canapeaua cea mică.

La toți servitorii mei li se va da salariul pe două luni.

10) Las suma de 30.000 lei Domnului Ion Ath.Mitescu, și-l îndatorez ca intentându-se vreun proces pentru anularea testamentului meu, să aibe a apăra acest testament înaintea tuturor instanțelor judecătorești din țară.

Suma ce formează acest legat negăsindu-se în casă, se va achita din venitul averii mele.

11) Voesc ca corpul meu să fie înmormântat tot în Cimitirul Sineasca, alături cu rămășițele pământești ale prea iubitului meu soț. Doresc ca înmormântarea mea să fie cât se va putea de bogată.

12) După încetarea mea din viață, Primăria Comunei Craiova este obligată a face în primul an toate comanda prescrise de religiunea noastră pentru odihna sufletului meu, iar în urmă și în totdeauna de două ori pe an câte un parastas, unul la 14 Septembrie, ziua încetării

din viață a prea iubitului meu soț, și altul în ziua care va fi a trecerei mele din această viață.

13) Primăria Orașului Craiova va întreține în bună stare, cavoul și va îngriji a se planta în totdeauna flori bune și frumoase în grădinița ce se va face deasupra lui.

14) Dupe încetarea mea din viață, legatară mea universală va imprima în broșuri acest testament, distribuindu-l la cetățeni, iar alte imprimate dupe acest testament, încadrate dimpreună cu testamentul soțului meu, le va așeza în sălile Spitalului, Bibliotecii și Muzeului.

15) Numesc executori testamentari pe Primul Președinte și Procurorul General de pe lângă Curtea de Apel din Craiova, în persoanele celor ce vor ocupa acestei funcțiuni, precum și pe Domnul Ion Ath. Miteșcu, pe cari în interesul institutelor ce sunt a se fonda și în acela al orașului Craiova, îi rog să primescă această sarcină.

16) Executorii mei testamentari, toți împreună, sau fiecare în parte, vor avea dreptul de control asupra Administrației Spitalului, Bibliotecii și Muzeului Aman, iar D-l Ion Ath. Miteșcu în special asupra executării dispozițiilor din acest testament.

Îi rog pe toți să stăruiească întru îndeplinirea ultimei mele voinți.

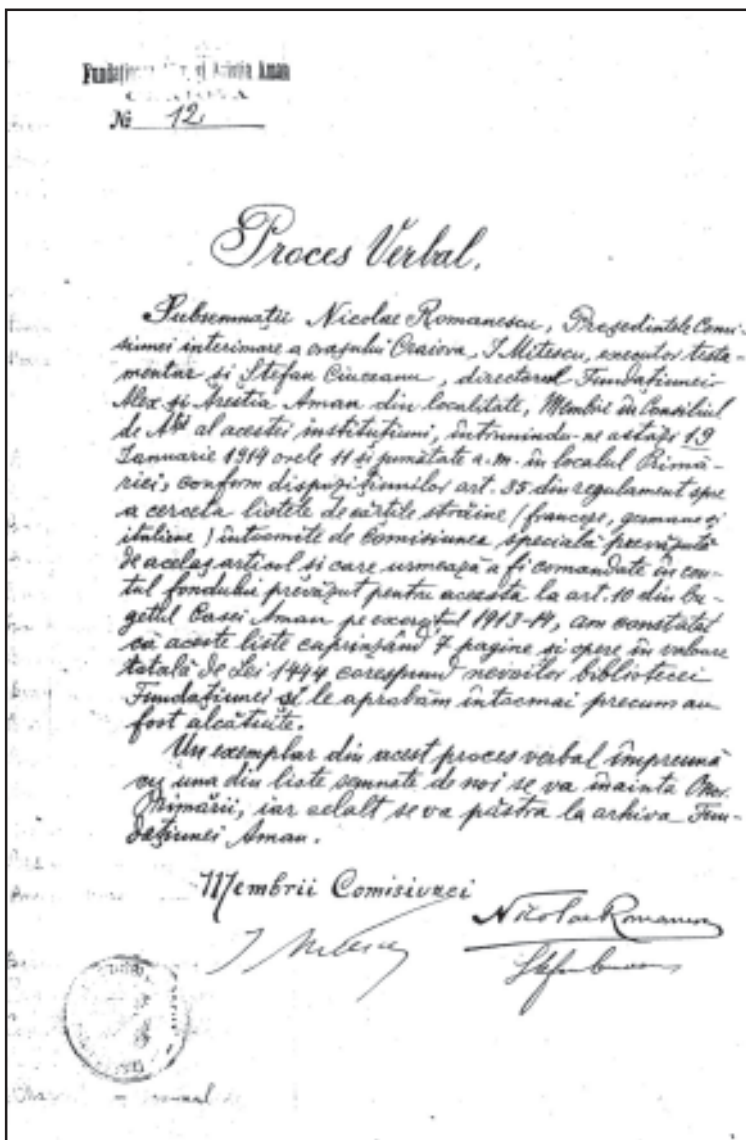
17) Orice testament al meu anterior acestuia este și rămâne cu totul revocat.

18) Acest testament s'a făcut de mine în două exemplare, scrise și subscrise de mine însu-mi, din care unul l'am investit cu forma mistică, iar celălalt, olograf, s'a dat în păstrarea Domnului Ion Ath. Miteșcu.

Făcut astăzi, anul una mie nouă sute unu, luna Mai patrusprezece, în orașul Craiova.

(ss) Aristia Alexandru Aman.

Arhivele Olteniei, 1929, p.163-165.

Proces Verbal al „Comisiunii interimare a orașului Craiova” prin care se hotărăște achiziționarea unor lucrări pentru fondul de carte al instituției, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, Dosar 1914, f.20.

**REGULAMENTUL FONDAȚIUNEI
ALEXANDRU AMAN ȘI SOȚIA SĂARISTIA,
NĂSCUTĂ GRIGORIE LĂCEANU DIN CRAIOVA**

CAP. I

Localul și diviziunea lui

Art. 1. Fondatiunea „Aman“ se compune din 3 secțiuni: o bibliotecă, o pinacotecă și un muzeu, toate reunite în casele proprii ale răposaților soți Aman, amenajate înadins pentru aceasta.

Numele fundațiunii, va fi, conform dorinței testatorilor „Muzeul, Biblioteca și pinacoteca Alexandru Aman și soția sa Aristia Aman, născută Grigorie Lăceanu“.

CAP. II

Administrațiunea

Art. 2. Administrațiunea bibliotecii, a pinacotecei și a muzeului se compune din: un director, care are supravegherea generală și conducerea instituțiunii.

Doi bibliotecari pentru bibliotecă, pinacotecă și muzeu ale căror atribuțiuni vor fi indicate de director după necesitate.

Directorul veghează la siguranța cărților și a tuturor obiectelor ce se găsesc în bibliotecă, muzeul și pinacoteca, el va îngriji de confecționarea și întreținerea registrelor și a cataloagelor, va observa la îndeplinirea tuturor regulilor stabilite sau de făcut; personalul, materialul și compatibilitatea sînt sub autoritatea sa.

Directorul este responsabil de averea aflată în localul Fundațiunii, după inventarul făcut de Primărie și iscălit de dînsul.

CAP. III

Consiliul de administrație

Art. 3. Consiliul de administrație este format din:

a) Primarul orașului Craiova.

b) D.I.Mitescu special executor testamentar și ceilalți doi executori testamentari, d-ni: prim-președinte și procurorul general al Curtei de Apel din Craiova;

c) Directorul Fundațiunei.

Art. 4. Consiliul de administrație statuează asupra întrebuințării fondurilor prevăzute de Consiliul comunal în fiecare an, prin bugetul instituțiunei, asupra primirii darurilor oferite, asupra propunerilor de cumpărări sau de schimbări de făcut asupra numirii și revocării funcționarilor după convocarea care se va face de primar, în fine asupra oricăror necesități privitoare la această instituțiune, în afară de chestiunile de administrație curentă.

CAP. IV

Biblioteca

Art. 5. Biblioteca fundațiunei constă din cărțile rămase de la testatori și din acelea ce se vor cumpăra treptat pe măsura mijloacelor de care va dispune fundațiunea precum și din acelea provenite din donațiuni.

Biblioteca va cuprinde trei secțiuni:

a) Cărți;

b) Manuscripte și documente;

c) Stampe, hărți și atlase geografice, planuri și colecțiuni de muzică.

Art. 6. Fiecare carte a bibliotecii, tipărită sau manuscript cum și fiecare stampă, document, hartă geografică trebuie să fie timbrată cu un sigiliu propriu al bibliotecii, iar cele provenite din donațiuni vor purta și numele donatorului.

Sigiliul va fi aplicat cu cerneală pe recto al titlului dinăuntru imediat sub acestea, precum și pe ultima pagină.

Sigiliul va trebui să fie simplu de formă lunguiață, nu prea mare și cu legenda simplă: Biblioteca „Aman“, Craiova.

Art. 7. La intrarea oricărei cărți, i se va da un număr de ordine de intrare, care număr va fi scris atât în interiorul sigiliului de la titlu, cât și pe eticheta lipită pe dosul cărții.

Dacă cartea are mai multe volume se va repeta pe fiecare același număr.

Art. 8. Cărțile vor fi aranjate în rafturi după înălțime ținându-se seama de format care va fi în trei feluri: 1) mic până la 18 centimetri, 2) mijlociu până la 28 centimetri, 3) mare de la 28 centimetri înainte.

Formatul cel mare se va așeza în rafturile de jos, apoi deasupra cel mijlociu și așa mai departe, putându-se aranja și după specialități.

Redacțiunea catalogului

Art. 9. Pentru ca publicul să poată uza ușor și cu folos de orice carte, biblioteca trebuie să aibă trei cataloage, dintre care două vor fi pe fișe, iar cel de al treilea va fi un registru intrare-inventar.

Art. 10. Dintre cele două cataloage pe fișe, unul va fi alfabetic, iar celălalt va fi pe specialități, amândouă vor purta pe ele numărul sub care cartea a fost înscrisă în registrul de intrare-inventar.

Art. 11. Orice fișe din catalogul alfabetic va fi redactată în modul următor: în colțul din dreapta se va pune formatul și numărul de intrare (Care este și numărul cărții), iar în cele din stânga întotdeauna cu caracter latine și mai mari, se va pune cuvântul de ordine, care constă din numele de familie al autorului urmat de numele său propriu în paranteză.

După cuvântul de ordine se va pune titlul cărții transcris în caractere latine afară de cele grecești cât mai complet și mai exact și cu toate particularitățile sale ortografice. Dacă este traducțiune, se va arăta și se va pune și numele traducătorului. Mai departe, se va scrie orașul unde s-a făcut publicația, apoi anul și numărul volumelor.

Art. 12. Pentru traducere se va face o fișă cu numele traducătorului și se va face la numele autorului tradus.

Art. 13. Dacă autorul este un pseudonim când se cunoaște adevăratul său nume, acesta va fi pus ca cuvânt de ordine, iar după el se va pune în paranteză pseudonimul făcându-se și o fișă specială de indicațiune la pseudonim cu trimitere la nume.

Art. 14. Când autorul este necunoscut, cartea se va considera ca anonimă și în cazul acesta cuvântul de ordine îl va forma substantivul cel mai principal de titlu.

Art. 15. Dacă cartea are mai mulți autori, cuvântul de ordine îl formează numele celui dintâi urmat de celelalte în paranteză și pentru fiecare din ele se va face o fișă de indicațiune la numele cel dintâi urmat de celelalte în paranteză și pentru fiecare din ele se va face o fișă de indicațiune la numele cel dintâi.

Art. 16. Catalogul de specialități se va face tot pe fișă, scriindu-se în colțul din stânga, în locul cuvântului de ordine clasa și diviziunea (spre exemplu: medicina, anatomia) apoi cuvântul de ordine, titlul și celelalte ca și caralogul alfabetic.

Art. 17. Amândouă cataloagele, atât cel alfabetic, cât și cel de specialități, nu vor putea fi consultate decât în fața bibliotecarului.

Art. 18. Manuscrisurile vor avea catalog special, cuprinzând descrierea amănunțită a fiecărui volum, arătându-se pe scurt subiectul tratat, reproducându-se primele și ultimele cuvinte din text. Se vor arăta și particularitățile dacă sunt, dacă de la început și până la sfârșit scrierea este a aceiași persoane, dacă rândurile sunt în continuu sau pe coloane, dacă este un exemplar unic sau numai o copie.

Se va arăta apoi data manuscriptului, dacă o are, anul când a fost început și când a fost isprăvit, materie pe care este scris pergament, hârtie etc., numărul foilor sau al paginilor, formatul, dându-se în milimetri, înălțimea și lățimea, numele proprietarului căruia a aparținut mai înainte etc.

Art. 19. Pentru documente, stampe, hărți și atlase geografice, planuri și colecțiuni de muzică se vor face cataloage speciale.

Orele de lucru

Art. 20. Biblioteca fundațiunii „Aman“ va sta deschisă în toate zilele de lucru în lunile mai, iunie, iulie, august de la orele 8-12 a.m. și de la 2-6 p.m. În lunile septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie, februarie, martie, aprilie de la 8-12 a.m. și 3-7 p.m.

Persoane

Art. 21. Biblioteca fundației „Aman” fiind o bibliotecă publică va fi accesibilă oricui. Se vor exclude însă:

- a) copii până la vârsta de 14 ani;
- b) oamenii care prin ținuta lor nedemnă sau prin necurățenia lor dau motive de excludere;
- c) aceia ce au rea reputație după aprecierea directorului.

Serviciul în sala de lectură

Art. 22. Este interzis oricărui lector de a intra în sala de lectură îmbrăcat cu palton, pardesiu sau manta, cu baston, umbrelă sau pălărie. Toate acestea vor trebui să fie lăsate la garderobă, unde li se vor da numere de ordine. Garderoba e gratuită.

Art. 23. Nici un lector nu va aduce cu sine cărți de-ale sale proprii pentru ca să nu se facă confuziune în graba momentului plecării, schimbându-se cărțile bibliotecii cu acelea ale sale.

Art. 24. Fiecare lector nu va putea cere mai multe de 5 volume de odată, afară de cazuri excepționale când se va cere autorizarea specială a directorului.

Art. 25. Se interzice conversațiunile în sala de lectură și orice zgomot care ar turbura pe cei care lucrează în sală.

Cererile de cărți se vor face în scris pe cartoane speciale în conformitate cărora vor fi înapoiate.

Art. 26. Nimeni n-are voie a se servi singur sau a atinge cărțile din rafturi.

Art. 27. Orice carte se va da numai pe baza unui buletin de cerere luat de pe masa bibliotecarului, sau care vor fi depuse pe mesele de citire în fața fiecărui scaun. Lectorul pe lângă indicațiunile cărții, își va nota numele și adresa.

Acest buletin nu se va mai înapoia, ci va rămâne la masa bibliotecarului spre a se păstra în bibliotecă, pentru ca la finele anului să se poată face statistică de ceea ce s-a citit, precum și de numele celor ce au frecventat biblioteca.

Art. 28. Cărțile date spre consultare vor fi înapoiate la masa bibliotecarului de însăși persoana care le-a cerut, ele nu vor fi lăsate la masa unde s-a citit.

Art. 29. Este interzis a se îndoi foile cărții pe motiv că se însemnează pagina unde a rămas, de asemenea nu se permite de a se desemna sau a se scrie ceva pe cartea de consultat. Nici chiar erorile de tipar, observate de lector, nu se vor îndrepta de acesta, ci se vor putea numai semnala bibliotecarului.

Art. 30. Cerneala se va putea întrebuința, ea se va putea procura chiar de la bibliotecă, îngrijindu-se însă să nu se păteze cartea, căci în cazul acesta vinovatul va fi obligat a-i plăti costul sau a plăti o despăgubire proporțională cu stricăciunea după aprecierea directorului.

De asemenea va plăti costul întreg al cărții și cel ce îi rupe foile, fără a se putea invoca motive de forță majoră.

Hârtia pentru notițe și creionul necesar se vor aduce de către cititor.

Art. 31. Nu se dau cărți afară din sală de lectură sub formă de împrumut, nimănui sub nici un cuvânt.

Art. 32. Se interzice în mod absolut și riguros fumatul înăuntrul bibliotecii, și al întregii clădiri a fundației.

De asemenea se interzice introducerea în sala de lectură a oricui fel de consumațiune, beuturi sau alimente.

Este iarăși interzis introducerea de câini sau orice alte animale.

Art. 33. Cel ce nu va păstra buna ordine sau va călca dispozițiunile de mai sus, va putea fi imediat expulzat din sală și local și va putea fi oprit de a mai frecventa biblioteca.

Despre achizițiuni

Art. 34. Biblioteca pe lângă cărțile rămase de la testatori și pe lângă acelea ce s-au cumpărat sau se vor cumpăra în viitor, își va putea îmbogăți colecțiunea și prin donațiuni.

Se va căuta pe cât va fi posibil ca toate domeniile cunoștințelor omenești să fie cu timpul reprezentate.

Art. 35. Pentru donațiuni, directorul va convoca consiliul de administrațiune, care va avea să se pronunțe asupra acceptării, iar pentru cărțile și documentele ce se vor cumpăra, din nou consiliul comunal va institui o comisiune ad-hoc, din care face parte și directorul fundațiunii, care va alcătui liste, ținându-se seama de publicațiunile cele mai noi și

ferind biblioteca de a-i încorpora biblioteci vechi prin cumpărarea ale cutărei sau cutărei persoane.

Aceste liste se vor supune cercetării și aprobării consiliului de administrație.

Copii după aceste liste întotdeauna se vor păstra și la arhiva fundațiunii.

Cumpărarea cărților astfel stabilite se vor face de primărie.

Comanda directă către librării editoare sau la anticari este preferabilă.

Dispozițiuni generale

Art. 36. Exemplare duble și absolut identice vor putea fi schimbate, vândute sau dăruite altor din țară, dacă propunerea direcțiunii va fi aprobată și de consiliul de administrație sesizat de primar.

Art. 37. Pentru a putea feri cărțile din bibliotecă de deteriorări înainte de vreme și pentru a le asigura buna lor păstrare bibliotecarul va face liste de cărțile ce trebuiesc legate, înaintându-le primăriei, iar după hotărârea consiliului de administrațiune se vor trimite cărțile la legătorie, ținându-se un registru special.

Pentru toate trebuințele bibliotecii de orice natură ar fi ele, directorul comunică numai cu primarul. Acesta singur hotărăște care chestiuni trebuiesc supuse deliberării consiliului de administrațiune pe care-l convoacă el.

CAP. V

Muzeul și pinacoteca

Art. 38. La alcătuirea muzeului și pinacotecii fundațiunii „Aman” se va căuta cât mai mult posibil a le imprima cu timpul, un caracter regional oltenesc, în tot cazul cât se putea mai puțin străin nu numai în Oltenia, dar de țară și de neam.

Art. 39. La început aceste două secțiuni vor fi formate conform dispozițiunilor testamentare din obiectele mai de valoare rămase de la testatori, din medalii, monede vechi, obiecte de artă a căror valoare artistică să fie necesară îmbogățirii muzeului, precum și din tablourile testatorilor, la care se vor adăuga și alte achizițiuni noi.

Art. 40. Direcțiunea va fi obligată a ține inventare speciale de toate obiectele de valoare și tablourile aflate sau intrate în fiecare secțiune.

Art. 41. Achizițiunile cele noi se vor procura prin primire de daruri, conform dispozițiilor luate și pentru cărți sau prin cumpărare.

Art. 42. Nu se vor cumpăra nici un obiect pentru muzeu sau tablou pentru pinacotecă decât în urma avizului conform al Consiliului de administrație, urmat de recomandațiunea motivată a unei comisiuni de specialiști instituită de consiliul de administrațiune, constatându-se toate cele urmate conform regulii de mai sus, prin procese-verbale, cari se vor păstra în arhiva direcțiunii fundațiunii. Directorul fundațiunei și d-l I. Mitescu, executorul testamentar, vor face parte din comisiune.

Art. 43. Publicul este admis a vizita muzeul și pinacoteca în toate duminicile, joile și zilele de sărbătoare, afară de prima și a doua zi de Crăciun, 1 ianuarie, 3 zile la Paști și 10 mai.

Art. 44. Orele când publicul va putea vizita muzeul și pinacoteca vor fi: în lunile mai, iunie, iulie și august 9-12 dimineața și 3-5 p.m. și septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie, februarie, martie, aprilie 10-12 dimineața și 2-4 p.m.

Art. 45. În afară de zilele și orele menționate în articolul precedent, nimeni nu va putea vizita muzeul și pinacoteca decât cu învoirea specială a primarului sau a direcțiunii.

Art. 46. Nimănu-i va fi permis a vizita sala muzeului sau a pinacotecii având umbrele sau bastoane în mână, ci acestea vor fi lăsate jos în shimbul unui număr de ordine în baza căruia i se vor restitui lucrurile la plecare.

Art. 47. Fumatul este riguros oprit.

Art. 48. De asemenea se interzice oricui de a atinge cu mâna sau cu altceva obiectele sau tablourile expuse în sălile muzeului sau a pinacotecii.

Art. 49. Copierele tablourilor sunt permise cu învoirea specială a primarului. Ele vor fi făcute în toate zilele de lucru de la 9-11 dimineața. Tabloul de copiat nu va putea fi schimbat de la locul său.

Art. 50. Cei ce se vor face culpabili de stricăciuni de obiecte de ale muzeului sau de pinacotecii, pe lângă despăgubirile ce vor trebui să plătească, se vor pedepsi conform legii.

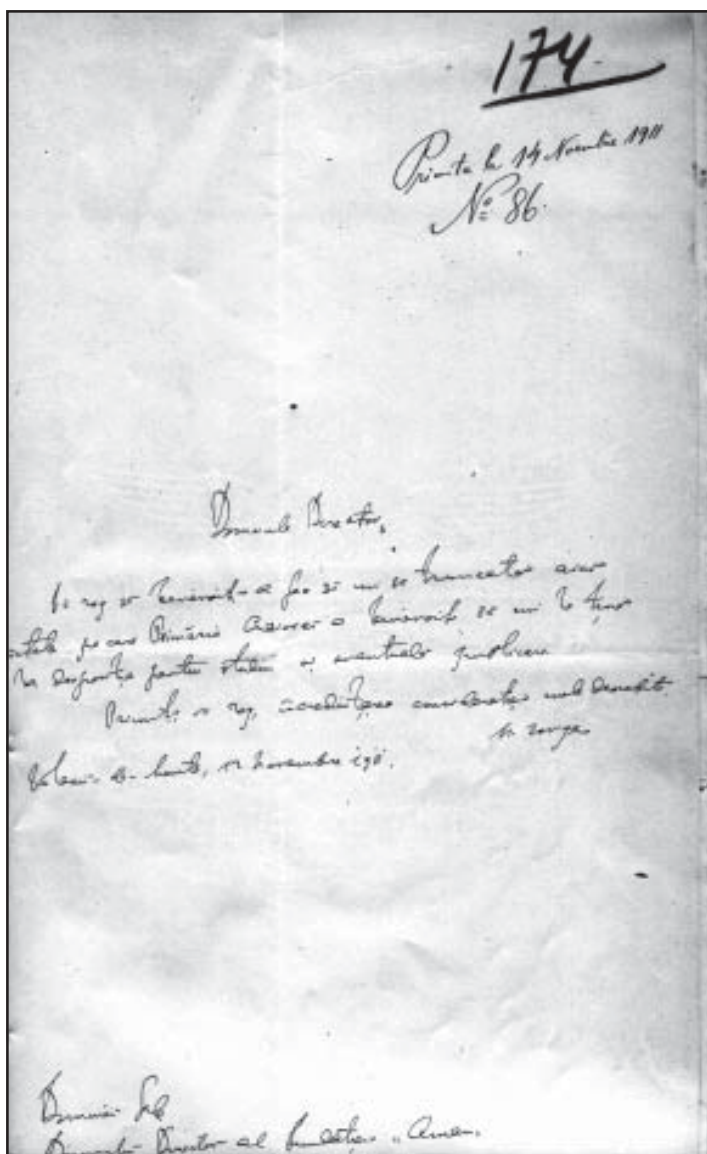
Art. 51. Conversațiunile cu voce tare se interzic publicului în sălile muzeului și pinacotecii.

Hotărâri trecătoare

Art. 52. Directorul actual al muzeului va face un inventar amănunțit de tot avutul bibliotecii, muzeului și pinacotecii.

În ele se va trece tot ce se va aduce cu timpul în fundație. Inventarul astfel întocmit se va tipări în fiecare an, în luna septembrie. La schimbarea directorului, noul director va primi după inventar în seama și răspunderea sa tot acest avut, cărți, tablouri etc. De față fiind și un delegat al primarului, care va semna în procesul verbal de predare.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj, Primăria Craiova, Serv. Ad.-tiv. Inv. 4/1911, p.93-102.

*Cererea lui N. Iorga către Conducerea Fundației „Aman“,
Biblioteca „Al. și Aristia Aman“, Dosar 1911, f.75*

SCRISOAREA LUI CATON THEODORIAN CĂTRE PRIMARUL CRAIOVEI

prin care îi comunică că a donat 284 volume cu autograf pentru Biblioteca „Aman“, alăturând și lista cărților donate, rugând să se înființeze în cadrul bibliotecii o secție de manuscrise și autografe

București, 29 sept. 1938

Domnule Primar,

În dorința de a îmbogăți patrimoniul cultural al Fundației „Aman“ din orașul meu natal Craiova și în deosebi de a oferi acestei Fundațiuni un număr de cărți, cari purtând fiecare autograful autorului respectiv, au o valoare specială, am expediat la începutul lunii iulie a.c., deadreptul direcțiunei Fundației două lădițe cu 284 (două sute optezeci și patru) de volume, de autori români, mai toți dintre cei mai cunoscuți.

Intențiunea mea, oferindu-vă aceste cărți, a fost de a înlesni Fundației „Aman“ înființarea unei secții de manuscrise și autografe în biblioteca sa. Asemenea destinației am văzut că se dau cărților prevăzute cu autografe și dedicații în mai multe biblioteci și muzee din streinetate, precum: Milano, Veneția, Florența, Pisa, Viena, Lyon, Rouen, München, etc. Cărțile de la mine împreună cu cele donate de domnii Romanescu, Ciocazan și alții pot forma foarte frumos secțiunea ce am sugerat.

Sperând că și domnia voastră veți împărtăși acest mod al meu de a vedea, voi fi fericit să aflu din răspunsul domniei voastre că ați dat cărților pe care le-am trimis destinația dorită.

În orice caz, Domnule Primar, nu voi face nici o obiecție dacă acceptarea ofertei mele se va face în condițiuni altfel văzute de dumneavoastră.

Alătur lista cărților donate în număr de 284 (două sute optzeci și patru), cele trimise la începutul lunii iulie la care se vor mai adăuga 24 (două zeci și patru) notițe la sfârșitul listei și pe care le voi trimite ulterior.

Primiți vă rog, Domnule Primar, expresia sentimentelor de înaltă stimă și considerație ce vă păstrez.

Caton Theodorian

Str. Țepeș Vodă 71 – București 4

Domniei sale

Domnului Primar al orașului Craiova.

Referat

[al Elenei Farago pe marginea propunerii lui Caton Theodorian]

Cele două lădițe cu cărți le-am primit, dar nu le-am desfăcut și nu am comunicat onor. Primăriei, deoarece, între timp, am tratat, personal, cu domnul Caton Theodorian, căutând să-l conving că cel puțin deocamdată, propunerea d-sale e absolut inadmisibilă, deoarece nu ne putem îngădui inovații (mai ales dacă ele implică și chestiunile de spațiu și mobilier special) până ce Pavilionul și întreaga donațiune N.P. Romanescu nu vor fi puse la punct.

I-am propus domnului Theodorian, să doneze cărțile, pe care le-a destinat Bibliotecii acestei Fondațiuni, admitând că ele să fie înregistrate, fișate și puse la dispoziția cititorilor deocamdată. Și cum d-sa pretindea să le și cartonăm i-am spus că se vor cartona rând pe rând împreună cu alte cărți ale bibliotecii, an de an, după prevederile fondului respectiv) în buget iar dacă în viitorul aranjament al întregii Fondațiuni (după terminarea noului Pavilion) va fi loc și vor exista posibilitățile materiale inerente creării a cele noi secțiuni propuse de d-sa i se va satisface dorința.

Pentru a evita orice bănuială de rea voință din parte-mi, l-am sfătuit pe domnul Theodorian să se adreseze onor Primăriei, fără a cărei aprobare eu n-aș putea să îngădui înființarea acelei noi secțiuni (auto-grafe și manuscrise) chiar dacă Fundația ar poseda mijloacele necesare.

5.X.938.

Elena Farago.

Urmează lista cărților donate.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj, Primăria. Serv. Ad-tiv, dos. 31/1938 (inv.67), f. 71-74.

MINISTERUL CULTURII NAȚIONALE ȘI AL CULTELOR
DIRECȚIA ARTELOR
No.30.035/1942

MĂSURI PENTRU APĂRAREA PATRIMONIULUI ARTISTICO-CULTURAL

Pentru a pune la adăpost bunurile artistice de eventualele avarii, depe urma acțiunii atacurilor aeriene, Marele Stat Major, prin măsurile luate din vreme, a ajutat evacuarea celor mai mari părți din patrimoniul artistic național.

Unele autorități civile în a căror atribuțiuni este conservarea acestor bunuri, au socotit că prin măsura luată de Marele Stat Major, le încetează orice îndatorire privitoare la supravegherea amintitelor valori care constituie unul din tezaurele noastre naționale.

În consecință se atrage atențiunea tuturor autorităților civile ca să treacă de urgență la verificarea conservării valorilor evacuate. Toți cei ce primesc vreo retribuție dela Stat, sunt obligați a urmări și a se interesa continuu de buna întreținere a bunurilor ce au fost lăsate în păstrarea lor, fiind responsabili de toate avariile cauzate din lipsa unei continui îngrijiri.

Directorii de Muzee, de biblioteci și arhive, precum și conservatorii salariați sau onorifici, sunt obligați sub pasibilitate de a fi sancționați de a face un control lunar, pentru a constata starea în care se păstrează averea artistică și culturală, consemnând constatările în Proces Verbal, care se va înainta Direcției Artelor din Ministerul Culturii Naționale, care în legătură cu Marele Stat Major Secția 4-a, vor lua grabnice măsuri de urmare.

Se vor cerceta cu deosebită atenție picturile și icoanele care ținute mai multe luni închise în întunec sau umiditate, pot mucezi sau îngălbeni. Deasemenea, se vor examina documentele de pergament, actele istorice, cărțile vechi și mai cu seamă țesăturile de mătase și lână din veacurile

trecute, comori românești, care fără de o atentă și continuă îngrijire sunt amenințate de a fi pierdute când rămân uitate prin lăzi igrasioase unde pot fi atacate de insecte distrugătoare.

Ori de câte ori va fi cazul de a se lua măsuri ca desinfectări, insoriri, consolidări și mai ales orice fel de curățiri și restaurări, se va lua avizul autorităților competente, ele nefiind îngăduite decât cerând aprobarea specială a Direcției Artelor.

O lege specială va stabili sancțiunile pentru toate culpele, ce cauzează distrugerea sau deteriorăria patrimoniului artistic și cultural național.

FONDUL BIBLIOTECII „AMAN“ DIN 1908

Specialități	Românești și traduceri în românește	Străine	Opere	Volume
1. Agricultură	4		4	4
2. Enciclopedii și dicționare	7	40	47	244
3. Geografie	5	36	41	47
4. Filologie	8	7	15	17
5. Istorie	61	298	339	681
6. Istorie naturală	1	30	31	34
7. Drept	22	78	100	152
8. Literatură	182	463	632	919
9. Medicină	1	21	22	23
10. Periodice	8	6	14	22
11. Filozofie	7	190	197	245
12. Fizico-chimie	-	11	11	11
13. Artă	-	39	39	56
14. Matematică	2	10	12	13
15. Teologie	7	25	32	40
16. Bibliografie	3	9	12	15
TOTAL GENERAL	318	1 263	1 581	2 523

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj.
Colecția Foi Volante, nr. 672, p.10.

București, 1931 iulie 9

CIRCULARĂ
A MINISTRULUI INSTRUȚIUNII ȘI AL CULTELOR,
N.IORGA, ADRESAT PRIMARULUI ORAȘULUI CRAIOVA
PRIVITOR LA ÎNFIINȚAREA UNEI BIBLIOTECI
COMUNALE SAU UNIFICAREA TUTUROR
BIBLIOTECILOR EXISTENTE ÎN ORAȘ

România

Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor
Casa Școalelor și a Culturii Poporului
Nr. 27369. Seria F

9 iulie 1931

Domnule Primar,

O fundamentală necesitate a timpurilor de civilizație, pe cari le trăim, este luminarea sufletească cât mai intensă a păturilor adânci ale populațiunii.

Numai cu această condiție un popor se poate lupta cu celelate în marea bătălie de supremație intelectuală.

Pentru aceasta însă populațiunea trebuie ajutată, îndrumată și bine pregătită. Mijlocul de pregătire cel mai eficace este cartea, care trebuie pusă neconținut la îndemână a cât mai mulți, a tuturor.

Dar fiindcă și cartea ca toate celelalte este scumpă și nu o poate avea mai ales populațiunea nevoioasă, care trebuie cu deosebire ridicată sufletește, se impune organizarea și funcționarea de biblioteci publice.

Așa fiind, Ministerul Instrucțiunii și al Culturii Naționale face apel la dv., ca părinte sufletească al tuturor cetățenilor din acest oraș, să faceți toate forțările pentru înființarea unei biblioteci comunale, înzestrată cât

mai puternic cu tot felul de publicațiuni, decare să se poată folosi de la umilul absolvent de curs primar, până la intelectualul cel mai recunoscut.

Dacă în localitate, funcționează mai multe asemenea biblioteci, recomandăm călduros întrunirea lor într-una singură, cât mai bine organizată, pentru ca prin puteri unite să se dobândească folos cât mai desăvârșit. A lucra prin risipirea de forțe sau prin eforturi divergente, când este vorba de ridicarea maselor prin cultură, este a compromite de la început această generoasă activitate.

Recomandăm de asemenea organizarea acestor biblioteci comunale sub conducerea directă a corpului profesoral din localitate. Pentru aceasta vă rugăm a convoca de urgență corpul didactic secundar din orașul dv. pentru ca prin 2-3 delegați ai săi să seprocedeze cât mai urgent la organizarea și punerea în funcțiune a Bibliotecii comunale. Acești delegați vor fi de preferință dintre profesori secundari, ce vor rămâne fără catedre pe urma desființării de scoale secundare.

Nădărdum domnule primar, că înțelegeți ca și noi rolul precum-pănitor al bibliotecii în dezvoltarea culturală a neamului nostru, nu ne îndoim, că apelul de față răspunde gândurilor dv. de bine pentru concetățenii ce v-au chemat în fruntea lor și că veți pune tot sufletul pentru realizarea lui cât mai grabnică și cât mai rodnică.

Ministrul Instrucțiunii și al Cultelor
N. IORGA

Domnului Primar al orașului Craiova

(Rezoluția) Se va avea în vedere că Municipiul are deja Muzeul și Biblioteca Aman.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj, Primăria Craiova
 Serv. ad-tiv., dos. 31/1931 (inv.32), f. 31.

REGISTRUL INVENTAR PE 1930/1931 (SELECTIV)

Muzeul. Sala I. Pinacoteca (113 tablouri) din care enumerăm selectiv:

„Apus de soare în portul Chicago“ – Dărăscu, „Coșarii“ – J.A.Steriade, „Ulmul“ – N.Grant, „Printre mesteceni la Stănișoara“ – A.Verona, „Portretul d-nei F“ – Tătărescu, „Șantierul portului Galați“ – Al. Satmary, „Natură moartă“ – I.Andreescu, „Portretul d-nei...“ – G.D.Mirea, „O lae de țigani“ – Eust. Stoenescu, „Trandafiri“ – Oprișan Rădulescu, Efect de lampă“ – M. Bunescu, „Cap de țărancă“ – N. Grigorescu, „Un vagabond“ – C.C. Stork, „Moara lui Stamate“ – G. Petrașcu, „Noapte“ – Zoe Mandrea, „Sala de așteptare“ – Schweitzer-Cumpăna, potretele lui Alexandru Aman, Aristia Aman, Pepica Aman, Autoportret – Th. Aman, „Interiorul unei catedrale“ – Lepié 1872, „Fructe“ (pictură pe lemn) – Meucci, „Melancolie“ (acuarelă) – H. Baron, „Peisaj“ – Dulac, „Bărbatul indiscret“ (pictură pe lemn) – Geyer, „Plimbare în parc“ (pictură pe lemn) – J.B. Lefebre, „Sodoma“ (pictură pe aramă) – Daniel V. Heil, „Portretul unui bărbat“ (pe lemn) – A.E., 1630 etc.

Sculpturi: „Tors“ (marmură) – A. Chiciu, „Meduză“ (piatră) – Severin, „Cap de expresie“ – Olteanu, „Bustul lui Th.Aman“ (ghips) – F. Stork etc.

Mobilier: 2 fotolii și 5 scaune(piele de Cordoba), 2 canapele (stofă de mătase), un birou cu încrustații în lemn etc.

Muzeul. Sala 2. Tablouri (46): „În cârciumă“ (pictură pe lemn) – D. Teniers, „Cavalcadă“ – A. Leopold, „Cavalcadă“ – Serres, „Socoteala“ (pictură pe lemn), „Cap de italian“ – Q.R., „Frumoasa Violante“ (copie după Tizziano), „Sfânta familie“ (copie după Raffaello Sanzio) etc.

Sculpturi: „Bust de femeie“ (miniatură marmură) – Pugi, „Venera din Milo“ (bronz) – R. Sauvage, „Cele trei grații“ (alabastru), „Venus cu mărul discordiei“ (alabastru) etc.

Obiecte de artă, mobilier și monede: 4 vase mici de Tanagra, 2 vase mari japoneze, un ceasornic porțelan, două sfeșnice de argint (Al.Aman, 1871), o pendulă onix, oratoriul de lemn, trei sfeșnice lemn sculptat (biserica Jitianu), uși împărătești, un fragment frescă (biserica Crețești), un fragment tâmplă (biserica schitului Cioclovina), o icoană îmbrăcată în argint, steagul orașului Craiova din 1872, steagul Principatelor Unite, districtul Dolj 1860, o farfurie pictată (Le passage du pas de Sučeze cu cardinalul Richelieu și Ludovic al XVII-lea) etc.

Vitrina Aman (lemn palisandru, ornamente metal, geam-bombat) cu bijuteriile și obiectele familiei: ceas aur A.A., trei butoni cu mărgăritar, doi butoni cu briliante, un ȱigaret chilimbar, un inel cu briliant, broșe, cercei, un ceas de aur cu capacul cu email, o statueta de os, un portret miniatură de fildeș, o statueta a lui Shakespeare, un toc din metal auriu cu numele Aristia gravat pe el, 6 cești cu farfurioare de Sčvres cu coroana regală și monograma L.B. 1844, două cești cu coroana regală și monograma N, două statuete de Saxa, un toc sedef, o tabacheră de argint, un ceas de aur cu lanț etc.

Vitrina E. Cornetti (din nuc sculptat, cu încrustații de sedef) cuprinde: paftale de argint, o cartușieră din argint, găteli de cap din argint aurit, un jungher cu mâner și teacă de argint, un cuțit cu plăsele de os și argint, un cuțit cu mâner de argint și monogramă, o cruce de alamă aurită (o decorație de la 1877), o tabacheră de baga de argint, iconițe din lemn îmbrăcate în argint, o brațară de aur cu trei pietre antice gravate, un colan cu șase medalioane îmbrăcate în aur, o brațară cu diamante, medalioane etc.

Vitrina mare cu 685 monede romane din timpul republicii, monede imperiale (din argint și bronz), monede grecești, bizantine și românești (aur, argint, bronz), monede medievale și moderne.

Vitrina mai mică cuprinde 122 medalii.

Antreul de sus cuprinde: tablouri (portretele d-nei Trișcu, Dima Popovici, Gh.Chițu, d-na Davilla, D.Haralamb, Maria Haggiad, Ion Anestin etc.), litografii (Camera legiuitoare a României din 1859, Deschiderea Divanului Ad-hoc din 1857, Biserica Stavropoleos din București, Obșteasca adunare din 1831), fotografii, fresce mari de la

biserica Crețești, o frescă mică de la biserica Sf.Dumitru, o icoană veche, o vitrină din frasin sculptat (acte, reviste, fotografii, iconițe, topoare vechi, vârfuri de săgeți, pistoale, paftale, fosile etc.), vitrina de lemn de tei (pecetea Primăriei Craiovei din 1831, oale vechi din lut, fragmente din figurine de Tanagra, inele romane și bizantine de aur, o cheie inelară, fibule, ciocan de piatră etc.) și obiecte de artă și mobile (o canapea, fotolii, scaune și taburele cu piele de Cordoba, două manechine îmbrăcate în costume populare, vas de bronz etc.)

Scara (de sus în jos): fotografii, decret al guvernului provizoriu 1848 Muntenia, o hartă a Valahiei din 1790, desene de I.Stăncescu, un portret de Steriade, gravuri.

Antreul de jos cuprinde: 85 desene în creion și peniță, aqua-forte (înramate) de Th. Aman, o vitrină cu ouă încondeiate, o piatră cu inscripția bisericii Harșu, două amfore de teracotă.

Biblioteca: sala nr.1, pe lângă dulapurile cu cărți, busturile lui Heliade Rădulescu, B.P. Hașdeu, M. Eminescu, tablouri înramate ale testatorilor, autoportret Th. Aman (gravură), diploma de bacalaureat și de licență ale lui Al. Aman, diplomele de pitar și serdar, ale lui Aman.

Biblioteca: sala nr. 2, în afara dulapurilor care conțin cărți, aici sunt: hărți, bustul lui Al. Aman (ghips de Dimitriu Bârlad), tablouri, fotografii, Cartea de Aur a Monumentului Independenței, un dulap pentru monedele neexpuse (125), medalii și plachete (478) și două sfeșnice de argint cu inițialele A.A., statuete, o fructieră de argint și încă alte obiecte neexpuse, acte vechi, corespondența Aman, un aparat pentru dezinfectarea cărților „Axion“, un aparat pentru incendiu „Minimax“.

Inventarul este semnat de Elena Farago și custodele-secretară Eliza Petrescu care l-a și scris (1930-1931).

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI CRAIOVA

Fondațiunea „Al. și Aretia AMAN”

Ramuri 1932

C a t a l o g u l
G a l e r i e i d e T a b l o u r i

No. Pictorul

Titlul Tabloului.

Fondatorii:

1.	Th.Aman	Portretul lui (nesemnat)
ALEXANDRU AMAN
2.	Th.Aman	Portretul Doamnei ARISTIA AMAN
3.	Nesemnat	Portretul D-nei El. Lăceanu
4.	„	Serdarului D. Aman (tatăl lui Alex.Aman)
5.	„	Portretul lui Gr. Lăceanu
(tatăl d-nei Arist.Aman.
6.	„	Portretul lui Ion Hagiad.)
7.	Frankenberger	„ D-nei Zissy. 1858.
8.	Carol Szatmary	„ lui G.Chițu.
9.	F.Zahn	„ lui Jean Racoviță. 1852.
10.	Both	Priveliște din Italia.
11.	Dulac	Peisagiu.
12.	Alexandrescu	Portretul lui Ion Hagiad.
13.	Nesemnat	Familia Haralamb:
D.Haralamb, tatăl Generalului Haralamb, fost Locotenent
Domnesc, la 1866; soția sa Alexandrina, fiica Generalului Magheru și
fiul lor.
14.	P.Alexandrescu	Portretul d-nei Maria Hagiad.
15.	Pesky	O doamnă în costum național.
16.	Dulac	Peisagiu.
17.	Nesemnat	Nicolae și Costică Haralamb.
18.	Schoefts	Portretul d-nei Balș din familia Racoviță.
19.	G.D.Mirea (nesemnat)	Portretrul lui Dima Popovici.

20. Nesemnăt Vedere din Veneția.
21. „ Portretul d-nei El.Braboveanu.
22. G.D.Mirea (nesemnăt) Portretul lui Trișcu.
23. Frankenberger Portretul familiei Marcu Zissy părinții d-nei Cornetti. 1858.
24. Nesemnăt Portretul lui Const.Braboveanu.
25. G.D.Mirea (nesemnăt) Portretul d-nei Trișcu.
26. Nesemnăt Portretul lui Gh.Chițu, la 20 ani
27. „ Vedere din Veneția.
28. G.D Portretul d-nei.....
29. Nesemnăt Portret.
30. Th.Aman Coșul cu struguri.
31. Th.Aman (nesemnăt) Portretul d-nei Davila.
32. Goșanec Cap de studiu.
33. Th.Aman Portretul lui Jean Racoviță.
34. „ Portretul Cleopatrei Racoviță
(mama lui Nicolaus). 1871.
35. „ Portretul lui Gr.Racoviță.
(tatăl lui Nicolaus Racoviță).
36. „ Portretul lui Nicolaus Racoviță. 1865.
37. A.Verona Printre mestecăni la Stănișoara.
38. „ Intrarea în Biserica Mân. Cozia.
39. Th.Aman Laptagiu.
40. „ Lectură în parc.
41. „ Odalișca cu mandolina.
42. A.Verona Când cad frunzele.
43. „ O zi frumoasă.
44. Th.Aman Portretul lui Iancu Socolescu în 1857.
45. „ Portretul lui Alexandru Aman.1856.
46. „ Portretul Pepitei Aman. 1855.
47. „ Portretul Aristiei Aman. 1856.
48. Th.Aman Portretul Sevastiei Socolescu,
născută Aman. 1857.
49. Andreescu Natură moartă.
50. Ștefan Popescu Nucul.
51. Ostrowsky Cap de studiu.

52. Th.Aman Doamnă pictând.
53. A. Verona Flori.
54. Th.Aman Autoportret.
55. „ Cu furca în prag.
56. N.Grandt Vedere din parc.
57. Th.Aman Vasul cu cireși.
58. „ Portretul lui Alex.Aman. Aquarelă.
59. „ Pepita Aman. Aquarelă.
60. Nesemnat Potretul lui Th.Aman. Aquarelă.
61. Th.Aman Portretul Pepitei Racoviță,
născută Socolescu. 1890.
62. Th.Aman Pomiera cu cireșe.
63. Marin Bunescu Efecte de lampă.
64. Nesemnat Portretul d-nei F.
65. Horațiu Dimitriu Castaldi. (pict. de lemn)
66. N.Grandt Supa. Aquarelă.
67. Th.Aman Țărancă cu copaia pe cap.
68. Gropeanu Aleia Poemului liric de la Versailles.
69. Scalbert Baie Română. Pastel.
70. Strâmbu Două prietene.
71. I.Stăncescu Interior din San-Marco.
72. Vera Wselowsky-Nițescu Colierul alb.
73. I.Nițescu Stradă din Paris.
74. Nesemnat Stradă din Turtucaia.
75. I.Stăncescu Portret.
76. Bulgăraș Portretul soției.
77. Dărăscu Apus de soare.
78. I.Stăncescu Desiș de pădure.
79. Oprișan Rădulescu Studiu de portret.
80. I.Stăncescu Autoportret
81. I.B.Crețoiu Interiorul Bisericii Sucevița.
82. I.Nițescu Flori.
83. Crețoiu Mitropolia din București.
84. I.Stăncescu Moșul Chitarist.
85. A.Ventzel Crini.
86. Lucreția Coculescu Mater Ciacoza.

87. Opreșan Rădulescu Iluzii. Pictură pe sticlă.
88. I.Stăncescu Interior din San-Marco.
89. Lucreția Coculescu Portretul unei copilițe.
90. „ Aurora la mare.
91. I.Stăncescu Bust de femeie. Copie după Șaplin
92. „ Crepuscul. După Chabas.
93. Opreșan Rădulescu Schiță Pict. pe carton.
94. I.Stăncescu Interiorul Biser. de la Călimănești.
95. Eustațiu Stoenescu Schițe
96. „ Schițe
97. „ O laie de țigani la drum.
98. Opreșan Rădulescu Trandafiri.
99. Eustațiu Stoenescu Studiu pentru tabloul: o laie de țigani la drum
100. Szarmay Al. Șantierul portului Galați.
101. Kimon Lobhi Preumblare pe malul lacului.
102. N.Pătrașcu Moara lui Stamate.
103. N.Vermont Efect de lumină
104. A.Ventzel Viorele.
105. I.Stăncescu Lagună.
106. Eustațiu Stoenescu Schițe
107. „ Schițe
108. „ Schițe
109. Gr.Negoșanu Portretul Artistului Anestin.
110. I.Nițescu Vera
111. N.Vermondț Pescarul turc din Constanța.
112. J.A.Steriade Portretul lui Jean Vazani.
113. Zoe Mandrea Noapte
114. I.Stăncescu Nud de femeie.
115. Schweitzer-Cumpăna Sala de așteptare.
116. Pan Ioanid Joc la bălci
117. Eustațiu Stoenescu Studiu pentru tabloul:
O laie de țigani la drum
118. Gr.Romano Spre înserate.
119. D.Harlescu În sala de așteptare.
120. Eustațiu Stoenescu Studiu pentru tabloul: o laie de țigani la drum
121. N.Grandt Cinci cumetre

122. „	Ulmul
123. Nelyes	Lucrători în port
124. J.A.Steriade	Coșarii.
125. Cecilia Cuțescu-Stork	Un Vagabond
126. A.Verona	Petrecere câmpenească
127. N.Grigorescu	Biserica din sat
128. „	Ovreiul. pict. pe lemn
129. „	Cap de țărancă
130. Burada	Nud blond
131. Nesemnat	Sfânta familie. Copie după Rafaelo.
132. „	Triumful lui Bachus.
133. „	Socoteala. pict pe lemn.
134. „	Scenă Bachică
135. Nieris	Interior de Biserică
136. Amerlink	Pustnicul care citește
137. Salvi Sassofeato. copie	Sfânta Cecilia
138. Solomon	Fetița și calul
139. Van Styr	Grup de animale. Pictură pe lemn
140. Bienaimé	Dantelăreasă
141. Nesemnat	Interiorul unui palat ducal
142. Nef	Interior de Biserică
143. Selagiani (copie)	Înmormântare în orient.
144. Nesemnat	Sfântul Anselme
145. „	Rugăciune
146. L.B.	Serenada
147. I.B.Lefebvre	Preumblare în parc.Pict.pe lemn.
148. Grossot	La lumina lămpii
149. Nesemnat	Cristos pe cruce. Pict. pe metal.
150. Lepié	Interiorul unei Catedrale. 1872
151. Costa de Milano	Oraș cu cetățuie.Pict. pe alamă.
152. Nesemnat	Magdaleana
153. Jean de Bethune-Le roy	Scenă biblică
154. Icoană broderie în mătase și argint reprezentând pe Sf. Gheorghe și scene din viața sa.	Viena 1773/ II a.
155. Bernatz	Eșire din Biserică
156. Nesemnat	Ruine. Pict pe lemn.

157. N.B.Gregoire	Fumătorul
158. E.A.Haunen	Doamna care lucrează la ciorap. 1834.
159. Nesemnat	Femeia care se scrie.
160. Meucci	Fructe. Pict. pe lemn.
161. Nesemnat	Fumători
162. Bemindt	Vânzători de obiecte antice
163. Geyer	Bărbatul indiscret. Pict. pe lemn.
164. Adela Jean	Somnul Antiopei. Copie după Coregio
165. Nesemnat	Portretul unei femei
166. „	Italiancă. Mozaic.
167. Rembrandt (copie)	Corpul de gardă. Pict pe lemn.
168. Respintzens	Bătrânul și fata. 1841.
169. Wateau (copie)	Petrecere câmpenească.
170. H.Baron	Melancolie. Aquarelă.
171. „	Portretul Anei de Austria mama lui Ludovic al XIV-lea și soția lui Ludovic al XIII-lea.
172. Wateau (copie)	Petrecere câmpenească.
173. Nesemnat	Cap de tânăr.
174. Daniel van Hell	Oraș în flăcări
175. A.R.	Cap de italiancă
176. Nesemnat	Speranța.
177. Tiziano Vecelio (copie)	Danaé e amore.
178. Bianchini (copie)	Venere cu oglindă.
179. Nesemnat	Cap de tânăr.
180. A.Leopold	Cavalcada.
181. George van Kauen	Noaptea pe lună.
182. Serres	Cavalcada.
183. Corrot. Copie semnată Rossert	Peisaj.
184. Nesemnat	Bătrână cu șal.
185. Demonceaux	Gaston, Duce de Orleans.
186. „	Henriette d'Angeleterre,
soția Ducelui de Orleans.
187. Nesemnat	Mușchetarul.
188. D.Tenniers	În cârciumă.
189. Tizian	Frumoasa Violanta.
190. Nesemnat	.

- 191. Baudry (copie) semnat Ostrowsky La fortune et l'enfant.
- 192. A.E. Portretul unui bărbat. 1630. Pict. pe lemn.
- 193. A.E. Portretul unei femei. 1630. Pict pe lemn.
- 194. Nesemnat Luptă navală.
- 195. Szatmary C. Țărancă din Romanași. Aquarel.
- 196. „ Țărancă din Vâlcea.
- 197. B.Stanovici Saint-Jean de Luz.

Anexa nr. 12

Tabloul statistic

Fundatia „Alexandru si Aristia Aman”

Anexa nr. 12

Numar	Profesiune	1909	1910	1911	1912	1913	Total 1909/1913
1	Avocați	20	7	15	8	25	75
2	Artiști	611	268	262	519	650	2310
3	Bibliotecari	18	33	21	70	76	218
4	Comercianți	717	987	551	630	800	3685
5	Drugi	146	30	74	200	190	630
6	Filolog	23	45	22	50	32	172
7	Filozof	52	391	505	772	640	2867
8	Medici	87	74	49	55	93	358
9	Compoziții	113	50	97	177	126	563
10	Teatru	880	319	267	490	933	2889
11	Teatru	79	35	35	48	87	284
12	Teatru	6722	2512	3397	4192	7450	24273
13	Teatru	58	51	63	43	69	284
14	Teatru	26	12	14	20	77	149
15	Teatru	3028	1979	2566	3711	3900	15184
16	Teatru	14	12	13	32	52	123
	Totalul tuturor	13101	6795	7851	11017	15200	59064

Tabloul statistic

Fundatia „Alexandru si Aristia Aman”

Anexa nr. 12

Numar	Profesiune	1912	1913	Total 1912/13
1	Ofițeri	15	53	68
2	Militari infanterie	29	40	69
3	Particulari	764	790	1554
4	Particulari	94	102	196
5	Elari	4857	5348	10205
6	Elere	126	130	256
7	Profesori	277	310	587
8	Profesori	134	200	334
9	Industria	26	27	53
10	Ingineri	8	86	94
11	Avocați	220	242	462
12	Nagistrat	46	47	93
13	Fonctionari	442	473	915
14	Elari	122	125	247
15	Artiști	234	251	485
16	Medici	65	68	133
17	Prezidi	18	34	52
	Totalul tuturor	7477	8266	15743

Tablouri statistice privind activitatea bibliotecii din cadrul Fundației „Alexandru și Aristia Aman“

mercredi.

Mon cher père

Christu a interpellé Hologean
aujourd'hui bien entendu d'autorité préalable
Boerresco Constantin immédiatement
s'est approché de Christu en lui
disant adieu sa forest
en Amiens Christu a répondu
Amiens ou Cotullesco non
importe non, non en Amiens
en Amiens. cela ne sera pas
quelque temps après Basile
est arrivé à la chambre et
Constantin lui a rapporté
le fait; nous allons voir
à répondre Basile ne vous

I 2645

inquiète pas mon cher frère comme
vous voyez vous avez ici trois
Argus. dont le plus puissant bien
entendu c'est B. Baresco - C'est
Constantin B. qui m'a conseillé
de vous dépêcher croyant que
Christu avait perdu à votre cour
et que c'est Stătescu qui avait
gagné et il voulait le savoir
pour taper dessus demain ou
après au développement de l'inter
pelation je vous tiendrais
au courant
votre cher frère
Th. Aman
la santé vas mieux

Scrisoarea lui Th. Aman către fratele său, Alexandru

Ceas de aur al lui Alexandru Aman, aur 18 K, G = 144,40 g (ceas + lanț + cheie + breloc + sigiliu) din care 110 g aur. Fără remontoir cu trei capace. Capacul din fața cadranului, la exterior, în centru un ecuson cu ornamente florale în email negru. În interior cifrele 63. Cadranul alb, cu cifre romane și secundar mic. Jos, capacul din spate, la exterior, pe un fond ripsat, are în mijloc, cu negru, un buchet cu trei garoafe și patru boboci. În interior are imprimat 18 K. - 2763. Al 2-lea capac din spate (interior spre mașinărie) are imprimat Chronometre, Robert Brandt et Cie și în interior cifrele 2763. Lanțul tot din aur 18 K e format din 2 piese prismatice, fiecare lungă de 25 mm, și lată de 4 mm. Piesele sunt prinse între ele cu 11 zale. Cheia, cilindrică, este prinsă de lanț cu 5 zale. Sigiliul este format dintr-o piatră verde, ovală, în care sunt săpate literele A.A. Piatra este prinsă într-o montură de aur, de asemeni agățată de lanț de care mai este prins un breloc cu piatră de culoare albastră montată în ramă de aur cu o piesă de susținere cu ornamente în relief. Brelocul se deschide în două printr-o balama. Ceasul e prins de lanț cu o carabinieră și trei zale mici.

Fișa ceasului de aur al lui Alexandru Aman

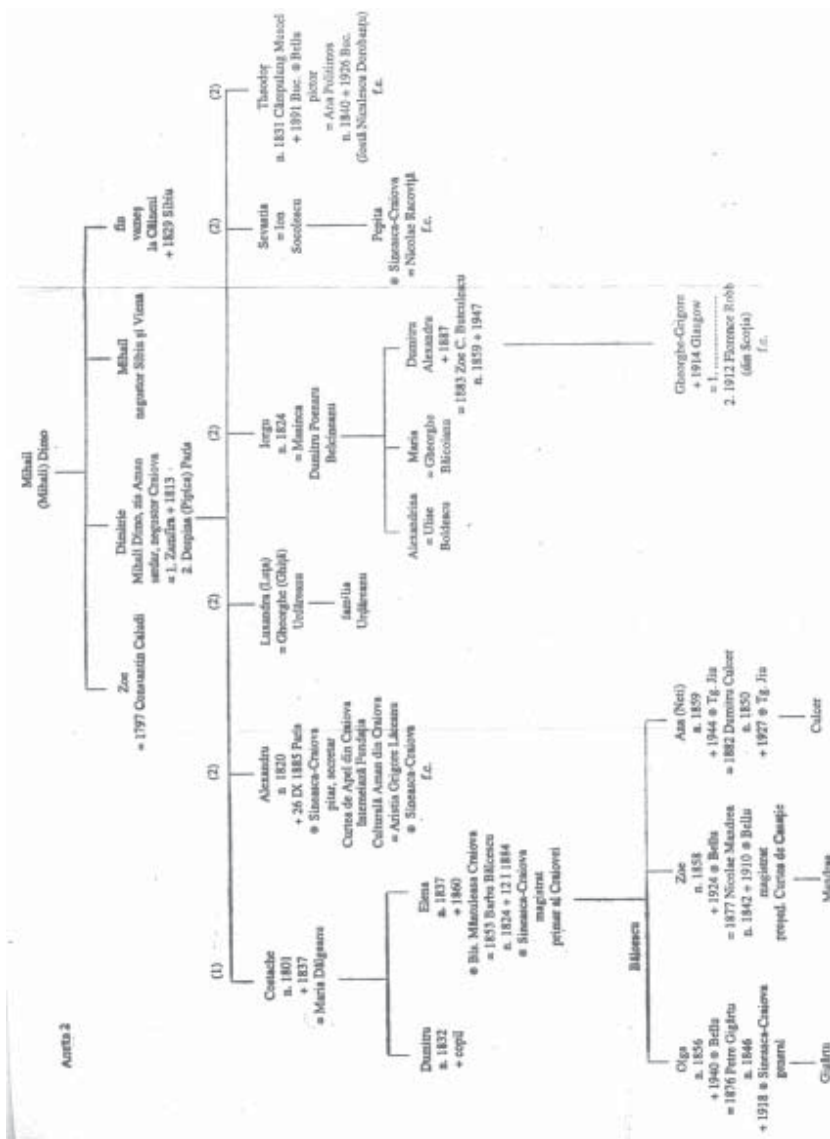
Ceas de aur 18 K aparținând Aristiei Aman, cu satalemă din aur 18 K și agățătoare pe spate, din argint. Ceasul, cu $D = 35$ mm, $G = 46,60$ g din care cca 25 g aur, are capacul din fața cadranelor cu inscripția, în interior: "Souvenir d'Alexandre a Aristie - 1875". Cadranelor alb are și secundarul mic, în partea de jos. Cifrele orelor sunt romane și sunt surmontate de altele arabe mici. Geamul e spart. Are remontoir. Al doilea capac de aur din spate, are la exterior o monogramă aplicată, bogat ornată, din tije cu boboci. La interior are imprimat 18 K. - A.P. - 2247. Al treilea capac, tot din aur, între al doilea și mașinărie, are inscripția: "N.50260 Le Roy et Fils 'H-gers de la Marine Palais Royal - 13 & 15 Gal-ie Montpensier Paris - 211 - Regent Stret London A.". Satalema din aur 18 K; $G = 48$ g din care cca 43 g aur, este prinsă de ceas cu o carabinieră mică și este formată din 4 piese ușor pliante, foarte fin și bogat traforată. În spate are o agățătoare din argint. $L = 61$ mm; $l = 11$ mm.

Fișa ceasului de aur al Aristiei Aman

Ceasul de aur al lui Gheorghe Chițu. Are trei capace, $G = 98,60$ g din care cca 40 g aur 18 K, $D = 49$ mm; are remontoir. Cadranul cu secundar mic, jos, cu cifre romane surmontate de arabe mici. Pe cadran, inscripția cu negru: "L'Impermeable Geneve". Capacul din fața cadranului este ornat cu negru în partea de sus și jos, cu motive florale, iar în centru un ecuson în interiorul căruia sunt inițialele G.K. în gotice. La interior este inscripția: "Ceasornicul lui Gheorghe Chițu fost ministru, mort la 28 octombrie 1897 la moșia sa Mirila din Romanăți, în etate de 69 de ani. Petre Chițu, fratele lui Gheorghe cunoscând iubirea acestuia de nepotul lui de fiică Constantz C.Ciocazan i l-a dat cu învoirea întregii familii în dar la 1 ianuarie 1898". Al doilea capac, din spate, cu ornamente florale, tot în negru, sus și jos și în centru un buchet de flori, pe un fond ripsat. La interior, imprimate cifrele 1249 - 18 K și jos 7956. Al treilea capac, între al doilea și mașinărie, are la exterior inscripția Pateck & Cie - Geneve, Remontoir-Ancre 15 - Joyaux. La interior are imprimate cifrele 1249 - 18 K - 7956.

Lanțul lung de 38 mm este din aur de 14 K, e format din 32 de zale și două inele mici și are $G = 35,90$ g.

Fișa ceasului de aur al lui Gheorghe Chițu

*Schema genealogică a familiei Aman,
întocmită de Mihai Sorin Rădulescu, „Arhiva Genealogică“, an I (VI),
1994, Nr. 1-2, p.73, anexa nr. 2*

Cuprins

Familia Aman	5
Fundația „Alexandru și Aristia Aman“	24
Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman“	67
Facsimile după lucrări aflate în patrimoniul Bibliotecii	94

Anexe

1. Testamentul lui Alexandru Aman	126
2. Testamentul Aristiei Aman	129
3. Facsimilul Procesului Verbal al Comisiunei interimare a orașului Craiova prin care se hotărăște achiziționarea unor lucrări pentru fondul de carte al instituției	134
4. Regulamentul Fundației „Alexandru și Aristia Aman“	135
5. Facsimilul scrisorii lui Nicolae Iorga	144
6. Scrisoarea lui Caton Theodorian către primarul Craiovei	145
7. Ordinul Ministerului Culturii Naționale privind apărarea patrimoniului artistico-cultural	148
8. Fondul Bibliotecii Aman la 1908.	150
9. Circulară a Ministrului Instrucțiunii și al Cultelor N. Iorga	151
10. Registrul inventar pe 1930/1931 (selectiv)	153
11. Catalogul tablourilor fundației (1932)	156
Tablouri statistice privind activitatea bibliotecii din cadrul Fundației „Alexandru și Aristia Aman“ (vezi și anexa 8)	163
Scrisoarea lui Th. Aman către fratele său	164
12. Fișa ceasului lui Alexandru Aman	166
13. Fișa ceasului Aristiei Aman	167
14. Fișa ceasului lui Gheorghe Chițu	168
15. Genealogia Amanilor	169